

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1124318/2

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב א' אהרן כץ, הרב שלמה שפירא

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד בתיה כהנא דרור (ואח' מטעם ארגון 'מבוי סתום'))

נגד

המשיב: פלוני

הנדון: פסיקת חיוב המעגן לגרש אף ששנים רבות עיגנה האישה אותו ואותה ובצידה ביקורת על הדרישה לפסיקה זו – שאין דרך לאוכפה ושתנציח את העיגון – על הסכם הוגן

פסק דין

א. לפני בית הדין מונח ערעורה של האישה על החלטתו של בית הדין האזורי מיום א' בניסן תשע"ז (28.3.17) שזו לשונה:

לפנינו בקשת באת כוח האישה שבה היא קובלת על התנהלות בית הדין, וחוזרת שוב על בקשתה לחייב את הבעל בגט ולכפות אותו על כך.

בית הדין מבהיר בזאת את התנהלותו בתיק הנוכחי ומעדכן את האישה ובאת כוחה באשר למצבו כעת:

א. הבעל רצה בעבר לגרש את האישה אך היא סירבה לקבל את גיטה מסיבות כספיות.

ב. הבעל אף שלח בעבר גט לבית הדין כדי למוסרו לאישה, אך היא סירבה לקבלו מפני שלא רצתה בהסכם הגירושין שהוצע לה.

ג. הבעל נמצא כיום בארצות הברית, ולא התקיים בהליך החדש דיון ראוי בנוכחות שני הצדדים.

ד. לאור זאת אי אפשר לפסוק חיוב גט וכל שכן כפיית גט על האישה, ואין מקום לטענות באת כוח האישה בדבר התנהלותו של בית הדין בתיק.

ה. בעניין התנהלותה של מחלקת עגונות:

בית הדין מציין שהמחלקה עושה כל שביכולתה לטפל בתיקים שבטיפול על הצד הטוב ביותר.

במקרה הנדון, ערך בית הדין בירור עם הרב גמליאל ונאמר לו שעד כה הבעל לא אותר, ולא נוצר עימו קשר, וגם הרב אריה רלב"ג, רב קהילה בארצות הברית שהיה עימו בקשר בעבר, לא הצליח עד כה לאתר אותו.

לפיכך לא נותר אלא להמתין עד שהבעל יאותר ואז יוכל בית הדין להמשיך את ההתנהלות בתיק.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לפני שנתחיל בבירור העובדות, חובתנו להקדים ולהסביר את הרקע העומד מאחוריה. התביעה שבפנינו היא של שני אנשים אומללים שאמללו כל אחד את משנהו, כל אחד על פי דרכו, שני צדדים שכנראה הכסף עמד לנגד עיניהם. אפשר להתרשם כי הם מאלו שעליהם אמרו חז"ל שממונם חביב עליהם מגופם. יש להדגיש שגם מאמר חז"ל זה מדבר באנשים שנוק ממון חד-פעמי עדיף עליהם לפעמים מנוק גוף חד-פעמי. שני בני זוג אלו – ממונם עדיף עליהם לא רק מגופם אלא מחייהם ונמצאים במצב שבו עשרים ושמונה שנים הצדדים מונעים זה מזה להינשא – כל אחד בדרכו הוא, אף שכל אחד מהם קץ בשני. כפי שנראה להלן, בחלקה הראשון והעיקרי של תקופה זו, במשך כעשרים וחמש שנה, עיגנה האישה את הבעל מלהינשא כאשר סירבה להתגרש על פי פסק דין של בית הדין האזורי שהיה מבוסס על הסכם שעורכי הדין של הצדדים הגיעו אליו ואשר ניתן לו תוקף בבית המשפט (במרץ 1992), ובמקום זאת דרשה שהבעל ייתן לה סכום גבוה יותר בתמורה להסכמתה להתגרש. הבעל מנגד, המבקש זה שנים להתגרש, שלח אל בית הדין ממקום מושבו בחו"ל גט אשר יינתן לאישה בכפוף לחתימה על הסכם אליו הגיעו הצדדים. בשלוש השנים האחרונות, לאחר שעניין הגט המופקד בבית הדין התעורר מחדש ביוזמת אגף העגונות, האישה כבר לא הציבה את דרישתה לקבלת סכום כסף נוסף מהבעל בתמורת קבלת הגט, אך דרשה לקבלו ללא חתימתה על הסכמה להימנעות מתביעות נוספות, ומאז אפשר לומר כי הצדדים – שניהם יחד – מעגנים זה את זה, אף שכל אחד מהם קץ בחברו, כשסיבת המריבות וההתכתשויות לא חשובה באמת. אם כי ייתכן שלא רק "הכסף יענה את הכל" במריבה ארוכת שנים זו אלא אולי גם טינה קשה ורצון לנקום בבעל מניעים את האישה במלחמת ההתשה שביניהם.

לפני שניתן את פסק דינו בתביעה המונחת לפנינו – לחייב את הבעל לגרש את האישה ללא תנאי ולהטיל עליו 'הרחקות דרבנו תם' וצווי הגבלה אחרים – חובתנו להדגיש כי התביעה המונחת לפנינו להוצאת פסק דין אינה תביעה כדי להציל את האישה מעגינותה. לצערנו, הדרישה למתן פסק דין במקרה שלפנינו לא תציל את האישה מעגינותה ולא את הבעל מעיגונו. פסק דין זה, לדאבונו לב, כנראה שינציח את עגינותם של הצדדים עוד שנים רבות ואולי אף חלילה עד ליומו האחרון של אחד מהם. לפני בית הדין הוגשו בקשות רבות למתן פסק דין, בית הדין הבהיר גם בדיונים וגם בהחלטותיו, שפסק הדין וההגבלות על הבעל, אם יוטלו במקרה שלפנינו לא יעלו ולא יורידו, וזאת מכיוון שהבעל נמצא מחוץ לגבולות ישראל, ואין לבית הדין כל יכולת אכיפה אמיתית במקרים אלו, ונסיבות מקרה זה, שהבעל משוכנע שהוא המעוגן והאישה היא שמתעללת בו, כשגם כל הסביבה במקום בו הוא מתגורר חושבת כמוהו, מרחיקות עוד יותר את אפשרות הכפייה על הבעל למתן גט ללא כל תנאי.

כמו כן כפי שיבואר להלן, לא ברור לנו אם האישה באמת מעוניינת להינצל מעגינותה, או שעיקר מטרתה היא להשיג הישגים ממוניים או אולי להמשיך ולמרר את חייו של הבעל.

לעומת זאת לגבי באת כוחה הנוכחית של האישה – קרוב לוודאי בענייננו כי מטרתה העיקרית אינה בראש ובראשונה טובת האישה, אלא המלחמות העקרוניות שהיא מנהלת נגד בתי הדין הרבניים.

לצערנו, בהתנהלותה חסרת הגמישות והרגישות, מיעצת באת כוח האישה לאישה עצות אשר למעשה מנציחות את עיגונם של האישה המסכנה ושל הבעל המסכן אף הוא.

ב. נבאר תחילה את גלגוליה של פרשייה ארוכת שנים זו. הצדדים נישאו בז' אדר ב' תשמ"ט (14.3.89). נישואי הבעל הם נישואים שניים ולו שלושה ילדים מנישואיו הראשונים. לאישה נישואים אלו הם נישואים שלישיים, לא היו לה ילדים מנישואיה הקודמים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בעת הנישואים חתמו הצדדים על הסכם ממון שבו הוסדרו יחסי הממון ביניהם וכן הוסדר במסגרתו אורח החיים שיתנהל בבית, ובו נקבע שכל סכסוך שיהיה ביניהם יובא לפתחו של בית הדין. הסכם ממון זה אושר על ידי רושם הנישואין בין הקידושין לנישואין. אין ספק שהסכם ממון זה הוא המחייב את הצדדים. ברור גם כי על פי חוק, הסכם זה נותן סמכות לבית הדין על פי סעיף 9 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג – 1953.

עם זאת כפי שיתבאר להלן, פיצול התביעות בין בית הדין לבית המשפט, הביא לכך שהסכסוך ביניהם לא בא על פתרונו וגרם בסופו של דבר לעיגונם של הצדדים.

ביום ב' באדר תש"ן (27.2.90) נולדה בתם של הצדדים. לאחר לידת הבת עברה האישה אירוע מוחי, וכן התגלע סכסוך בין הצדדים ולאחר זמן עזבה האישה את הבית ועברה להתגורר בבית הוריה.

ביום כ"ז בתשרי תשנ"א (17.10.90) הגיש הבעל תביעת גירושין לבית הדין הרבני, כתביעתו כתב שהאישה עברה כבר ביום י"ב בתשרי תשנ"א (1.10.90) לגור בקריית גת. לתביעתו כרך האיש גם את ענייני משמורת הבת, מזונותיה, מזונות האישה וחלוקת רכוש.

ביום כ"ב בכסלו תשנ"א (9.12.90) הגישה האישה אל בית המשפט המחוזי את תביעתה למזונותיה ולמזונות הבת.

שני הצדדים בכתבי טענותיהם האשימו איש את רעהו באלימות פיזית ובאלימות מילולית.

ביום כ"ז באדר תשנ"א (13.3.91) נערך דיון בבית המשפט. בדיון זה העלה בא כוח הבעל את טענתו כנגד סמכות בית המשפט לדון במזונות האישה, אך הודה שלבית המשפט סמכות לדון במזונות הבת (בנסיבות העניין, כפי שכתבנו, הודאה זו כלל לא ברורה ולדעתנו אינה נכונה משפטית). בבית המשפט נערך דיון ארוך שבו העלו הצדדים את טענותיהם בנוגע לסיבת הסכסוך ונדונה גם יכולתם הכלכלית של הצדדים. בדיון עלתה הטענה שבנישואיו הראשונים של הבעל הייתה דירה בבעלותו בירושלים. לדבריו לאחר הגירושין, חצי הדירה ניתנה לגרושתו, והחצי השני הועבר לאימו. יש לציין שהאישה בכתבי טענותיה טענה מדי פעם בפעם, שדירה זו שייכת לבעל עד היום, אלא רק שהיא רשומה על שם אחותו. מכתבי טענותיה עולה האפשרות שתוכל לקבל כספים מדירה זו. בסופו של דיון זה ניתן פסק דין על ידי בית המשפט למזונות זמניים ולאחר זמן, ביום כ"ז בסיוון תשנ"א (9.6.91), ניתן פסק דין למזונות קבועים. סכום המזונות שנפסק היה גבוה לטענת הבעל – האב. הבעל הגיש ערעור לבית המשפט העליון בעניין סמכותו של בית המשפט לדון בנושא המזונות, אך ערעורו נדחה.

המועד הראשון שנקבע לדיון בפועל בעניינם של הצדדים בבית הדין היה ביום י' בניסן תשנ"א (25.3.91). לדיון זה לא הופיעה האישה ואילו הבעל הופיע. אחרי דחיות נוספות נקבע דיון נוסף ליום כ"ט באייר תשנ"א (13.5.91). בדיון זה הופיעה האישה ללא בא כוחה, והיא סירבה לענות לטענות הבעל, והבעל מנגד ביקש להכריז עליה כמורדת.

הבעל לא שילם את המזונות שנפסקו לו, כשלטענתו סכום המזונות שקבע בית המשפט היה גבוה מדי ולא היה באפשרותו לשלם סכום זה. עקב כך הוצאו פקודות מאסר רבות כנגד הבעל בגין אי תשלום מזונות. בסופו של דבר לאחר זמן ניתנה החלטת בית הדין ביום ב' באדר א' תשנ"ב (6.2.92) שבה נכתב כדלהלן:

היות שבאי כוח הצדדים מוכנים ומעוניינים להביא הצדדים לידי הסכם, בית הדין נותן להם ארכה של שבועיים ימים על מנת להשיג הסכם גירושין ביניהם. במידה ויוגש הסכם ידון בית הדין באישורו כפסק דין. במידה ולא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יגיעו להסכמה הדדית, בית הדין יקיים דיון בתביעת הבעל להכריז על האישה כמורדת. יש לקבוע תאריך בעוד שלושה שבועות מהיום.

לאחר זמן קצר הודיע בא כוחו של הבעל שעורך הדין המייצג את הבעל בבית המשפט מודיע שהמשאומתן בין הצדדים כשל. זאת, לדבריו, משום שהאישה לא הייתה מוכנה להסכם סביר. לפיכך ביקש לקבוע מועד דחוף לדיון בבית הדין הרבני.

לדיון זה שנקבע ליום כ"ט באדר א' תשנ"ב (4.3.92) לא הופיעו לא האישה ולא בא כוחה, לפיכך נקבע מועד חדש ליום י"א באדר ב' תשנ"ב (16.3.92), גם לדיון זה האישה ובא כוחה לא הופיעו. הבעל סיפר בבית הדין שנעצר מספר פעמים בגין אי-תשלום מזונות, וכי הוא יושב שלושה חודשים במאסר, ולכן ביקש להכריז על האישה כמורדת. בדיונים טען בא כוח הבעל שהאישה מעדיפה את מאסרו של הבעל על קביעת ערבות ממונית.

במכתב ששלחה האישה לבית הדין אחרי מועד זה טענה האישה שלא ידעה על הדיון ושעורך דינה לא ידע אותה על כך, ולפיכך נקבע מועד נוסף לדיון לי' בניסן תשנ"ב (13.4.92).

יש לציין שבתקופות מאסרו של הבעל עקב אי-תשלום מזונות, הגיש הבעל תביעה לבית המשפט להפחתת מזונות. כמו כן במקביל להתנהלות האישה ומאסרו של הבעל, הגישה האישה תביעת מזונות כנגד הורי הבעל לבית המשפט בבאר שבע, תביעת מזונות זו נדחתה והאישה חויבה בהוצאות.

ג. בדיון שנערך בבית המשפט ביום י' באדר ב' תשנ"ב (15.3.92) בתביעת הבעל הנזכרת להפחתת מזונות, דיון שאליו הופיעו הבעל בלוויית בא כוחו ואחיו, ובא כוחה האישה עו"ד עזרא אשרי ללא האישה (לטענתה טיפלה במועד זה בכתם של הצדדים שהייתה מאושפזת, ולדבריה ביקשה לדחות הדיון אך הדיון לא נדחה), נחתם הסכם בין הצדדים.

בהסכם נקבע שהבעל – האב ישלם שבעת אלפים ש"ח למזונות על חובות העבר. עם תשלום סך זה יבוטלו כל פקודות המאסר שהוצאו כנגדו. עוד נקבע שהחל מיום י"ב באייר תשנ"ב (15/5/92) ואילך עד למתן פסק דין ישלם הבעל לכתם ולאשה סך של שש מאות ש"ח לחודש. ואחיו של הבעל יהיה ערב לחובות אלו.

אולם הסכם זה לאחר חתימתו לא מצא חן בעיני האישה, לפיכך הפסיקה האישה את ייצוגו של בא כוחה עו"ד עזרא אשרי, הגישה נגדו תלונה בלשכת עורכי הדין ובהמשך אף הגישה נגדו תביעת נזיקין.

בתגובה לפנייתו של בית המשפט המחוזי לעו"ד עזרא אשרי לשמיעת תגובתו על תלונת האישה נגדו על שערך את ההסכם בניגוד לדעתה (תגובה שהתקבלה בבית המשפט ביום כ"א באייר תשנ"ב – 24.5.92) כתב עו"ד אשרי:

באשר להסכם הזמני אשר אושר על ידי כבוד בית המשפט ביום 15.3.92, הסכם זה נולד לאור המלצת בית המשפט, ולאור טובת האישה והילדה.

למען הסר ספק מובהר כי הסכם זה אינו פוגע בזכויותיה של הגב' [פלונית], ואינו פוגע במזונותיה כפי שנפסקו לה בעבר כלל.

הגב' [פלונית] חתמה על ייפוי כוח המסמיך את בא כוחה להתפשר ולהגיע להסדר כפי שמצא לנכון.

לפיכך ההסכם שנחתם בבית המשפט המחוזי נועד בכדי לשמור על האינטרסים של האישה והבת, על פי הבנתו של החתום מטה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

העובדות מדברות בעד עצמם. הגברת [פלונית] נכשלה בבית הדין הרבני, וזאת לאור עיקשותה הלאהגיונית.

לאחר שהאישה הפסיקה את ייצוגו של עו"ד עזרא אשרי ומינתה את עו"ד בורוכוב, ביקש הלה לדחות את הדיון שנקבע בבית הדין ליום י' בניסן תשנ"ב (13.4.92). לדבריו לא הייתה מניעה לדחות את הדיון כיון שאין חשש של מעצר או מאסר של הבעל לאור ההסכם שהגיעו אליו בבית המשפט, אפילו לא ישלם מזונות. בנסיבות העניין נענה בית הדין לבקשה וקבע מועד נוסף לדיון ליום כ"ד בניסן תשנ"ב (27.4.92).

רק בדיון שנערך בכ"ד ניסן תשנ"ב (27.4.92) כשנה וחצי אחרי פתיחת התיק, שטחו הצדדים לראשונה זה בפני זה את טענותיהם. בדיון זה אמר הבעל:

ביום 15.3.92 הייתה החלטה מבית המשפט לשחרר אותי ממעצר עד לדיון של 13.5.92. אני שילמתי כמה פקודות מעצר בגין תשלומי מזונות. אשתי הופתעה מאוד שהשתחררתי מבית הסוהר, היא רוצה לראות אותי בבית הסוהר.

בדיון זה הביעה גם האישה את עמדתה בקשר לסכסוך. בסופו של דיון זה הוציא בית הדין את פסק דינו שהוכתב בעת הדיון לסופר הדיינים ונכתב בכתב ידו כדלהלן:

א. לאחר שבית הדין שוחח באריכות עם בני הזוג – שניהם ביחד וכל אחד לחוד – בית הדין מתרשם כי האישה מעוניינת עקרונית בגט אולם מציבה תנאי כי הבעל יפצנה בסך שמונים אלף ש"ח.

לאחר מאמץ רב מצד בית הדין הסכים הבעל לשלם לאישה סך שישים אלף ש"ח וכפי הצעת בית הדין – וזאת במגמה לפשר ביניהם, גם אם בית הדין אינו בדעה כי סכום זה מגיע לה מן הדין. האישה ממשיכה בסירובה ועומדת על כך שישלם לה סך שמונים אלף ש"ח.

ב. לאור הנ"ל ולאחר העיון בכל החומר שבתיק בית הדין מחליט כי על האישה לקבל הסך שהסכים עליו הבעל – דהיינו סך שישים אלף ש"ח – לסילוק כל תביעותיה הממוניות של האישה נגד הבעל כולל הכתובה אם זכאית לה.

ג. על האישה להופיע במועד שיקבע לסידור גט פיטורין ביניהם ולקבל גיטה ללא השהיות נוספות ומיותרות.

ד. אם האישה תסרב לקבל את הגט כאמור במועד שיקבע יחליט בית הדין על הכרזת האישה כמורדת על כל המשתמע מכך.

ה. בית הדין קובע מועד לסידור גט פיטורין ביניהם ביום ד' ג' באייר תשנ"ב (6.5.92) [...]

לאחר מתן פסק דין זה התלוננה האישה שלא קיבלה את פסק הדין כפי שנכתב בכתב ידו של סופר הדיינים. האישה העלתה טענה שפסק הדין שהודפס היה שונה. בית הדין בתגובתו הבהיר שפסק הדין אינו נמסר לצדדים בכתב יד אלא מודפס. אולם עיון בפסק הדין שנשאר בתיק בכתב יד מגלה שאכן כל הנוסח בפסק הדין שנכתב בכתב יד סופר הדיינים הוא פסק הדין שהודפס בסופו של דבר ונשלח לאישה – ללא שינוי.

במכתב נוסף – מיום א' באייר תשנ"ב (4.5.92) – העלתה האישה את טענותיה והעמידה דרישות נוספות בתמורה להסכמתה לגט. האישה ביקשה בין השאר שסכום הפיצוי שייקצב לה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יעמוד על שמונים אלף ש"ח, כפי שדרשה בתחילה בבית הדין – תביעה שדחה בית הדין בפסק דינו.

במועד שנקבע לסידור גט פיטורין, ג' באייר תשנ"ב (6.5.92), הופיעו הצדדים והודיעו שהחלו לדבר ביניהם. הבעל אמר שהוא מוכן להתגרש בכפוף לפסק דינו של בית הדין, אך טען שאינו מסוגל להמשיך להתקדם כש'חרב בית המשפט על צווארו'. האישה לעומתו העלתה טענות בעניין התנהגות הבעל.

בסופו של הדיון ניתנה ההחלטה דלהלן:

האישה והבעל מודיעים לכבוד בית הדין כי הם מסכימים להקפאת כל ההליכים המשפטיים השונים בכל ערכאה שהיא לרבות ההוצאה לפועל, למשך שישה שבועות מהיום.

במשך תקופה זו ינהלו הצדדים משאומתן לצורך הגעה להסכם גירושין על בסיס החלטת כבוד בית הדין מיום כ"ד בניסן תשנ"ב סכום המזונות יעמוד בשלב זה על שש מאות ש"ח לחודש כל סכום ששולם על ידי הבעל עבור תקופה זו ינוכה מהסך הנ"ל.

יש לציין שהסכמה זו דומה להסכמה שהושגה בהסכם הפשרה בבית המשפט, וכנראה מתבססת עליו. בית הדין אישר את ההסכמות ונתן להם תוקף של פסק דין.

ד. כמה ימים לאחר מכן, ביום ט' באייר תשנ"ב (12.5.92), הגישה האישה בקשה לבית המשפט לביטול הסכם הפשרה (הנ"ל) לעניין המזונות מיום י' באדר ב' תשנ"ב (15.3.92) – הסכם שנחתם שלא במעמד האישה, וקיבל תוקף של פסק דין. הבקשה הופנתה לתגובתו של עו"ד אשרי, ותגובתו הייתה התגובה שהוזכרה לעיל. כמו כן למרות ההסכמה שהוסכמה בבית הדין לנהל משאומתן, למעשה לא נוהל משאומתן כלשהו בין באי כוח הצדדים, לפיכך הוגשה בקשת בא כוח הבעל לקביעת מועד לדיון.

ביום כ"ג באלול תשנ"ב שלחה האישה מכתב לבית הדין. במכתבה חזרה על טענותיה, טענה שלא נערך משאומתן בין הצדדים ובסוף מכתבה הודיעה שהבעל עזב את הארץ ביום ד' בתמוז תשנ"ב (5.7.92) ואין בכוונתו לחזור.

לדיון שנקבע ליום י"ז בשבט תשנ"ג (8.2.93) הופיעה האישה באיחור ואמרה כדלהלן: "בעלי ברח לחו"ל, לארצות הברית בבורו פארק, משמש שם כחזן בבית כנסת. בעלי לא ממלא את פסק הדין של בית הדין שניתן בזמנו."

בכ"ט באדר תשנ"ג (22.3.93) התקיים דיון נוסף:

האישה דרשה לקבל את הסך של שישים אלף ש"ח שנפסק בפסק דינו של בית הדין מיום כ"ד ניסן תשנ"ב (27.4.92) הנזכר לעיל, וכן שפסק דינו של בית המשפט (שביטל את הסכם הפשרה) בעניין המזונות ימשיך. האישה דרשה שקודם סידור הגט ייענו כל תביעותיה הממוניות.

בא כוח הבעל אמר בדיון זה שהסכום שנקבע על סך שישים אלף ש"ח היה כפשרה בתמורה לביטול פסק הדין של בית המשפט ועכשיו נשתנה המצב והבעל לא מוכן יותר לשלם סכום זה, מכיוון שהאישה דורשת את קיום פסק דינו של בית המשפט, והציע שיינתן גט ושאר העניינים ידונו אחרי הגט. בסוף הפרוטוקול נכתב "תינתן החלטה". אולם לא ידוע לנו אם ניתנה החלטה כלשהי בפועל אחרי דיון זה.

למעשה הצדדים זנחו את תביעותיהם והתיק נסגר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

סיכום ביניים

העולה מכל האמור לעיל הוא כי האישה עזבה את הבית, הבעל הוא שהגיש תביעה לגירושין וביקש להתגרש. האישה ובא כוחה לא הופיעו בבית הדין לדיונים רבים אליהם הוזמנו במשך כשנה וחצי, וזאת כנראה כדי שלא לדון בתביעת הגירושין לגופה. לאחר שניתן פסק דין למזונות של בית המשפט, נעצר הבעל פעמים רבות בגין אייתשלוּם המזונות, אך לאחר השגת פשרה בבית המשפט, שלדעת בא כוח האישה הייתה הוגנת ושנעשתה בהמלצת בית המשפט ואושרה בהחלטתו, ניתן פסק דין של בית הדין בתביעת הגירושין – פסק הדין הבנוי על פשרה זו, ושמלבדה נפסקו בו לאישה פיצויים שלדעת בית הדין היו ראויים. למרות כל זאת סירבה האישה להתגרש בהתאם לפסק דינו של בית הדין וביקשה פיצויים גבוהים יותר. סוכם על ניהול משאומתן – דבר שלא התקיים. האישה חזרה בה מהסכם הפשרה שאושר בבית המשפט, וכנראה שבעקבות זאת ברח הבעל מהארץ (ועיין לקמן התייחסותנו למעשה זה). עם זאת אין ספק שהבעל דרש להתגרש, בית הדין נענה לתביעתו ואף קצב במסגרת זו פיצויים לאישה, אך האישה היא שסירבה באות העת להתגרש ודרשה תנאים ממוניים גבוהים יותר כתנאי להסכמה לגירושין. ומשכך אין ספק לדעתנו כי באותו שלב הבעל היה המעוגן ולא האישה.

ה. ביום כ' במרחשוון תשנ"ה (25.10.94) הגישה האישה לבית המשפט תביעה נגד עו"ד אשרי. בתביעתה העלתה טענות רבות על התרשליותו, לטענתה, אשר לדבריה גרמו לה להפסדים ממוניים. לטענתה התרשלותו גרמה לבריחת הבעל לחו"ל, עקב כך בקשה האישה שעו"ד אשרי ישלם לה מזונות, שאותם הייתה אמורה לטענתה לגבות מהבעל.

ביום כ"ה באדר א' תשנ"ה (21.2.95) הגיש עו"ד אשרי לבית הדין תביעה למתן פסק דין הצהרתי וזו לשון כתב תביעתו.

1. בתיק זה ניתן פסק דין לגירושין בין בני הזוג [פלוני ופלונית].
2. המשיבה – דרשה מבעלה סכומי עתק כדי שתסכים לקבל גט, בית הדין שוחח עמה ארוכות – אך לשווא.
3. הבעל ניאות ליתן לה שישים אלף ש"ח אך האישה לא הסכימה ודרשה שמונים אלף ש"ח.
4. המבקש בתחילה ייצג את המשיבה – אך לאור חילוקי דעות עמה התפטר מהתיק במהלך חודש מרץ 1992. הודעה על כך נמסרה לבית המשפט המחוזי ולבית הדין הרבני.
5. המבקש פעל ללא ליאות על מנת לשמור על זכויותיה של המשיבה כולל הוצאת צו עיכוב יציאה מן הארץ, כנגד הבעל בהוצאה לפועל.
6. כשלושה חודשים לאחר התפטרות המבקש מייצוג המשיבה ברח בעלה של המשיבה לחו"ל.
7. אין ספק כי המשיבה באמצעות בא כוחה דאז "שכחה" לחדש את צו עיכוב היציאה מן הארץ כנגד בעלה, למרות שידעה על מוגבלותו של צו העיכוב.
8. גם לאחר שהבעל עזב את הארץ – הוא מוכן ליתן לה גט ואף היו דיונים על כך בבית הדין הרבני, אך המשיבה בשלה, ודורשת כספים כתנאי לגט.
9. לאחר שהמשיבה ראתה כי לא תוכל 'לסחוט' כספים מבעלה, תבעה את המבקש בבית משפט השלום – לשלם לה, מזונות העבר ומזונות העתידים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בסך כשלוש מאות וחמישים אלף ש"ח מבחינת 'מה שלא תקבל מזה – תקבל מזה'.

יצוין כי בית המשפט פסק לאישה ולבתה מזונות.

10. אין ספק כי תביעת המשיבה הינה קנטרנית, וחסרת יסוד ונועדה רק לשם סחיטה בלבד.

11. אשר על כן מתבקש כבוד בית הדין להכריז על האישה כ'מורדת', אשר אינה זכאית כלל למזונות מבעלה, בהיותה מסרבת לקבל גט כדין, וכמו כן לחייבה בהוצאות המשפט ובשכר טרחת עורך דין.

בית הדין האזורי הבהיר שלא יזדקק לתביעה זו מכיוון שתביעה על הכרזה כמורדת צריכה להיות מטעם הבעל, והבעל זנח את תביעתו. הוגש ערעור על החלטה זו, וערעור זה נדחה בבית הדין הגדול.

מתוך המסמכים הנמצאים בתיק בית הדין עולה שהאישה היא שפיטרה את עו"ד אשרי מייצוגה והכניסה את עו"ד בורוכוב בנעליו. לפיכך ברור כי על בא כוחה היה מוטל להפעיל האמצעים המשפטיים למניעת יציאתו של הבעל מהארץ. לבית הדין לא הוגשה בקשה להוצאת צו עיכוב יציאה. כמו כן מכיוון שהתביעה שהייתה מונחת בפני בית הדין היא תביעת הבעל, לא הייתה לבית הדין אפשרות להוציא נגד הבעל צו עיכוב יציאה, שכן זהו כידוע סעד לתביעה עיקרית ותביעה שכזו לא הגישה האישה (ראה סעיף 7ב(2) לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), תשט"ז – 1956 ותקנה קו(2) לתקנות הדיון בבתי הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג).

ו. אף לאחר עזיבתו של הבעל את הארץ לא ביקשה האישה כלל להמשיך את ההליך בבית הדין.

הבעל, שעבר להתגורר בארצות הברית, היה בקשר עם הרב אריה רלב"ג. בי"ז בסיוון תשנ"ה (15.6.95) – למעלה משלוש שנים אחרי עזיבת הבעל – שלח הרב רלב"ג מכתב לאב"ד בית הדין הרבני בירושלים. במכתבו כתב שהבעל מעוניין למסור את הגט אך האישה מסרבת, ועל כן הוא מבקש שבית הדין יכריז עליה 'מורדת'. לדבריו, הבעל נע ונד וקשה עליו עול הפרנסה, הוא מעוגן, ומעוניין להתגרש. בשלב מאוחר יותר שלח הרב רלב"ג מכתב לרב אליהו בן דהן (מנהל בתי הדין, כתוארו אז) שבו ביקש להעביר את התיק לטיפולו. במכתב תשובה כתב בית הדין הרבני האזורי, שבית הדין הרבני אינו מעביר תיקים כלשהם לטיפול לפני בתי דין פרטיים, ואם הבעל רוצה להמשיך בתביעתו הוא שצריך להגיש את תביעתו לפני בית הדין.

יש לציין שבתיק בית הדין האזורי נמצא ייפוי כוח בכתב ידו של הבעל מיום כ"ב בסיוון תשנ"ד (1.6.94) שבו ייפה הבעל את הרב יעקב וקנין לעיין בתיקו ולצלם משם את כל המסמכים כדי להביאם אליו, למקום מושבו בארצות הברית, מכיוון שאין לו שום מידע על מה שמתנהל בתיק זה קרוב לשנתיים.

בכ"א באייר תשנ"ו (10.5.96) ניתנה החלטה של הרב ציון אלגרבליו וזה לשונה:

[...] לאחר עיון בית הדין נוכח לדעת כי התנהגות האישה בדיונים חרגה מעבר למקובל בתרבות הדיונים כאשר שמה מחסום לפיה באימתן תשובות לשאלות בית הדין, אחר מספר רב של דיונים שלא הופיעה, וכן פיטרה עו"ד שלה, והביאה אחר במקומו אשר היה מנוע מלדבר בפני בית הדין על ידי לשכת עורכי הדין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ברור לנו שיציאתו [של הבעל] הייתה נמנעת לולא המניפולציות של האישה שגרמו לסחבת. כיום הנסיבות השתנו והבעל לא מסכים להצעה של בית הדין – הוא מוכן לתת גט ושבת הדין ידון לפי ההלכה ויחליט על המגיע לאישה ולא מסכים לתת הפיצוי המוזכר בפסק דין האחרון. לכן על האישה להשיב לבית הדין אם מסכימה [...] מאחר שהפיצוי שנכתב בפסק הדין לא מחייב את הבעל כמשתמע מפסק הדין הנ"ל.

לא ברור לנו מה הרקע של החלטה זו ואם החלטה זו ניתנה בעקבות הדיון שנערך בכ"ט באדר תשנ"ג. עם זאת אין ספק שהבעל היה אז מעוניין מאוד להתגרש, ואילו האישה לא הראתה שום עניין להתגרש, ותביעתה והתנגדותה לגירושין היו כדי לקבל סכום פיצויים גדול יותר.

יש לציין שבמשך כל השנים קיבלה האישה דמי מזונות מהמוסד לביטוח לאומי כפי שנפסקו בבית המשפט, ובמשך זמן זה מזונות אלו נצברו כחוב על הבעל. מכיוון שהאישה קיבלה את מזונותיה, לא נפתח תיק לגביית מזונות בהוצאה לפועל.

ז. ביום י"ב בטבת תשס"א (7.1.2001) הזמין הרב אליהו עצור, ראב"ד בית הדין הרבני בירושלים (דאז), את האישה והוריה לשיחה עם בית הדין. לאחר דחיות רבות מצד האישה ומועדים רבים שנקבעו שוב ושוב, כפי הנראה, הופיעה האישה לשיחה בבית הדין.

בתיק בית הדין נמצא מכתבו של הבעל מיום ט' באייר תשס"א (2.5.01) שבו מבקש הבעל מבית הדין להתערב בעניין ולהצילו מעגינות. רק באייר תשס"ב (אפריל 2002) התקבל מכתב מהאישה שבו הודיעה כי היא מעוניינת בגט פיטורין. במכתבה כתבה האישה שהיא מבקשת מבית הדין שיטפל בהשגת גט פיטורין ויפעל לביטול החוב בביטוח הלאומי, מפני שזהו התנאי של הבעל לסידור גט פיטורין.

בכ"ג באייר תשס"ב (5.5.02) הוציא בית הדין את ההמלצה דלהלן:

בני הזוג מתדיינים שנים רבות בבית הדין, ושניהם מעוגנים מספר שנים באין מוצא המאפשר סידור גט בין הצדדים.

לאחרונה נכנסו לעובי הקורה אנשים טובים אשר ניסו לעזור בכל העניינים כדי להביא את הצדדים להסכם גירושין, ואולם חובות הבעל על מזונות העבר במוסד לביטוח לאומי עומדים כאבן נגף להסכם. ועל כן בית הדין ממליץ בפניכם "המלצה חמה" לעשות ככל שביכולתך למחוק את החוב בביטוח לאומי כדי שהגט יושג מהר ככל האפשר.

בעקבות פנייתו של בית הדין והתערבות מנהל בתי הדין (דאז) הרב אליהו בן דהן, אישר הביטוח הלאומי לפטור את הבעל מחובותיו אם יסודר גט פיטורין. וזהו מכתבה של הגב' חנה פרידמן מהביטוח הלאומי, מיום י"ח בסיוון תשס"ב (29.5.02):

בעקבות פנייתו של מנהל בתי הדין הרבניים, הרב אליהו בן דהן הנני לאשר בזאת כי חוב מזונות בתיק שבסימוכין בסך 191,258 ש"ח – נכון לחודש מאי 2002 – לא יגבה מן החייב והמוסד לא ינקוט כל הליכי הוצאה לפועל נגד החייב ככל שמתייחס לחוב האמור לעיל.

התחייבות זו תכנס לתוקף לאחר מתן גט הפיטורין לידי גב' [פלונית] ולאחר קבלת אישור בית הדין הרבני כי [פלונית] ו[פלונית] התגרשו כדמו"י.

התחייבות זו מותנית במתן גט פיטורין תוך שלושה חודשים מתאריך אישור זה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביום ט"ז באב תשס"ב (25.7.02) פנה בית הדין לרב רלב"ג שיכתוב גט פיטורין, יחתים את הבעל על הסכם כפי שסוכם בין הצדדים, וישלח אותו אל בית הדין בירושלים. עוד באותו יום כתב הרב רלב"ג בניו יורק את הגט, באותו יום חתם הבעל על הסכם שלפיו ישלם הבעל סך אלף ש"ח למזונות הילדה, ומלבד זאת ייתן לאישה פיצויים בסך מאה ועשרים אלף ש"ח, עוד נקבע בהסכם זה שהצדדים מתחייבים לא להגיש תביעות בעתיד, לא בשמם ולא בשם הקטינה – בתם, לא איש נגד רעהו ולא נגד שאר בני המשפחה, וכן שהאישה מתחייבת שלא להוציא נגד הבעל צו עיכוב יציאה. מהחלטת בית הדין עולה שהצדדים הגיעו להסכמות, אך לא נכתב איך הגיעו להסכמות אלו.

הסכם גירושין זה נראה הוגן מאוד וסביר בנסיבות העניין. בתאריך י"ג באלול תשס"ב פנה בית הדין בשנית אל הביטוח הלאומי כדי להאריך את הזמן למתן גט פיטורין מעבר לשלושת החודשים שנקצבו במכתבם.

בתאריך כ"ב באלול תשס"ב (30.8.02) הופיע הרב וקנין בבית הדין וביקש לקבוע תאריך ולזמן את האישה בהתראה שאם לא תבוא לקבל את הגט ולא תחתום על הסכם הגירושין שהושג ביגיעה רבה, ישקול בית הדין להיענות לבקשת הבעל לבטל את ההסכם.

ביום כ"ב במרחשוון תשס"ג (28.10.02) ניתנה החלטת בית הדין שזו לשונה:

מבהירים בזה כי האישה הוזמנה מספר פעמים לקבל את הגט עם הסכם שסוכם בינה לבין הרב וקנין ובכל הפעמים לא הגיעה וגם לא הודיעה על כך.

מהחלטה זו עולה שהאישה לא הופיעה בבית הדין למרות הזמנתה כמה פעמים. עוד עולה מהחלטה זו שפרטי ההסכם סוכמו עם הרב וקנין וכפי שיתבאר להלן.

הגט ששלח הבעל הונח בכספת בית הדין האזורי במשך שנים רבות (וכיום הוא בדינו), אולם האישה מצידה לא פנתה אל בית הדין במשך שנים רבות אלו כדי לקבלו.

העולה מכל האמור לעיל הוא:

הבעל היה מעוניין במשך כל הזמן מאז שעזב את הארץ לתת גט פיטורין לאישה, אך האישה היא שסירבה לקבלו. לאחר זמן נערך הסכם, שנראה הסכם הוגן וסביר, ושכפי שיתבאר להלן הושג לאחר משאומתן עם האישה. הגט וההסכם נשלחו לארץ, האישה הוזמנה פעמים מספר להופיע בבית הדין לקבלת גיטה, אך לא הופיעה כדי לקבלו.

לפיכך יש לקבוע כי הבעל הוא שהיה מעוגן משך אותה תקופה ולא האישה.

ה. לאחר למעלה משלוש עשרה שנה, גילה הרב אליהו מימון ראש אגף עגונות בהנהלת בתי הדין בכספת בית הדין הרבני בירושלים מעטפה בה היו מונחים הגט וההסכם. בעקבות כך פנה הרב מימון אל האישה ושאל אותה מדוע לא באה לקבל את הגט שממתין כמעט ארבע עשרה שנים בכספת בית הדין.

בתגובה אמרה האישה כי היא מסכימה לקבל את גיטה אך אין היא מסכימה לחתום על ההסכם. הרב מימון יזם פגישה בין האישה לנציגי ארגון 'יד לאישה' שקראו את הסכם הגירושין והגיעו למסקנה גם הם כי ההסכם הוגן וסביר, וניסו לשכנע אותה לחתום על ההסכם תוך שהם מסבירים לה כי ההסכם מיטיב עמה לעומת מצבה הנוכחי, אך האישה בשלה – התנגדה לחתום על ההסכם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביום ט' באייר תשע"ו (17.5.16) הופיעה המערערת בפני הרב אליהו אברג'יל ראב"ד בבית הדין האזורי (שלא טיפל בתביעה בגלגולה הקודם), וטענה שהיא מבקשת לקבל גט. להלן חלק מהדבר שיח שהיה בין האישה לאב"ד כפי שנרשם בפרוטוקול:

ביה"ד: הגט הגיע, ויש פה הסכם שחייב את הבעל למזונות הילדה על סך אלף ש"ח לחודש מאז, ועם סכום הכתובה שמוכן לשלם מאה ועשרים אלף ש"ח, ש[לא] תוכלי לעשות לו עיכוב [או] עיקול כשיגיע לארץ.

האישה: גם שאני מבטלת על כל החובות, לא מוכנה לקבל גט בתנאי.

ביה"ד: יש כאן גט, והוא [הבעל] לא בפנינו.

התקשרת אלינו, כדי לקבל גט.

האישה: התקשרתי כי רציתי להשתחרר, אבל לא בתנאים שלו, וגם אז התקשרתי לאחיו [מ'], שרציתי לסיים ושייתן לי גט, אז הייתי מוכנה לחתום על ההסכם ולקבל הגט, זה היה לפני עשרים שנה, גם לביטוח לאומי [פניתי] – יבטלו לו החובות.

ביה"ד: לא ביטלו לו כי אמרו אז שיבטלו את החובות, בתנאי שהגט יינתן תוך שלושה חודשים, ואז לא ניתן הגט.

האישה: אבל יבטלו לו את החוב, אני – כבר עשרים וחמש שנה אני מחכה לגט ולא מקבלת.

ביה"ד: כרגע, אין עם מי לדבר: הבעל לא נמצא בארץ והוא חי את חייו, תחשבי מה את ממשיכה לעשות, זו זכותך, היום הוא מוכן לתת גט.

האישה: מה עם 'כופין אותו'? יש לו תנאים – אני לא מוכנה ככה להתגרש!

ביה"ד: הוא לא פה.

כשנמצא את האמור בפרוטוקול:

בית הדין הבהיר לאישה שהבעל שלח גט, התנה את קבלתו בקיום ההסכם שכלל בתוכו מצד הבעל התחייבותו למזונות ותשלום פיצוי לאישה, אך דרש מהאישה שלא להוציא עיכוב יציאה נגד הבעל ושלא תטיל כנגדו עיקולים. בית הדין הבהיר שעתה האישה היא שפנתה לבית הדין, הגט מופקד בבית הדין, ויש להביא בחשבון כי הבעל לא נמצא בארץ ואין לבית הדין אפשרות אמיתית לכפייה אפקטיבית עליו. ומשכך בנסיבות העניין עליה לחשוב על טובתה. בתגובה אמרה האישה כי אין היא מוכנה לחתום על ההסכם ועומדת על קבלת הגט ללא תנאים.

אין ספק שכפי שתיארנו והארכנו לעיל כי אמירתה שהיא מחכה לגט עשרים וחמש שנה היא אמירה הלוקה בחוסר אמת, שהרי הבעל הוא שהגיש את תביעת הגירושין והוא שדרש את הגט, ואילו הסירוב לגט היה באותה תקופה מצד האישה (ועיין לקמן).

לכשנבחן הדברים במבט רחב יותר נבחין כי בתם של הצדדים בגרה זה מכבר, המערערת קיבלה דמי המזונות של בתה ששולמו על ידי הביטוח הלאומי (מקופת אזרחי מדינת ישראל), ובנסיבות אלו אין לבעל חובות כלשהם כלפי האישה. לפיכך התנאי שאין היא מסכימה לוותר עליו למעשה הוא ההתחייבות שלא להוציא נגד הבעל צו עיכוב יציאה ולא להטרידו בתביעות נוספות, ולקמן נרחיב בעניין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בעקבות דיון זה הורה ראב"ד בית הדין האזורי בירושלים להזמין את האישה פעם נוספת לדיון, בדיון זה הודתה האישה שקיבלה מזונות מהביטוח הלאומי. בתחילת הדיון אמרה שהיא מוותרת על כתובתה אך בסופו היא חזרה בה ואמרה שאין היא מוותרת.

ביום כ"ט בסיוון תשע"ו (5.7.16) הוציא בית הדין את החלטתו דלהלן: "כאשר האישה תסכים לחתום על הסכם גירושין, וכשהביטוח לאומי יסכים למחוק החוב, תוזמן לקבלת הגט."

ביום י"א באב תשע"ו (15.8.16) הגישה המערערת באמצעות כוחה עו"ד בתיה כהנא דרור תביעה שכותרתה: "הודעה על פתיחת תיק גירושין, ייצוג בתיק, בקשה דחופה לקיים דיון לכפיית גט ובקשה לצו עיכוב יציאה מן הארץ". להלן לשון כתב התביעה:

1. המבקשת מבקשת מבית הדין לפתוח את התיק הנדון לצורך תביעת גירושין.

2. המבקשת מודיעה לכבוד בית דין זה כי עו"ד בתיה כהנא דרור תייצג אותה בתיק זה, ייפוי כוח נסרק והוכנס לתיק.

3. המבקשת נמצאת בהליך גירושין החל משנת 1990. בשנת 1992 זומנו הצדדים לסידור גט, משסירב הבעל לתת גט, ובניגוד להסכמת האישה, נפסק כי סידור הגט יידחה בשישה שבועות. במהלך ששת השבועות הללו עזב המשיב את הארץ ומאז לא שמעה ממנו המבקשת, והגט לא ניתן עד היום.

4. בשנת 2004 פנתה המבקשת לבית הדין לצורך קבלת אישור עגינות, תוך כדי השיחה עם פקיד בית הדין, הסתבר לה כי המשיב השליש גט עבורה המלווה בהסכם חד-צדדי כתנאי למסירת הגט.

5. משביקשה המשיבה לקבל את הגט – אותו השליש המשיב בידי בית הדין – נדרשה כתנאי לקבלת הגט לחתום על הסכם שנכתב על ידי הבעל ולמעשה פוגע בזכויותיה הממוניות כפי שנפסקו בבית המשפט לענייני משפחה – שם נדונו.

6. משסירבה המבקשת לחתום על ההסכם אשר פוגע בזכויותיה למזונות והוצאות רפואיות הובהר לה כי הגט אשר הושלש, לא יימסר לה.

7. המבקשת ביקשה, אם כן, דיון מחדש בחיוב הבעל בגט ונענתה בסירוב.

8. לאור הדברים המפורשים הללו ולאור עגינותה הממושכת של המבקשת, מתבקש בית הדין הנכבד לכפות את הבעל בגט. ולזמן דיון בהקדם האפשרי.

9. כמו כן, לאור סירובו של הבעל לתת גט ללא תנאי למבקשת והסיכוי כי ייכנס לארץ למטרות ביקור, מתבקש בית הדין באופן בהול לתת צו עיכוב יציאה מהארץ כנגד המשיב.

ביום ז' במרחשוון תשע"ז (8.11.16) הופיעו המערערת ובאת כוחה בבית הדין האזורי להלן חלק מהפרוטוקול:

ב"כ האישה: האישה לא מסכימה לתנאי הבעל. ראיתי את החומר שבתיק. בית הדין משתף פעולה עם הבעל.

ביה"ד: את מתחצפת לבית הדין. בית הדין עשה הכול כדי להציל אישה זו.

ב"כ האישה: האישה לא מסכימה לקנות את הגט תמורת חמישים אלף ש"ח. ניתן לכפות את הבעל לגט ואז פטורים מתנאי הבעל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האישה: אקבל את הגט ללא כל תנאי. לא אסכים לקבל אותו בתנאים. אני רוצה בחופש ולא בתנאים של הבעל. יש לכפות את הבעל בגט.

ב"כ האישה: בית הדין בארצות הברית נתן לבעל היתר לשאת אישה שנייה, והוא הקים לו משפחה אחרת.

הוא אדם ידוע בקהילה, וניתן להטיל עליו 'הרחקות דרבנו תם'.

האישה: בית הדין יכול לנתק בין הגט לבין ההסכם. לבית הדין סמכות לכפות את הבעל בגט.

ביה"ד: לשם כך יש לעיין בחומר שבתיק.

ב"כ האישה: התיק מתנהל כבר עשרים ושבע שנה, ובית הדין כבר צריך להכירו.

ביה"ד: לא בפני הדיינים הנוכחיים.

הרב אליהו מימון מגיש לבית הדין את החומר שהופקד אצלו.

ביה"ד: החומר הזה ממתין ארבע-עשרה שנה.

האישה: לא ידענו על כך.

ב"כ האישה: אם זה לא הובא לידיעת האישה, בית הדין לא פעל כפי שצריך.

ביה"ד: קבלו צילום של ההסכם ותוכלו לחתום עליו או לפחות לומר למה אתם מסכימים ולמה לא.

ב"כ האישה: כבר היה ניסיון כזה אצל הרב מימון. האישה לא מסכימה לחתום על ההסכם, ויש לסדר את מסירת הגט.

ביה"ד: הגט הזה ניתן על פי ההסכם הזה, אחרת הוא פסול.

ב"כ האישה: בית הדין משתף פעולה עם בית הדין בארצות הברית.

אני מבקשת החלטה לכפיית גט – לאור עיגון של עשרים ושבע שנה. אם הבעל לא ייתן גט אחר יוטלו עליו 'הרחקות דרבנו תם'. וכן אם לא יינתן גט, יוצא נגדו צו עיכוב יציאה וכן צו מעצר. מבקשים שפסק דין יינתן תוך שלושים יום ואז יוטלו על הבעל הגבלות לפי החוק. לאישה אין שום דרישות מלבד רצונה לקבל את הגט.

לאחר הדיון הוציא בית הדין את ההחלטות דלהלן:

לבית הדין נשלח גט והסכם גירושין מלפני ארבע-עשרה שנה, אולם האישה מסרבת לחתום על הסכם הגירושין ולקבל גט, ורצונה לדון דווקא בכפייה.

אשר על כן בית הדין יקבע מועד לדיון בבקשתה לכפיית הגט בפני הרכב מלא.

עם האמור, על מחלקת עגונות בראשות הרב אליהו מימון להעביר לבעל שהאישה מסכימה לקבל גט מבלי שתחתום על ההסכם ועליו להשיב בתוך שלושים יום אם מסכים למתן גט ללא הסכם. אם הוא ישיב בחיוב, יימסר הגט כהסכמתו.

[...] יש להעביר למחלקת עגונות על החלטה והזמנה של הבעל, ועל מחלקת עגונות להעביר וליידע את הבעל על ההחלטה וההזמנה לדיון – בתקווה שיש בידם את כתובת הבעל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בתגובה לפניית בית הדין הודיע הרב גמליאל ממחלקת עגונות בהנהלת בתי הדין, שהקשר עם הבעל היה לפני ארבע-עשרה שנים ואין הוא יודע עתה היכן הבעל נמצא. לבקשת באת כוח האישה נקבע דיון נוסף. זו לשון חלק מפרוטוקול הדיון שנערך ביום ו' בטבת תשע"ז (4.1.17):

ב"כ האישה: אני מסכימה לקיום דיון בפני הרכב חסר בעניין התנהלות מחלקת עגונות בתיק זה.

קיבלתי לידי לצילום את כל החומר שבתיק שמתנהל משנת 1990. בית הדין מזכיר את החלטתו מיום 15.11.2016 לפיה מחלקת עגונות תעביר לבעל שהאישה מסכימה לקבל את הגט, ואם הוא מסכים למסירת הגט גם ללא חתימת האישה על ההסכם. בית הדין בירר עם הרב מימון, והוא ענה שמצידו הרב גמליאל מטפל בתיק. הרב גמליאל אומר שיש להתנהל מול אחיו של הבעל, [מ']. ראיתי בתיק שצילמתי שיש קשר של מחלקת עגונות ולבית הדין עם הרב רלב"ג בארצות הברית, והם מתכתבים בעניין. הוכן הסכם שהוא חד-צדדי ללא ידיעת האישה.

ביה"ד: היה תנאי בגט שהאישה תחתום על ההסכם. הבעל התנה את הגט בהסכם.

ב"כ האישה: מחלקת עגונות לא עשתה כל מאמץ וניסתה לאלץ את האישה לחתום על ההסכם.

ביה"ד: הגיע גט, והאישה לא הסכימה לקבלו ולא לחתום על ההסכם [...]

ב"כ האישה: האם מחלקת עגונות מסכימה לדבר עם הבעל ולקבל ממנו גט אחר?

הרב גמליאל: הבעל העדיף שהקשר איתו יהיה דרך אחיו ודרך הרב יעקב וקנין. כדי לממש את החלטת בית הדין יש ליצור קשר עם אחי הבעל.

ב"כ האישה: אנחנו מתנגדות לכך.

הרב גמליאל: אם הבעל מסרב לדבר איתנו, אני מנוע מלפנות אליו. ייתכן שלרב רלב"ג מארצות הברית יש קשר עם הבעל.

ביה"ד: אולי נשלח את החלטת בית הדין ישירות לרב רלב"ג מארצות הברית, והוא יפנה את הבעל. נודיע דרכו שאם הוא לא יסכים, יתקיים דיון שלא בפניו.

ב"כ האישה: אני מבקשת שבית הדין יתחום זאת בזמן, עשרה ימים.

ביה"ד: אם הבעל יוותר על חתימת האישה על ההסכם, תתאפשר מסירת הגט.

ב"כ האישה: הרב גמליאל אמר לפני ארבע-עשרה שנה שהוא לא יודע היכן הבעל נמצא, וזה סותר את דבריו כעת.

אני מבקשת שייקבע מועד לכפיית הבעל בגט בפני הרכב מלא, אם הבעל לא יסכים להצעת בית הדין.

מחלקת עגונות לא עשתה את תפקידה.

אני מקבלת את הצעת בית הדין שתיתחם בעשרה ימים, שאם הבעל לא יקבל את הצעת בית הדין, יתקיים דיון בכפיה שלא בפני הבעל.

בעקבות דיון זה הוציא בית הדין את ההחלטה דלהלן:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לבית הדין נשלחו גט והסכם גירושין מלפני ארבע-עשרה שנה. האישה לא מסכימה לחתום על ההסכם ולקבל את הגט, ורצונה לדון בכפייה דווקא או לקבל גט ללא חתימה על ההסכם.

בית הדין פונה לגאון הראב"ד הרב אריה רלב"ג שליט"א שיודיע לבעל או שייתן הסכמתו לתת גט לאשתו ללא תנאים וללא חיוב האישה שתחתום על ההסכם. אם הוא לא יסכים לכך – בית הדין ידון בבקשת האישה ובאת כוחה בכפיית הבעל בגט וכל המשתמע מזה גם שלא בפניו, אם לא יופיע הוא או בא כוחו [...]

בית הדין יצר קשר עם הרב רלב"ג כדי שתהיה אפשרות לאתר את הבעל כדי לשמוע את עמדתו. במקביל למאמצי בית הדין ליצור קשר עם הבעל כדי למצוא פתרון לתיק הוגשו בקשות חוזרות ונשנות מטעם באת כוח האישה לחייב את הבעל בגירושין ולהטיל עליו 'הרחקות דרבנו תם' וסנקציות נוספות. מתוך החלטת בית הדין מיום ח' באדר תשע"ז (6.3.17) עולה שהרב רלב"ג פתח צוהר המבהיר בפני בית הדין את תמונת המצב הכוללת בתיק זה, שהרי הנ"ל פנה לבית הדין כמה פעמים בשליחות הבעל לצורך הסדרת הגירושין.

ביום א' בניסן תשע"ז (28.3.17) הוציא בית הדין את ההחלטה נשוא ערעור זה, הנזכרת בראש דברינו:

לפנינו בקשת באת כוח האישה שבה היא קובלת על התנהלות בית הדין, וחוזרת שוב על בקשתה לחייב את הבעל בגט ולכפות אותו על כך.

בית הדין מבהיר בזאת את התנהלותו בתיק הנוכחי ומעדכן את האישה ובאת כוחה באשר למצבו כעת:

א. הבעל רצה בעבר לגרש את האישה אך היא סירבה לקבל את גיטה מסיבות כספיות.

ב. הבעל אף שלח בעבר גט לבית הדין כדי למוסרו לאישה, אך היא סירבה לקבלו מפני שלא רצתה בהסכם הגירושין שהוצע לה.

ג. הבעל נמצא כיום בארצות הברית, ולא התקיים בהליך החדש דיון ראוי בנוכחות שני הצדדים.

ד. לאור זאת אי אפשר לפסוק חיוב גט וכל שכן כפיית גט על האישה, ואין מקום לטענות באת כוח האישה בדבר התנהלותו של בית הדין בתיק.

ה. בעניין התנהלותה של מחלקת עגונות:

בית הדין מציין שהמחלקה עושה כל שביכולתה לטפל בתיקים שבטיפול על הצד הטוב ביותר.

במקרה הנדון, ערך בית הדין בירור עם הרב גמליאל ונאמר לו שעד כה הבעל לא אותר, ולא נוצר עימו קשר, וגם הרב אריה רלב"ג, רב קהילה בארצות הברית שהיה עימו בקשר בעבר, לא הצליח עד כה לאתר אותו.

לפיכך לא נותר אלא להמתין עד שהבעל יאותר ואז יוכל בית הדין להמשיך את ההתנהלות בתיק.

אל בית הדין הוגשה בקשת באת כוח האישה לקבוע שהחלטה זו היא 'פסק דין' ולא 'החלטה'. בית הדין דחה את הבקשה וקבע שמדובר בהחלטת ביניים שבה נקבע שההליכים בתיק יימשכו ברגע שהבעל יאותר על ידי מחלקת העגונות. לאחר זמן התקבל מכתבו של הרב רלב"ג שלפיו הבעל מוכן שהגט יימסר בכפוף לחתימה על ההסכם שאליו הגיעו שני הצדדים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שנים רבות קודם. כתגובה להודעה זו הודיעה האישה שהיא מסרבת להסכם ודורשת לקבל את גיטה ללא תנאי.

ט. ערעורה של המערערת לפנינו הוא על החלטת בית הדין מיום א' בניסן תשע"ז (28.3.17) ועל סירובו של בית הדין לקבוע החלטה זו כפסק דין. ללא התייחסות לפרטי כתב התביעה הבקשה העיקרית בערעור היא לקבוע שהמבקשת עגונה והבעל הוא סרבן גט, ועקב כך יש לכופו לגט ולהפעיל את צווי ההגבלה והסנקציות ההלכתיות והחוקיות הניתנות למימוש.

ביום י"א בתמוז תשע"ז (5.7.2017) נסרק לתיק בית הדין מכתבו של הבעל המגולל את עמדתו בפרשה זו, להלן דבריו וטענותיו:

הגיעו אליי דפים מכבוד תורתכם שבהם נכתב שהתקיים ערעור בבית הדין הגדול על החלטת בית הדין האזורי בירושלים. לא ידעתי וגם היום איני יודע שהתקיימו דיונים בבית הדין וכמובן שלא הגיע אליי מכתב על תאריך הערעור.

ברצוני להעלות על הכתב תורף העניין שביני לבין [פלונית].

היינו נשואים בארץ כשנה ויותר ולאחר שעברתי מסכת קשה של התעללויות וכו' פניתי לבית הדין בבקשה לסידור גט. מייד פנתה [פלונית] לבית המשפט המחוזי ושם הושטו עליי מזונות גבוהים וכו' שלא יכולתי לעמוד בהם.

[פלונית] החלה לרדוף אותי, להשמיץ ולהתלונן, עזבה את הבית, לא אפשרה לי להיות בקשר עם בתי ודאגה להכניסני לבית הסוהר למשך כשלושה חודשים ומחצה. כמו כן פרצה לדירה והוריקה את כל התכולה וגם לקחה את חפציי האישיים. לצערי סבלתי מאוד בבית הכלא ומכך שגם תבעה את הוריי המבוגרים והחולים מזונות. פרסמה עלי כתבה מלאה השמצות ושקרים בעיתון השמאל "העולם הזה". גם לאחרונה הופיעה בטלוויזיה הישראלית עם מסכת שקרים והמלצות. לאחר שיצאתי מבית הסוהר הגשתי תביעה להפחתת מזונות בבית הדין הרבני ושילמתי את המזונות שקבעו לי שם.

בהתייעצות עם הרבנים ובראשם מורי ורבי הראשון לציון הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, יצאתי את הארץ בתקווה שאולי דבר זה יגרום לאישה להסכים להתגרש בהסכם הגון ובצורה נאותה.

כמובן שבתקופת שהותי בחו"ל נעשו על ידי עשרות ניסיונות להביא למצב של סיום פרשה עגומה זו, שליחים, רבנים, שיחות עם הרב גמליאל הי"ו בזמנו ועוד ועוד. היא מעולם לא הסכימה לגירושין ובוודאי שלא תבעה גט מעולם.

הניסיון האחרון היה על ידי הרב יעקב וקנין שליט"א [...] שיגע וטרח במשך למעלה משנה של משאומתן, בהסכמה מלאה ובשיתוף פעולה מלא של [פלונית]. ולבסוף הגענו להסכם גירושין שכולו היה על דעתה ומרצונה החופשי ובמילוי כל דרישותיה. בסיום המשאומתן אף שלחה מכתב לביטוח לאומי ובו מבקשת לבטל את חובי אליהם על מנת שתוכל לקבל את גיטה. אני שלחתי גט ואת סכום הכסף שעליו התחייבתי, וביום שהייתה צריכה להגיע לבית הדין לקבל את גיטה חזרה בה. זה בשנת 2002 למניינם, התשס"ב.

הסכם זה גם אושר ונחתם על ידי הרב אריה רלב"ג שהיה מצוי בכל עניין וגם סידר את הגט.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

גם בני שיחיה, ראש כולל בארצות הברית, נסע לארץ ישראל עם רבנים נוספים בניסיון לשכנעה לסיים פרשה זו. גם אז סירבה תוך כדי השמצות ושקרים עליו ועל אודות בני משפחתי שיחיו, וכך בכל פעם שניסיתי קרה שוב ושוב.

כעת לאחר עשרים ושבע שנים שבהם נגרם לי ולבני משפחתי סבל כל יתואר. גם נותקתי מבני משפחתי ומארצי, גליתי לארץ ניכר; אני חי במרתף שיהודי בעל חסד מאפשר לי לגור שם; חובותי לבית משפט הולכים וגדלים, צווי עיכוב יציאה מן הארץ, צווי מאסר ורדיפות; לא זכיתי לשמש את הוריי עליהם השלום – לא סעדתי אותם בזמן חוליים, לא השתתפתי בהלווייתם ועדיין לא זכיתי לפקוד את קברם, עליהם השלום; נותקתי בכל דרך מבתי שתחיה לא השתתפתי בשמחות בני משפחתי וחבריי. [ועתה] נתעוררה [פלונית] ורוצה גט.

למרות כל סבלי, מעולם לא סירבתי לתת גט, להפך: שלחתי גט, כאשר היא מעולם לא הסכימה לקבל גט ולא דרשה גט, למעט אותו ניסיון להסכם שנערך על ידי הרב וקנין שליט"א שהיה בהסכמתה המלאה ולבסוף חזרה בה.

בית הדין בראשות הרב עצור עליו השלום פנה אליה יותר מפעם לבוא ולסגור "פרשה זו" לקבל גט לפי ההסכם אך היא סירבה.

גם היום כמו לפני עשרים וחמש שנים אני גר באותו מקום, לא שיניתי כתובתי, הרב גמליאל פגש אותי בקלות בחו"ל. הרב אריה רלב"ג מכיר אותי היטב ואני בקשר איתו. כך שלא הפחתי את התחייבותי וכדו'. אני מוכן לתת גט כפי שעשיתי בשנת התשס"ב, בכפוף להסכם הגון (שגם בית הדין האזורי קבע שהוא הסכם הגון לכל הצדדים), ולמרות שהיא המשיכה במשך למעלה מעשרים שנה לעכבני לא דרשתי תמורת נתינת הגט ולא יצרתי בעיות.

צריכים בהזדמנות זו אולי האחרונה לסיים פרשה עגומה זו אחת ולתמיד, להתגרש בצורה מכובדת באופן שלא ישאירו כל תביעות, חובות צווי עיכוב, עקול, מאסר וכדו'.

מוכן אני למרות כל הסבל, להסכם הגון ולתת גט והעיקר לסיים פרשה זו לטובת כולנו ושהכול יהיה מאחורינו ללא שום תביעות עתידיות וכדו', ובזה יבוא סוף וקץ לכל עוגמת הנפש הנוראה הזו. ובוודאי שזה לא המקרה של כפיית גט (אולי היה צריך בעבר לכפות עליה גט).

אף שנודע לבעל שיתקיים דיון לפנינו, הבעל לא הופיע וגם לא מינה בא כוח שייצגו. לקמן נתייחס לטענותיו.

י. מכיוון שממכתבו של הבעל עלה שהרב יעקב וקנין היה מעורה במשאומתן שהתנהל בין הצדדים במשך תקופה של למעלה משנה. בית הדין סבר שהופעתו של הרב וקנין לפנינו ייתכן שתוכל לסייע לסיום פרשה עגומה זו, ולכן החליט בית הדין להזמין. מעיון בכל התיק שהוצג בפנינו ובפרוטוקולים הנמצאים בו עולה שהרב וקנין – אף שקיבל ייפוי כוח להעביר מסמכים לבעל – לא ייצגו בפני בית הדין, אך בפועל הוא שערך את המשאומתן בין הצדדים. לפיכך נראה כי ביכולתו לסייע לבית הדין בבירור עובדות המקרה מאחר שהוא שנכח בשעת מעשה, וביכולתו להבהיר ולהסביר – מעבר לחומר הנמצא בתיק בית הדין דלעיל – מה קרה בפועל, כדי שנוכל ליישב הסתירה בין גרסאות הצדדים: מצד אחד גרסת המערערת שהיא מעוגנת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עשרים ושמונה שנים, למרות רצונה לקבל גט, ומצד שני גרסת הבעל שברצונו לתת גט מאז הגיש את תביעת הגירושין ובמשך כל השנים והאישה היא שמעגנת אותו.

נאמנות זו של הרב וקנין הרי היא כמו שהשרישנו הרמ"א לגבי עניינים שבין איש לאשתו הנעשים בביתם ואין איש יכול לעמוד על הדבר כי אין איש בבית, ובפרט במקום שבדרך כלל המרע לחברו משתדל להסתיר מעשיו, והדיין אינו יכול לדון אלא רק על פי מה שייודע לו.

לכן קבעו כבר הקדמונים דרך לבירור הדברים, והובא דין זה להלכה בשולחן ערוך אבן העזר בשני מקומות – זו לשון השולחן ערוך באבן העזר (סימן עד סעיף י'): "וכן היא שאמרה 'אין רצוני שיבואו לבית אביך ואמך [...] מפני שמריעין לי ומצירין לי' – שומעין לה."

וכתב הרמ"א: "ודוקא שנראה בבית דין שיש ממש בדבריה [...] ונוהגין להושיב עמהם איש או אשה נאמנים ותדור עמהם עד שיתברר על ידי מי נתגלגל הריב והקטטה."

ומשמע שחובת בית הדין לברר הדבר אם אין ידוע להם, ולא אמרינן שעל האישה להביא ראיה ואם לא תביא ראיה לא יזדקקו לטענותיה, אלא בית דין 'מושיבין ביניהם' איש או אישה כדי שיבררו הדברים. והנה הרמ"א נקט "איש או אשה", משמע אפילו איש אחד או אישה אחת, ואף שעד אחד אינו כשר לעדות מהתורה וכן אישה אינה כשרה, אפילו הכי חובה על בית הדין לברר ובבירור כהאי גוונא סגי.

ומקור דברי הרמ"א התבאר בדרכי משה שהביא הדברים בשם רבנו ירוחם (מישרים נתיב כג חלק ה), ורבנו ירוחם הביא את הדברים בשם תשובת הרי"ף (סימן רלה), וזו לשונה: "כך הוא המנהג בכל בתי דינין, שכל מי שנתפס בכך שומעין לו, ונותנין להן אשה נאמנת שתדור עד שיתברר להן על ידי מי נתגלגל הריב."

ומדברי הרי"ף ורבנו ירוחם מבואר דנקטו דמעמידין אישה שתברר הדברים, ואף שאינה כשרה לעדות מהתורה, והביאו שכן הוא מנהג בתי הדין לברר את הדברים כך. והוא הדין לנידון דידן: חובה עלינו לברר הדברים. וכיוון דשמענין שלבירור הדבר סגי באישה ולא בעינן עדות גמורה, הוא הדין שאפשר וחובה על בית הדין לברר הדברים בכל דרך שהיא, ואף בלי עדות גמורה, ובלבד שיהיה בירור גמור ויעשו בית הדין על פי מה שהתבאר להם.

וכן כתב עוד הרמ"א (בסימן קנד סעיף ג) גבי איש המכה את אשתו, והבעל טוען שהאישה בקללותיה גרמה לזה שיכה אותה, וכתב הרמ"א:

ואם אינו ידוע מי הגורם – אין הבעל נאמן לומר שהיא המתחלת, שכל הנשים בחזקת כשרות, ומושיבין ביניהן אחרות לראות בשל מי הרעה הזאת. ואם היא מקללתו חנם – יוצאת בלא כתובה [...]

ובירור דברי הרמ"א הוא שאין הבעל נאמן לומר שהאישה "היא המתחלת" ושהיכה אותה כדי לייסרה, דבנות ישראל בחזקת כשרות. ולהכי, כיוון שמכה אותה – חייב להוציא, דתולין הקלקלה בו ולא בה, ואינו נאמן לתרץ מעשיו. והוסיף הרמ"א שמושיבין נשים ביניהם "לראות בשל מי הרעה ואם היא מקללתו חנם", והיינו שחובה על בית הדין לברר אם הבעל עומד בטענתו, ויושיבו נשים לברר הדבר, ואם האישה שהושיבו ביניהם מעידה שהאישה 'מקללתו חנם' היא נאמנת לבית הדין ותצא האישה בלא כתובה. משמע מדברי הרמ"א שחובה על בית הדין לברר ויכולים לברר הדבר על ידי אישה ולא בעינן עדות עדים כשרים בדווקא, וכיוון שביארנו שחובה על בית הדין לברר בכל טעדיק, להכי ביקש בית הדין החומר הנוגע אודות בני זוג אלו, כדי להגיע לבירור האמת לאמיתה. ולפיכך במקרה שלפנינו שהרב וקנין ערך המשא ומתן בין הצדדים ראוי שיבאר לנו, מה קרה בפועל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יא. בדיון שנערך בכ"ז בתמוז תשע"ז (20.7.17) הופיעה האישה בלוויית באת כוחה עו"ד בתיא כהנא דרור ושתי מלוות נוספות (צוות שליווה את האישה לכל דיון), להלן עיקר דברי באת כוח האישה והאישה כפי הרשום בפרוטוקול:

זה תיק של עשרים ושבע שנה. זה שערורייתי.

אנו מערערים על ההחלטה האחרונה של בית הדין האזורי, שם נקבע כי האישה סרבנית כי בעבר היא סירבה לקבל את גיטה מסיבות כספיות, על כך אנו מערערים ונוכיח שמשנת 1992 כשהבעל נעלם היא רצתה גט ומעולם לא סירבה.

נקודה נוספת, שהבעל שלח גט והתנה תנאי.

רק אומר: הקביעה השנייה, שהיא מסרבת לקבל בגלל ההסכם, והטענה השלישית, שהוא בארצות הברית ולא התקיים דיון ראוי ולא ניתן לפסוק כפיית גט מאחר שלא התקיים דיון ראוי. ונקודה אחרונה: טענותינו כלפי בית הדין הרבני והתנהלות כלפי מחלקת עגונות. ובקשתנו לקבל גט ללא תנאים – כאן או בגט שליחות.

משנת 90 הם בנפרד [...] כשהוא עזב הבת הייתה בת שנתיים, והיא קיבלה פסק דין למזונות ומדור, והוא מעולם לא שילם וביטוח לאומי שילם לה. הבת כיום נשואה.

[...] האישה חתמה על מכתב כלפי ביטוח לאומי שהיא מוכנה לבטל.

היא לא ידעה שבי-2002 הגיע גט [...] היא כותבת לבית הדין האזורי שיעזור לה להפטר מעגינותה, זה סרוק בתיק.

על אמירתה של באת כוח האישה כי היא לא ידעה על קיומו של גט המונח בבית הדין וממתין לכך שתיאות לקבלו, תמה בית הדין:

איך לא? כתוב שהיא הוזמנה מספר פעמים לקבל גט עם סכום כסף שתקבל והיא לא הגיעה ולא הופיעה.

אנו לא מבינים: שתיים-עשרה שנה – איך היא לא רואה ולא יודעת?

לשאלת בית הדין: "את רוצה לקבל גט?" השיבו האישה ובאת כוחה:

האישה: כן [...] אני מבקשת לקבל גט בלי תנאים.

ב"כ המערערת: היא פרודה ולא רוצה ממנו כלום.

המערערת (מתפרצת): אני גידלתי ילדה לבד, הוא שם רב קהילה, יש לו כאן בית, אני רוצה סכום.

בשלב זה הכניס בית הדין את הרב וקנין לשמיעת דבריו. להלן הדברים:

ביה"ד: אתה תיווכת בין בני הזוג?

הרב וקנין: כן. אני קשור אליהם משנת 2001 הייתי איתם בקשר כשנה וחצי.

[...] הייתי רב קהילה בארצות הברית בפלאטבוש [...] אני הייתי בארגון לב לאחים ועזרתי להרבה בעיות. יום אחד סיפרו לי עליהם ורציתי לעזור להם לעשות הסכם גירושין.

ביה"ד: פנה אליך הרב עצור, דיין מבית הדין האזורי ירושלים?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרב וקנין: כן, אז הייתי יותר בארץ. שני הצדדים שיתפו פעולה יפה [...] פגשתי אותה בבית שלה בקריית גת, גם אימה הייתה שם, ב-2001.

[ביקשו ממני] להביאם להסכם גירושין ולהיות בטוח שיהיה גט והגט יגיע לפה. היה משאומתן לא קל להגיע להסכמות בסעיפים לא קלים. הייתי פעמיים אצלה ואחר כך בטלפונים. היו ענייני דת וחינוך ומזונות וכספים. היא רצתה מזונות עד גיל עשרים ואחת ואני אומר לשבחה שהיא הלכה וביטלה בכיטוח לאומי וכתבה מכתב ושתפה פעולה. שלחתי את ההסכם לרב רלב"ג שהוא אב"ד שם שיעבור ויסביר לו את ההסכם והוא חתם על ההסכם. ועשו שם גט ושלחו לרב עצור.

הגט נשלח לבית הדין והיה כסף שאני הייתי אחראי. ואמרתי לו שאם הגט לא יגיע יועבר כסף 26,000 דולר אל האישה. ללא קבלת גט, בסופו של דבר, הכסף חזר אל אותם תורמים שנתנו כשלא היה גט.

הגיע גט והסכם חתום. האישה הוזמנה לקבל גט. אני אמרתי לה בפירוש. דיברנו יום ראשון ואמרתי לה תגיעי יום שלישי. ואמרתי לה יש לי כאן כסף ואל תדאגי. והיא אומרת שהיא מגיעה. ואז יום שלישי מגיע ואומרים לי שהיא לא הגיעה. אני צלצלתי והיא אומרת לא הרגשתי טוב ולא יכולתי. קבענו תאריך אחר, שוב דיברנו ושוב היא לא מגיעה ולא מודיעה.

עובר עוד שבוע ואני מדבר עם אימא שלה. ואימה אומרת לי, אמרתי לה, אם לא ייתן לך דירה אל תקבלי את הגט. אמרתי לה חבל.

(המבקשת מתפרצת..)

(המשך:) אני ראיתי שזה לא מתקדם ואמרתי לרב עצור שאין לי איך להועיל [...] מאז שהגט הגיע והיא לא באה, דיברתי איתה, היא אמרה שאינה מרגישה טוב. דיברתי איתה עוד פעמיים. הבנתי שיש סיבות שיש אדם שלא מרגיש טוב. ואני יודע שהרב עצור כתב מכתב והזמין אותה כמה פעמים ואז אמרתי לו שאני רוצה לצאת מהתמונה.

וכעת יש הזדמנות פז [...] כואב לי עליכם באמת. אני אשמח לעזור לכם [...] אני אהיה מוכן לנסוע על חשבונני לארצות הברית. הוא לא התחנן שוב, יש לו ילדים מאישה ראשונה. כעת אין לו אישה. הוא בן כשישים וחמש, הוא מלמד ילדים של בעלי בתים והוא אדם פשוט. וגר במרתף אצל [...] ואין לו אמצעים.

בתגובה לדברים אלו אמרה האישה: "אימי בחיים לא אמרה כמו שהוא אמר. היא לא אמרה 'בלי דירה אני הצעתי לה לא להתגרש' – אין דבר כזה. הורי היו איתי אצל הרב עצור."

הדיון נמשך:

ביה"ד: אז הוא משקר?

מערערת: שותקת.

ביה"ד: אני חוזר ושואל הוא משקר?

המערערת (שותקת, ובהמשך): בכל אופן, אימא שלי לא אמרה.

המערערת: היינו אצל הרב עצור, וסיפרתי לו הכול, סיפרתי על האירוע המוחי ועל הביזיונות שהבעל נתן לי והייתה אלימות מכל הסוגים ובנוסף הוא גם כלא אותי מהבית. ואז אמר לי הרב עצור: "אם את רוצה שאעזור לך, תדעי: נשים קונות עצמם בכסף, תשלמי סכום מסוים."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אני אמרתי שאיני מוכנה לשלם על החירות שלי בכסף. וגם אין לי. וככה זה נגמר, בכעס מצידך.

התכתבתי עם בית הדין האזורי ואחר כך פנה אליי מר וקנין והגיע לפגישה. ישבנו באווירה נעימה, והוא אמר שהוא יעזור. בהמשך נפגשנו, אמרתי לו "אני רוצה גט", והוא אמר "יש מזונות ילדה". ומאז הוא 'נעלם', לא ראיתי אותו מאז, והוא לא יצר קשר.

ביה"ד: את זוכרת מתי חתמת על מכתב לביטוח הלאומי?

המערערת: איני זוכרת. בערך באותה שנה. את זה ביקש הרב עצור. וגם הרב בן דהן ביקש זאת ממני.

ביה"ד: זה היה לפני שבא הרב וקנין או אחרי?

המערערת: לדעתי זה היה לפני. איתו לא דיברנו על ביטוח לאומי כבקשה שלו.

ביה"ד: היית אחר כך עוד בבית הדין האזורי?

המערערת: היינו פעמיים.

ביה"ד: לא התקשרו אלייך על גט ב-2002?

המערערת: לא.

ביה"ד: היית בבית הדין ב-2002?

המערערת: לא. הייתה לי קצת תכתובת. אף פעם לא הוזמנתי. לא ידעתי שהגיע גט.

ביה"ד: לא דיברו איתך על כך?

המערערת: לא.

ביה"ד: הוא אמר שהוא התקשר אלייך, הוא משקר? הוא העיד שהוא התקשר.

המערערת: זה לא נכון.

[...] לא ידעתי שאתה קשור לרב עצור [...] מדוע לא פנית אליי ישירות, למה שלחת את האחים?

ב"כ המערערת: מתי נודע לך שהוא שלח?

המערערת: לפני חמש-שש שנים, התקשרתי לבית הדין לוודא מעמד שאני עגונה. ואז המזכיר, הרב שונם, אמר שיש לי גט בתיק. שאלתי אותו למה לא זומנתי, אחר כך שאלתי אם אפשר לבוא ולקחת, אמרו לי שהגט לא שמיש. אחר כך הגעתי לרב אברג'יל שאמר שהגט יכול להיות שמיש, ואז באתי, ואמרו לי "תחתמי על הסכם".

ביה"ד: [...] כשמבקשים ממך לחתום על המכתב לביטוח לאומי את לא מבינה שיש גט?

ב"כ המערערת: מניין לה לדעת? כתוב תאריך 5.5.2002. והיא עשתה זאת. היא לא טרפדה כלום. מדוע אינכם מתמקדים בשנת 1992? הם חתמו על הסכם, ונכנסים לסידור גט, הוא נכנס יחידאי והוא מבקש עיכוב של שישה שבועות ואז הוא בורח. אז מי כאן סרבן הגט?

ביה"ד: נבקש ממר וקנין ששייב לדבריה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרב וקנין: כל המכתב הוא אחרי גמר ההסכם.

ביה"ד: היא ראתה את ההסכם?

הרב וקנין: כל סעיף היה קשה.

ביה"ד: ב-2001 פגשת אותה ואמרת לה שיש גט?

הרב וקנין: כן, גם בירושלים וגם בקריית גת. היא דיברה על החינוך של הבת.

ביה"ד: היא ראתה את הנייר?

הרב וקנין: כל סעיף ישבנו עליו.

ב"כ המערער: מי ניסח את ההסכם?

הרב וקנין: איזה עורך דין. זה סוכם יחד. מזונות גבוהים וצמוד וגם גיל עשרים ואחת. הבקשות לא באו מהצד שלו.

ב"כ המערער: אתה טוען שהיא אמרה את מה שהיא רוצה.

הרב וקנין: זה 'הלך' קשה ודיברתי איתו ואחר כך דיברתי עם הרב רלב"ג. יכול להיות שהרב רלב"ג ניסח זאת. ב-2002 שלח לי זאת הרב רלב"ג עם חתימתו של [פלוני]. והיא אמרה שתבוא ואמרת לה שהכסף נמצא. אני ישבתי איתה ואמרת לה שיש גט וכסף והסכם. ויומיים לפני הגט גם דיברנו בטלפון.

ב"כ המערער: מי ביקש ממך להתקשר?

הרב וקנין: שנה וחצי עבדתי על הכול.

ב"כ המערער: היא ראתה זאת?

הרב וקנין: היא אמרה שתבוא לבית הדין.

ב"כ המערער: כלומר שהיא לא ראתה זאת.

הרב וקנין: אני לא ידעתי [=יודע] אם שלחתי לה הסכם אבל עברנו על כל סעיף וסעיף.

ב"כ המערער: אתה יודע אם ראתה או לא?

הרב וקנין: איני יודע. כל ההסכם זה לטובתה. דיברנו על כל סעיף וסעיף. כל ההסכם על דעתה.

ב"כ המערער: היא לא מכחישה שהוא ישב איתה. אבל מבחינתה היא לא ראתה ולא ידעה על ההסכם. היא לא ידעה מהגט.

ביה"ד: יש זימון בתיק.

ב"כ המערער: היא לא קיבלה ולא ידעה.

הרב וקנין: שנה וחצי לא ניתן לבטל, פעמיים נפגשנו והיו המון טלפונים. אני איש אמת ואיני משקר.

לגבי הבנים הם רצו להציע לא 26,000 אלא 70,000.

ביה"ד: היא ידעה זאת?

הרב וקנין: איני יודע, אבל היום אין מה לדבר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"כ המערערת: התגלה שהרב וקנין היה שליח של הרב עצור. הוא מצד הבעל, הוא קשור לילדי הבעל. הוא לא אדם כל כך אובייקטיבי.

הרב וקנין: לא קיבלתי משכורת ולא ביקשתי. אני עבדתי לשם שמים.

ב"כ המערערת: מדוע לא דנים על [שנת] 92 כשהיא חתמה על הסכם. הוא מבקש שישה שבועות ואז בורח. האם זה לא סיבה לכפות גט?!

ביה"ד: נניח שנכפה גט מה זה יעזור?! אנו רוצים לגמור בגט ולסיים את התיק.

הרב וקנין: לי כואב על השנים שלה, בואו נסיים זאת.

ביה"ד: אתה טוען שצריך שיצא מכתב שאין חוב בביטוח לאומי שאין תיקים של האישה ולא תביעות קודמות למזונות. אם יש גם עיכוב יציאה, אנו יכולים לבטלו.

הרב וקנין: אפשר להבטיח שלא יהיו תביעות אחר כך?

ב"כ המערערת: הוא לא יכול להציע הצעות.

ביטוח לאומי זה בית הדין האזורי יכול לפנות אליהם האישה מוכנה להראות שתיקי הוצאה לפועל שנפתחו בעבר סגורים.

ביה"ד: אין תיקים פתוחים נגדו?

ב"כ המערערת: לא.

בית הדין מנסח כמה הסכמות שיהוו הסכם גירושין.

ב"כ המערערת: האישה לא אמרה למחול על כתובתה. זה המקרה שעליו תוקנה כתובה.

ביה"ד: למה הוא ברח?

המערערת: הוא אמר: "אני אמלל אותך ולא אתן לך".

ב"כ המערערת: יש מכתב בתיק, תראו.

ביה"ד: כן, ראינו.

ב"כ המערערת: יש כאן שקרים והחלטות ועדויות שקריות. הוא כותב: "בעצת רבנים יצאתי מהארץ."

המערערת: אני הגעתי לקבל גט, שני הצדדים חתמו. אני אולצתי לחתום [...]

ביה"ד: אפשר לנסות ולגמור שאין תביעות?

ב"כ המערערת: כיוון שמגיעה לה כתובה אנו יכולים לדחות זאת לאחר הגט.

רבנים לא היו מוכנים לומר לו לתת גט.

ביה"ד: השאלה לא: "איך להילחם" או להוציא החלטה שחייב או אף שיש לכפותו? השאלה היא: "איך משיגים את הגט?" תקראו את המפה.

ב"כ המערערת: אתם לא מנסים לכפות אותו. זו טרגדיה, אז תפעילו סמכותכם. אתם מסרבים לכפות אותו.

ביה"ד: המטרה היא הגט, לא הכפייה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"כ המערערת: לא ניסו לכפות [...]]

הוא מעולם לא קיבל החלטה קשה נגדו, תנסו.

ביה"ד: אנו לא רוצים ולא צריכים להוציא החלטה הצהרתית, אנחנו רוצים לפתור את הבעיה של הצדדים.

יב. בסופו של הדיון הוציא בית הדין את החלטתו ובהמשך להחלטה זו פנה בית הדין למוסד לביטוח לאומי בבקשה למחיקת חובו של הבעל. בהחלטה בבקשה זו מתאר בית הדין גלגולי פרשה זו וזו לשון החלטתנו מיום ג' באב תשע"ז (26.7.17):

הנדון: פנייה למוסד לביטוח לאומי למחיקת חובות מזונות העבר של הבעל. כאשר האישה כבר עשרים ושבע שנה ללא גט!

[...]

האישה הגישה ערעור ובדיון שהתקיים בפנינו בתאריך כ"ו בתמוז התשע"ז (20.7.2017). הגיעו הצדדים להסכמות וכפי שנכתב בהחלטה מיום זה כדלהלן:

בית הדין מורה שהצדדים יתגרשו לפי ההסכם דלקמן:

הבעל יעביר מיידית גט לידי האישה באמצעות שליח.

אישה תגיש תצהיר ולפיו כל תביעות העבר שפתחה נגד הבעל נסגרו.

האישה תמציא אישור מהוצאה לפועל על סגירת התיקים.

האישה מוחלת על כתובתה.

כל ההסכם הנ"ל מותנה על ידי הבעל במחיקת חוב המזונות בביטוח לאומי.

יש לציין שכאמור הבעל כבר כעשרים וחמש שנה בחו"ל ומהמידע המועט שבידנו הוא מתגורר שם במרתף ומתפרנס בקושי.

לאור האמור בית הדין ממליץ ופונה בבקשה לביטוח לאומי לפעול למחיקת חוב מזונות העבר של הבעל, בכפוף לנתינת הגט לידי האישה.

ביום כ"ו באלול תשע"ז (17.9.17) הגיע לבית הדין מכתבו של הרב רלב"ג מיום כ"ג באלול תשע"ז (14.9.17). במכתב נכתב שהבעל הופיע בפניו, וכי הוא מוכן לכתוב גט פיטורין אך מתנה את מסירת הגט בחתימה על הסכם חדש מיום א' באב תשע"ז, הסכם שצורף למכתבו. במכתב זה כתב הבעל שהוא מוכן לתת גט פיטורין לאישה וכן הוא מוכן לתת לאישה סך של 70,000 ש"ח כפיצוי כללי על מחילת כתובה, מזונות אישה והבת, העיגון ועוגמת הנפש. בתמורה מבקש הבעל שהאישה תפעל לביטול כל החובות והקנסות שנצברו לו בביטוח הלאומי, תמחק את כל התביעות שהוגשו נגדו או נגד בני משפחתו, תיתן התחייבות שלא לתבוע את הבעל בשום תביעה ובשום ערכאה, וכן תבטל את כל צווי העיקול וצווי עיכוב היציאה.

ביום כ"ח באלול תשע"ז (19.9.17) התקבלה בבית הדין בקשתה של באת כוח האישה להוצאת פסק דין לכפיית הבעל, הטלת צווי הגבלה כנגדו וקביעת 'הרחקות דרבנו תם' כנגדו.

לאור האמור קבע בית הדין מועד נוסף כדי לנסות לפשר בין הצדדים כדי שיסודר גט ולא תינתן החלטה שלא די שלא יהיה אפשר לממשה אלא שאף תבטיח חלילה את עיגונם של הצדדים, כאמור לעיל.

להלן חלק מהדברים שאמרו האישה ובאת כוחה בפרוטוקול הדיון שנערך ביום כ"ט בתשרי תשע"ח (19.10.17) – דברים המראים על מגמתם:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האישה עשתה ככל יכולתה להראות שהיא סגרה את כל תיקי ההוצאה לפועל. היא רק רוצה גט. אין לה כל תביעה. לא שייך לבוא כעת עם הסכמים מלפני עשרים שנה. הוא מציג דרישות שהיא לא תתבע [...] היא לא רוצה לחתום על הסכם ואחר כך לתבוע [...] האישה לא רוצה לחסום אופציות.

היא רוצה גט ולא רוצה להתחייב. היא לא מוכנה לחתום [...] הוא מעז לשלוח הסכם עם תנאים. יש כאן החלטה שלכם והאישה עשתה את חלקה. היא ויתרה על כתובה ומוחלת על החוב בביטוח לאומי וסגרה תביעות ואין לו הוצאה לפועל כעת היא צריכה עוד לחתום על הסכמים [...] הוא עדיין מציב תנאים לגט. זה לא ייתכן. תבקשו מהרב רלב"ג להוציא סנקציות נגדו, שלא יעלו אותו לתורה [...]

אני לא מוכנה לחתום על ההסכם הזה. הוא שוכח שהוא הרס לי את החיים [...] אני לא יודעת, אני לא מוכנה לכבול את עצמי. הוא העביר את הכול על שם אחותו, אני לא רוצה לתת לו מתנות [...] אני לא רוצה לכבול את עצמי [...] אנו רוצים לבקש לפרסם את שמו באתר בית הדין. ולהתחיל הליך פלילי.

בתגובה לדברים אלו אמר בית הדין לאישה:

יש שיר – "אדם חס על דמיו ואינו חס על ימיו". לא מדובר באדם אמיד. אם הוא היה 'גביר' היינו מבינים, אבל לא נראה שמחר בבוקר האישה תתעשר. הרי אם תוגש תביעה על חמישה מיליון ממילא לא תצליחו לגבות [...] למה לא כעת לקבל גט וזהו? עברו עשרים ושבע שנה – זה לא מספיק?! הוא כותב שהיא לא תתבע אותו.

לכתוב 'חוב' – זה לא יעזור, זה לא יקדם [...] הוויכוח כאן הוא אם תתבעי או לא.

אנו רוצים גט, לא פסק דין לגט [...] אם את רוצה לתבוע על עשרים ושבע שנים – בסדר [...] את אומרת שאת יודעת שיש לו כסף ואת רוצה זאת...

לאחר דיון זה הוגשה בקשה נוספת של האישה לכפיית הבעל והטלת צווי הגבלה. ביום ג' בכסלו תשע"ח (21.11.17) הוציא בית הדין את ההחלטה דלהלן:

לפנינו ערעור על החלטת בית הדין האזורי בבקשה לחייב את הבעל בגט, להפעיל עליו סנקציות, 'הרחקות דרבנו תם' וכו'.

נערך בפנינו דיון במעמד צד אחד, ולבית הדין הוברר שהבעל לא הוזמן כחוק, אשר על כן קובע בית הדין דיון נוסף בתיק זה במעמד שני הצדדים לתאריך ג' בטבת תשע"ח (21.12.17) בשעה 13:00.

על המזכירות לוודא שאכן ההזמנה מגיעה לידי הבעל.

לאחר הדיון ייתן בית הדין את החלטתו בערעור ובקשת באת כוח האישה.

לבית הדין הוגשו כמה בקשות של האישה להקדמת מועד הדיון ולהטלת צווי הגבלה על הבעל.

ביום כ"ג בכסלו תשע"ח (11.12.17) הגיעה לבית הדין תגובת הבעל מיום ד' בכסלו תשע"ח (6.12.17) שבה הוא מתפלג שנערך דיון ללא ידיעתו וללא מייצג מטעמו. במכתב זה הוא חוזר על טענותיו, זו לשונו:

איני מבין מדוע שוב מבקשים כפיית גט, הפעלת הרחקות דרבנו תם, לקבוע שאני עובר [עבירה] פלילית, לשלול זכויותי וכו' בטענה שהאישה קיימה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חלקה בהחלטה. כבוד תורתכם קיבל החלטה בתמוז שנה שעברה, ומייד פניתי לרב רלב"ג שאישר הסכם שרובו ככולו לטובת האישה. כולל התחייבות שלי, מרצוני ללא שהוחלט על ידי כבוד תורתכם, לתת 70,000 שקלים ביום מתן גט, ופנה לכבוד תורתכם לזרז האישה לבטל כל התביעות ולשלוח אליו בירור שם האישה על מנת לכתוב גט.

הדבר ברור, ולא יעלה על הדעת אחרת, שכבוד תורתכם החליט שמתן הגט יהיה בכפוף לביטול כל תביעות העבר ככל ערכאה שהיא באופן שלא תוכל לחדשם בעתיד כי הרי אם אתן גט ולמחרת תחדש תביעותיה בגין חובות העבר מה הועילו חכמים בתקנתם? משל לאסיר שנכלא ומייד נפתחה עבורו דלת שנייה כדי שיוכל לברוח והרי זאת הייתה ההחלטה לסגור תיקים באופן שלא יוכלו להיפתח שוב.

איהסכמתה של האישה לחתום על הסכם הגירושין, שרובו ככולו לטובתה – ששנינו לא תובעים שנינו מוחלים על העבר [ו]אני מרצוני נותן שבעים אלף שקלים – מעידה שכוונתה לתבוע לאחר קבלת הגט. לא זו הייתה החלטת כבוד תורתכם, ההחלטה הייתה לסיים אחת ולתמיד פרשה עגומה זו.

כיצד ייתכן שטוענת האישה לכפיית גט בשעה שהיא זאת שמעגנת אותי למעלה מעשרים שנה? תבעתי גט [והיא] לא רצתה לקבל עוד בבית הדין של הרב עצור עליו השלום. בשנת תשס"ב לא באה לקבל גט ששלחתי לפי הסכם שנערך עמה בהסכמתה המלאה, וגם שלחתי את סכום הכסף שהתחייבתי אז, וכל זה לאחר משאומתן ממושך, גם לאחר פניות רבות של בית הדין לא באה, וגם לאחרונה בבית הדין של הרב אברג'יל שליט"א הוחלט שלא אני מעגנה והיא הסרבנית.

ולמרות שלאורך למעלה מעשרים שנים, גרמה לי סבל נוראי, מנעה ממני לראות את בתי, להשתתף בשמחות בני משפחתי ולהבדיל בהלוויית הוריי עליהם השלום, הושיבה אותי בכלא למעלה משלושה וחצי חודשים, הגישה תביעות נגד הוריי עליהם השלום ובני משפחתי שיחיו, פרסמה בעיתון 'העולם הזה' דברי שקר, השמצות ועלבונות ולאחרונה בטלוויזיה כתבה שקרית ועוד דברים שאי אפשר להעלותם על הכתב, ולא באה לקבל גיטה בעבר וגם עכשיו מתכוונת להמשיך ולתבוע בבית משפט ועוד.

עדיין אני מקווה שתמלא אחר החלטת כבוד תורתכם ותתחייב על ביטול כל התביעות בכל הערכאות מהעבר ותחתום על הסכם הגירושין, שכאמור רובו ככולו לטובתה, בפני כבוד תורתכם, ומיד אגש שוב לבית הדין כדי לכתוב הגט. כמובן שהרב רלב"ג שליט"א פנה לכבוד תורתכם לפני כמה חודשים וגם שוב לפני כמה שבועות ועדיין לא נענה. מכתביו מצויים בתיק.

אנו רוצים לסיים תיק זה במהרה, שיבוטלו כל תביעות העבר מבלי שתהיה כוונה לחדשם וזאת על ידי חתימה על ההסכם ובפני כבוד תורתכם.

אנא מכם עשו למעני, למענה, למען בתנו, למען משפחתנו ונסיים בעזרת ה' פרשה עגומה זו במהרה ללא שיישארו שום תביעות בעתיד על העבר, כאמור בהסכם הגירושין.

אין כאן עגונה, יש מעוגן.

בדיון נוסף שנערך בפנינו בג' בטבת תשע"ח (21.12.17) הופיע שוב הרב יעקב וקנין ואמר שדיבר עם הבעל וכי הבעל מוכן לתת גט עם מחיקת חובות העבר, אך כאמור הוא דורש שבזה יסתיימו העניינים שבינו לבין האישה ושתתחייב שלא לחזור ולתבוע אותו בעתיד. באת כוח

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האישה טענה שאין תביעות עבר, אך אינה מוכנה להתחייב שלא לתבוע בעתיד, והאישה חזרה על תביעתה להטלת צווי הגבלה.

לאחר ימים מספר, ביום ח' בטבת תשע"ח (25.12.17), הגיעה לבית הדין הודעת דואר אלקטרוני מהבעל שבה הוא מגולל את פרשת נישואיו, חוזר על טענתו ששלח גט והאישה לא רצתה לקבלו, והוא מבכה על מר גורלו וטוען שהתנהגות האישה נובעת משנאה ונקמנות. הלה מסיים מכתבו בדברים דלהלן:

אני בודד בניכר ותוהה עד עמקי נשמתי על הרס חיי. שנותיי היפות עברו, לא יכולתי להינשא ולהקים בית, ושוב עקב עקשנותה וחוק הביגמיה. אחרי הדיונים האחרונים בבית הדין כשהסכמתי לפנייתו של הרב יעקב וקנין ולמרות שלא חויבתי, הסכמתי לתת לה 70,000 ש"ח ולסיים פרשה זו על ידי הסכם הדדי שלא נתבע צד אחד את משנהו לעולם ולמחול אחד לשני, להתגרש ולהמשיך, לחיות את שארית חיינו במנוחה עד כמה שאפשר.

פניתי מייד לאחר החלטת כבוד תורתכם לבית הדין בראשות הרב רלב"ג שליט"א, חתמתי מצידי על ההסכם בפני בית הדין. הוא פנה לכבוד תורתכם וביקש להחתיים האישה על הסכם זה, לבטל כל התביעות, וביקש שמות האישה כדי לכתוב הגט [...]

כל רצוני לסיים פרשה עגומה זו באופן שלא אתבע ולא איתבע ובהסכם סופי. אבל היא אינה רוצה אלא מתכוונת לאחר קבלת הגט להמשיך ולתבוע, לצער, להציק ולפגוע.

אין לתאר את הכאב והסבל שאני עובר, כל רצוני מאז ומתמיד להתגרש ממנה, לקיים את כל התנאים ולסיים אחת ולתמיד פרשה כאובה זו. אך היא בעקשנותה ובהסתה של אינשי דלא מעלי שכל מטרתם הרס וחורבן, לנגח אותי ובעלים אחרים וגם לפגוע בתורתנו הקדושה ללא שום תועלת אמיתית.

לכן אבקש מכבוד תורתכם לראות בעוניי כדי שאוכל לחיות את שארית חיי במנוחה, ולעשות כל מאמץ לכפות על האישה לחתום על ההסכם ולדאוג שתתחייב לא לתבוע יותר ולסיים אחת ולתמיד ללא כל תביעות משני הצדדים ואני מוכן לכך למרות כל הסבל שעברתי.

המכתב נשלח לתגובת האישה. בתגובתה לא התייחסה האישה עניינית לטענות ולדברי הבעל, אך ביקשה להוציא פסק דין לכפיית הבעל לגירושין ולהטלת צווי הגבלה נגדו. לאחר כחודש הגישה האישה בקשה נוספת להוצאת פסק דין. הבעל חזר והגיב ביום י"ב באדר תשע"ח (27.2.18) כאמור במכתביו הקודמים, שהוא עשה כל טצדקי לגירושין – שלח גט על פי הסכמות שהושגו ביניהם, אך האישה סירבה לקבלו. הבעל האריך לתאר את התנהלותה וכתב שלמרות ההסכם החדש ששלח שמטרתו סיום הפרשה, מטרתה של האישה אחרת. להלן חלקים ממכתבו:

[...] כתבה מלאה בשקרים והשמצות בעיתון 'העולם הזה', התראיינה בטלוויזיה וגם המליצה לנשים נשואות להביא ממזרים לעולם, ה' ירחם, תקפה את בית הדין השתתפה בוועדת כנסת יחד עם עורך דינה, במטרה לתקוף את בתי הדין ואת ההלכה [...]

מרצוני התחייבתי לתת לאישה ביום מתן הגט 70,000 ש"ח. האישה לא מוכנה לכל האמור ומעוניינת לאחר מתן הגט להמשיך ולנהל מאבקים בבתי משפט לתבוע ממון רב להפעיל שוב את ההוצאה לפועל, מאסרים וכו'. למעשה לא היא העגונה כמוכח מהמציאות המרה, ההפך הוא הנכון [...]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אבקש בלב כואב ושבור לסייע לנו כאמת לסיים פרשה עגומה זו לטובתנו ולטובת משפחותינו. ברכת התורה ובתקווה לבשורות טובות.

באת כוח האישה החלה לפנות מדי שבוע בשבוע בבקשה למתן פסק דין לכפייה ולהטלת צווי הגבלה. הנ"ל פנתה גם לנשיא בית הדין הגדול שיזרו מתן החלטה, ובית הדין הבהיר את עמדתו לנשיא כפי שאמרנו בדיונים וכפי שיתבאר להלן. גם הבעל שלח מכתבו לנשיא בית הדין הגדול. באת כוח האישה המשיכה לפנות בפניות חוזרות ונשנות למתן פסק דין ואף פנתה לנציב תלונות הציבור על שופטים בגין אימתן פסק הדין. בית הדין הבהיר עמדתו לנציב, ואין כאן מקום להאריך. הבעל גם הוא שלח מכתביו לבית הדין כשהוא מתאונן על מר גורלו וטוען כי הוא רוצה להתגרש, אך האישה היא שאינה רוצה בגירושין אלא מעוניינת בהמשך התביעות המשפטיות ובמלחמה בתורה.

יג. תיארנו עד כה באריכות ובפרוטרוט את כל ההליך שהתנהל בשנים האחרונות בבית הדין האזורי ובפנינו. חובתנו להתייחס באופן מפורט וממוקד לדברים שאמרו האישה ובאת כוחה במשך הליך ארוך זה ולברר את נכונות הדברים.

בתחילת דברינו עלינו להקדים ולהדגיש כי מהמקרה שלפנינו נוכל להוכיח עד כמה נכון וצודק ציוויה של התורה בהוראתו של משה לדיינים "שמע בין אחיכם".

וכך פירשה זאת הגמרא בסנהדרין (ז, ב):

"שמע בין אחיכם ושפטתם" – אמר רבי חנינא: אזהרה לבית דין שלא ישמע דברי בעל דין קודם שיבא בעל דין חבירו, ואזהרה לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חבירו, קרי ביה נמי "שמע בין אחיכם". רב כהנא אמר מהכא: מ"לא תשא" – "לא תשיא".

ופירש רש"י (שם):

שמע בין אחיכם – כשיהיו שניהם יחד שמעו דבריהם, ולא תשמעו דברי זה בלא זה, שמסדר דברי שקר כדברי אמת, לפי שאין מכחישן, ומכיון שלב הדיין נוטה לו לזכות, שוב אין לכו מהפך בזכות השני כל כך.

ובשבועות (לא, א) למדו ממקור אחר:

מנין לדיין שלא ישמע דברי בעל דין קודם שיבא בעל דין חבירו? תלמוד לומר: "מדבר שקר תרחק". מנין לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חבירו? תלמוד לומר: "מדבר שקר תרחק". רב כהנא מתני מ"לא תשא" – "לא תשיא".

וברש"י (שם): "שמע שוא – שהמטעים דבריו שלא בפני בעל דינו אינו בוש מדברי שקר."

והרמב"ם (הלכות סנהדרין פרק כא הלכה ז) פסק:

אסור לדיין לשמוע דברי אחד מבעלי דיניו קודם שיבא חבירו או שלא בפני חבירו, ואפילו דבר אחד אסור שנאמר "שמע בין אחיכם", וכל השומע מאחד עובר בלא תעשה שנאמר "לא תשא שמע שוא" ובכלל לאו זה אזהרה למקבל לשון הרע ומספר לשון הרע ומעיד עדות שקר, וכן בעל דין מוזהר שלא ישמיע דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חבירו, וגם על זה וכיוצא בו נאמר "מדבר שקר תרחק".

וכן פסק בשולחן ערוך (חושן משפט סימן יז סעיף ה): "אסור לדיין לשמוע דברי בעל דין האחד שלא בפני בעל דין חבירו."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובסמ"ע (שם ס"ק י) כתב:

אסור לדיין כו' – נלמד מדכתיב (דברים א, טז) "שמע בין אחיכם". גם כתיב (שמות כג, א) "לא תשא שמע שוא", דכשישמע דברי האחד שלא בפני השני לא יבוש מלטעון שקר ושוא.

ועיין בפתחי תשובה (שם) שכתב:

עיינן בתשובת זכרון יוסף ([חושן משפט] סימן ב אות ו) שכתב דודאי מותר להדיין לשמוע בדרך קובלנא היולי וחומר אופן התביעה, אמנם לא צורתה ואיכותה ומהותה על גדר מרכז היותה. על דרך משל: אם קובל אחד לפני מי שיודע שיהיה דיין בדבר "קבען פלניא", אסור לחקור ולומר לו "איך קבעך? ובמה ומתי קבעך? ובפני מי?" וכדומה לזה כו'.

ציווי התורה הוא ציווי לדיינים שלא לשמוע את אחד הצדדים מציג עמדתו שלא בפני חברו, ועובר בזה בעשה של 'שמע' ובלא תעשה.

ומשמע לכאורה שיש שני אופנים שבהם השומע עובר על איסור זה: אחד כששומע 'שמע שוא', והשני ששומע 'דבר שקר'. ונראה שביאור הדברים הוא שכששני צדדים מציגים את עמדותיהם וטענותיהם בפני בית הדין, הרי שכל אחד מפרש את העובדות ומציגן כפי הנראה בעיניו וכפי פרשנותו, כשהסתכלות השני ופרשנותו לאותן עובדות שונה. ולכן ציוותה התורה שישמע הדברים מפי אחד בפני רעהו ואחר כך יאמר השני את עמדתו באופן מידי, וכמו שכתב הרמב"ם שהאיסור – "שלא בפני חברו", ואף אם היה והלך. ובמקרה שכזה אם אחד טוען טענותיו אף אם לא שיקר במזיד, בהכרח הווי בכלל "לא תשמע שמע שוא". החשש בדבר זה הוא כמו שכתב רש"י בסנהדרין: "מכיון שלב הדיין נוטה לו לזכות, שוב אין לבו מהפך בזכות השני כל כך". היינו שמתקבעת תמונה חד-צדדית של העובדות ושוב יקשה עליו לשנות דעתו ולבחון הדברים באופן אובייקטיבי. אומנם יש בחינה נוספת והיא שבזמן שהדיין שומע הדברים שלא בפני בעל הדין השני, יכול האומר לומר דברי שקר ואינו בוש לעשות כן, וכמו שביאר רש"י בשבועות, ולכן עובר בזה על איסור "מדבר שקר תרחק". וזהו מה שכתב הסמ"ע "שלא יבוש מלטעון שקר ושוא", ד'שקר' היינו דברים שלא היו ולא נבראו, ו'שווא' היינו מתן פרשנות מעוותת לדברים שהיו. ולכן חייבה התורה את הדיין שלא לשמוע אחד שלא בפני חברו. אומנם עד כמה מותר לו לשמוע – עיין בפתחי תשובה שהבאנו, ואין כאן מקום להאריך.

כאמור לעיל, תחילתו של ההליך מחדש בבית הדין הייתה בפניית הרב מימון לאישה, שבעקבותיה הופיעה בבית הדין בבקשה לקבלת גט פטורין ללא תנאי. האישה הופיעה בבית הדין אחר פרישתו לגמלאות ואחרי פטירתו של הרב אליהו עצור זצ"ל, שטיפל בתיק וטרח להשגת הגט, והיה מצוי בנבכי פרשה זו. באותה עת לא היו תיקי הצדדים הקודמים מונחים בפני בית הדין. משכך לא ניתן היה לברר מאומה מה נעשה בתיק זה בעבר, ומשכך לא יכול היה בית הדין לדעת על מעורבותו של הרב יעקב וקנין להשגת פשרה. לפיכך יכולה הייתה האישה לטעון שהיא מחכה עשרים וחמש שנה לגט, מכיון שהבעל – בעל דינה לא היה נוכח בבית הדין, ומשכך היה בכוחה להציג מצג שווא, שלפיו היא ממתינה לגט שנים רבות, אף שכפי שראינו לעיל ידעה על שליחת הגט ואף שהיא שסירבה לקבלו.

חובתנו לסקור את דברי האישה ודברי באת כוחה בדיונים ובכתבי הטענות כדי לקבוע אם דבריהן היו בתום לב, בדיוק בדברים או שמא מתוך ניצול המצב שהבעל לא היה נוכח בדיונים כדי ליצור 'מצג שווא' ולפעמים אף 'מצג שקר', שמפני כך הזהירה התורה את הדיינים שלא ידונו אלא בפני הצדדים. הן אמת בנידון שלפנינו, בכך שהבעל ברח מן הארץ (ועשה כן שלא כדין כפי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שיתבאר) אין עדיין ביכולתנו להימנע מלדון, אך חלה עלינו חובה מוגברת לבחון היטב את נכונות הדברים.

יד. נתחיל לבחון את האמור בכתב התביעה לגירושין.

בסעיף 3 נכתב:

המבקשת נמצאת בהליך גירושין החל משנת 1990. בשנת 1992 זומנו הצדדים לסידור גט, משסרב הבעל לתת גט, ובניגוד להסכמת האישה, נפסק כי סידור הגט ידחה בשישה שבועות. במהלך ששת השבועות הללו עזב המשיב את הארץ ומאז לא שמעה ממנו המבקשת, והגט לא ניתן עד היום.

אכן ההליכים החלו בשנת 1990 – בתביעת הבעל(!) לגירושין, כאמור, כשהמערערת מתחמקת מלהופיע בפני בית הדין. במועד הדיון שבו הופיעו הצדדים ושטחו את טענותיהם הוציא בית הדין פסק דין המחייב בפועל את המערערת להתגרש, וקבע את תנאי הגירושין. המערערת לא הסכימה לתנאים אלו ולכן נדחה סידור הגט לצורך השלמת משאומתן שלא נערך. כפי שתארנו, בשנת 1992 זומנו הצדדים לסידור גט בכפוף לפסק דינו של בית הדין, הבעל רצה בסידור הגט אך המערערת עדיין עמדה בסירובה להתגרש. בהסכמת הצדדים ניתן להם מועד נוסף לניהול משאומתן, אך לא נערך משאומתן ומהעבר השני המערערת פנתה לבית המשפט לביטול הסכם הפשרה. בתקופה זו פקע צו עיכוב היציאה שניתן בעבר בהוצאה לפועל, ולא חודש עם הגשת תביעתה לבית המשפט, או עקב רשלנותו של בא כוחה החדש, הבעל שחשש שהאישה תפעיל כנגדו צווי מאסר ברח מן הארץ, לא עקב סירובו להתגרש – וכמובן שאין בכך כדי חלילה להצדיק מעשה זה. גם אחרי עזיבתו את הארץ פנה הבעל באמצעות הרב רלב"ג לצורך סידור גט פיטורין. הוכח כי האישה הייתה מודעת לפניית הבעל, והוזמנה פעמים רבות להופיע בבית הדין בלוויית הוריה. האישה נפגשה עם הרב עצור, ובעקבות כך נערך משאומתן לגבי תנאי הסכם הגירושין, והאישה הייתה מודעת לדברים פנתה לבית הדין לביטוח הלאומי. סודר גט אך האישה סירבה לקבלו.

לפיכך אין שחר לאמור שמאז עזיבתו של הבעל את הארץ לא שמעה האישה ממנו דבר.

אכן הגט לא ניתן, אך הדבר נגרם בעיקר בשל סירוב האישה, והעמדת תנאים כספיים משלה. אין ספק שהאמור בסעיף זה, שלפיו הבעל סירב לתת גט וכי האישה רצתה לקבלו והטענה שהבעל עזב והאישה לא שמעה ממנו מאז דבר – הוא דברי שקר.

בסעיף 4 לכתב התביעה נאמר:

בשנת 2004 פנתה המבקשת לבית הדין לצורך קבלת אישור עגינות, תוך כדי השיחה עם פקיד בית הדין, הסתבר לה כי המשיב השליש גט עבורה המלווה בהסכם חד-צדדי כתנאי למסירת הגט.

גם דברים אלו הם דברי שקר. מהחלטות בית הדין וגם מדברי הרב וקנין הנאמנים עלינו עולה, שנערך משאומתן ארוך לצורך גיבוש ההסכם. האישה ידעה שהבעל שלח גט ואף ביקשה במכתב בכתב ידה לבית הדין ולביטוח הלאומי למחוק את החוב. האישה הוזמנה לבית הדין ונמנעה מלהופיע, ולפיכך לא ייתכן שרק תוך כדי שיחה עם פקיד בית הדין נודע לה על הגט. גם אם נקבל טענתה שלפיה לא קיבלה הזמנות בית הדין – ואין אנו מאמינים לה בכך, שהרי בתיק בית הדין ישנן הוראות מפורשות לבדוק הגעת ההחלטות לידי האישה, אך גם אם נקבל את הדברים – יקשה: מדוע לא פנתה האישה לשאול: "מה קרה אחרי שפניתי לבית הדין ולביטוח הלאומי?"

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

גם האמור כי ההסכם הוא חד-צדדי אינו נכון: בהסכם זה נקבעו מזונות כפי פסיקת בית המשפט ונקבעו פיצויים, שכלל לא ברור שראויים לה. הסכם זה מיטיב עימה, הסיבות שלא רצתה לקבל את הגט אינן ברורות, וכנראה שהאמת היא כפי עדותו של הרב וקנין, שהאישה בעצת אימה (דבר שלא הוכחש בדברי האישה) רצתה לקבל דירה כתנאי לקבלת גיטה. (עצם האמור בסעיף זה ולפיו הייתה פנייה של המערערת לצורך קבלת אישור עגינות, יש בו כדי לעורר חשד שמא הסיבה לסירוב לקבל גט נובעת מחשש האישה לאיבוד זכויותיה – אולי בכיטוח הלאומי – כאשר מעמד שכזה מקנה לה. דברים אלו אולי ייתכן שהיו צריכים עוד ברור, אך אין זה מעניינו של פסק דין זה.)

אשר לאמור בסעיפים 5, 6 ו-7 לכתב התביעה, כדלהלן:

5. משבקשה המשיבה לקבל את הגט אותו השליש המשיב מידי בית הדין, נדרשה כתנאי לקבלת הגט לחתום על הסכם שנכתב על ידי הבעל ולמעשה פוגע בזכויותיה הממוניות כפי שנפסקו בבית המשפט לענייני משפחה שם נדונו.

6. משסירבה המבקשת לחתום על ההסכם אשר פוגע בזכויותיה למזונות והוצאות רפואיות, הובהר לה כי הגט אשר הושלש לא יימסר לה.

7. המבקשת בקשה אם כן דיון מחדש בחיוב הבעל בגט ונענתה בסירוב –

לא ברור כלל על איזו תקופה מדברים סעיפים אלו:

אם על שנת 2004, הרי שלא מצאנו פנייה כלשהי של המבקשת אל בית הדין במועד זה ולא צורף מסמך כלשהו המעיד שאכן הייתה פנייה כזו, וכבר אמרו חז"ל "הרוצה לשקר ירחיק עדותו".

ואם מדובר על הפנייה בשנת 2016 (שכאמור נעשתה ביוזמת הרב אליהו מימון) – לא ברור איזה זכויות ימנעו ממנה עם חתימת ההסכם. כאמור לעיל, גם לגופם של דברים: ההסכם לא פגע בזכויותיה הממוניות, שהרי האב התחייב בהסכם לשלם לאישה מזונות כגובה פסיקת בית המשפט. הדברים נכונים בשנת 2004 שבה הייתה הבת קטינה ואינם רלוונטיים לשנת 2016 כשהבת כבר בגירה ונשואה.

לא ברור האמור גם בסעיף 6 על זכויות רפואיות – לאלו זכויות למזונות והוצאות רפואיות האישה זכאית אחרי הגירושין?

ואם נאמר שהכוונה למזונות או להוצאות רפואיות בעבר – ספק גדול אם הבעל חייב בדברים אלו בנסיבות העניין, כשהאישה עזבה את הבית, והוגשה בקשה להכריז עליה 'מורדת' – בקשה שלא נידונה בגלל חיובה בגירושין.

בין כך ובין כך, בית הדין לא יכול למסור את הגט שנשלח בתמורה לתנאים מסוימים. אף אם נאמר שהבעל בעצמו הוא שהכתיב את התנאים (וברור שבית הדין לא היה יכול לדעת הדברים), וקל וחומר משהתברר שתנאי ההסכם נעשו בהסכמה אחרי משא ומתן ארוך.

גם האמירה כי המבקשת ביקשה לדון מחדש בחיוב וסורבה אינה ברורה: אם הכוונה על שנת 2004, הרי שלא מצינו רמז לזה בתיקי בית הדין ולא הובאה אסמכתה לכך מצד האישה. ואם הכוונה לשנת 2016, הרי שבית הדין לא דחה עקרונית את טענתה, אלא ביקש לקיים הדיון אחרי שיאותר הבעל ומשתישמע תגובתו. וכפי שביארנו, קיימת על בית הדין חובה לשמוע את שני הצדדים זה בפני זה או על כל פנים לשמוע עמדת הנתבע.

בעת הגשת תביעת הגירושין לא היה ידוע לבית הדין דבר, אך כיום אנו יודעים שהאפשרות ליצור קשר עם הבעל אינה קשה, ובפרט שלבעל יש אח בארץ שהיה מעורב בפרטי התיק והיה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שותף להסכם שאושר בין הצדדים בבית המשפט, ובוודאי היה אפשר לאתר את הבעל באמצעות אחיו. אך **מסתבר שלאישה היה נוח להסתיר אפשרות זו**, מפני שבמקרה זה סביר שהייתה נגלית לבית הדין המציאות האמיתית כפי העולה מהאמור לעיל.

כך גם האמור בסעיף 8 לכתב התביעה – "לאור הדברים המפורשים הללו ולאור עגינותה הממושכת של המבקשת, מתבקש בית הדין הנכבד לכפות את הבעל בגט. ולזמן דיון בהקדם האפשרי": אמירה זו אינה נכונה ונותנת מבט מטעה על התמונה האמיתית של המקרה.

כפי שהראינו, מדובר במקרה זה באישה אשר במשך למעלה מעשרים שנה היא אשר סירבה לקבל את גיטה לבקשותיו והפצרותיו של בעלה, ובניגוד לפסק דין שחייב אותה בגירושין, והיא זו שלמעשה עיגנה במשך שנים את בעלה. גם כיום אחר שהבעל יצא את הארץ ומתגורר מחוץ לישראל, ואיננו יכולים להפעיל כלפיו שם כפייה אפקטיבית למתן גט ללא כל תנאי, הרי שהתנאי של הבעל לגט – שלא יתבעו זה את זה וישאירו את המחלוקת מאחוריהם – הוא תנאי שלמעשה אינו דורש מהאישה דבר. זאת, שהרי ממילא היא לא תבעה אותו עד היום במשך כל אותן שנים רבות, וכפי הנראה גם לא תתבע אותו בעתיד. ובכל מקרה, אף ללא קשר לחלוף השנים ולהתיישנות התביעה, שכנראה גם לא תהיה, לאור מורכבות הסכסוך והעובדה שלאישה תרומה ניכרת במצב, **מסתבר כי אין כל סיכוי ותוחלת לתביעה מעין זו**, מלבד הצקה נוספת והטרדה לשניהם. על כן, התעקשותה הבלתי־מובנת של האישה שלא לקבל לידה את הגט המונח וממתין לה במשך שנים בבית הדין, מעלה מחשבות נוגות שמא כל שמניע אינו אלא התנקמות **בבעלה**, בבחינת 'תמות נפשי עם פלישתים'.

אין אנו יכולים להתעלם גם מהופעתה גסת הרוח והמבישה של באת כוח המערערת בבית הדין האזורי, ומהאמירות הבלתי־מבוססות והלא־נכונות שהטיחה כלפי בית הדין. כפי העולה מפרוטוקול הדיון שנערך ביום ז' במרחשוון תשע"ז (8.11.16). להלן חלק מה'פנינים' שיצאו מפיה כלפי בית הדין:

"בית הדין משתף פעולה עם הבעל."

"בית הדין בארצות הברית נתן לבעל היתר לשאת אישה שנייה, והוא הקים לו משפחה אחרת. הוא אדם ידוע בקהילה, וניתן להטיל עליו 'הרחקות דרבנו תם'."

"התיק מתנהל כבר עשרים ושבע שנה, ובית הדין כבר צריך להכירו."

(לדברי בית הדין: "החומר הזה ממתין ארבע־עשרה שנה" – האישה: "לא ידענו על כך.")

באת כוח האישה: "אם זה לא הובא לידיעת האישה, בית הדין לא פעל כפי שצריך."

"בית הדין משתף פעולה עם בית הדין בארצות הברית. אני מבקשת החלטה לכפיית גט [...]"

כפי העולה מהחומר שכתיק וכפי שהבהרנו לעיל, בית הדין הוציא בשנת 1992 פסק דין לגירושין המחייב את האישה להתגרש, שבו נקבעו כפשרה פיצויים, שכפי שכתב בית הדין בפסק דינו כלל לא בטוח שמגיעים לה. נערך משאומתן ארוך להגיע להסכמות ובעקבותיו שלח הבעל גט, בית הדין פעל לסידור הגט שהיה מיטיב עם שני הצדדים, אולם האישה עמדה בסירובה.

אין שחר לדבריה שהבעל קיבל היתר נישואין והקים משפחה. אין הוכחה כלשהי שהאדם ידוע בקהילה ובוודאי שאין לו מעמד חשוב בקהילה. נזכיר אגב, שלבעל קשר לרב רלב"ג שקהילתו היא קהילה אשכנזית־חרדית ואילו הבעל הוא מעדות המזרח.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין האזורי לא יכול היה להכיר תיק שאינו מתנהל כלל. שהרי האישה דוחה את הבקשות לקבלת גט, אינה מגישה תביעה מצידה בבית הדין ולא ברור כלל מה היא רוצה. כאמור, אמירתה שלא ידעה על הגט היא אמירה שקרית וכפי שביארנו, ולאמיתו של דבר האישה ידעה על ההסכם ועל הגעת הגט שהופקד, ובית הדין פעל מעל ומעבר לנצרך, וחרף הקשיים שהאישה הערימה. בית הדין שיתף פעולה עם בית הדין בארצות הברית כדי לנסות להציל הצדדים מעגינותם, ואל לה לאישה לתלות את מחדליה בבית הדין. ספק רב בעינינו אם האישה ובוודאי אם באת כוחה אכן מעוניינות בסידור הגט.

בשולי הדברים תמהים אנו על בית הדין האזורי שלמרות אזהרתו לבאת כוח האישה, לא חייב אותה בהוצאות אישיות לדוגמה בגין התנהלותה השקרית והלא-מכובדת.

מסתבר שבאותה עת בנסיבות העניין תיק הגירושין שפתח הבעל לפני שנים והחלטות בית הדין במסגרתו בעבר, לא היו ידועות לבית הדין האזורי, ומשכך חשב שמא האמת כטענתה שהיא מעוגנת שנים רבות, ולכך נהג עימה כמו שהשרישונו חז"ל במדרש "וכי כך עונים את המעוקות".

אך דברים אלה יכולים אולי להיות נכונים ביחס לעגונה אשר פועלת באמת ובתמים להיחלץ מעגינותה, אך לא לגבי האישה שלפנינו ובאת כוחה.

טו. אין אנו יכולים להתעלם גם מהתגוללותה של באת כוח האישה על אגף עגונות בהנהלת בתי הדין – מחלקה הפועלת גדולות ונצורות במשך שנים להצלתן מעגינות של בנות ישראל – דבר שלא יוכל להיאמר על באת כוח האישה, המתהדרת כביכול בדאגתה לעגונות, כשבפועל נדמה כי מעשיה אינם מביאים להתרת עגונות, ובמקרים אחרים כגון במקרה שבפנינו מעשיה אף גורמים להנצחת עגינות, ואכמ"ל.

בדיון שנערך ביום ו' בטבת תשע"ז (4.1.17) אמרה באת כוח האישה:

אני מסכימה לקיום דיון בפני הרכב חסר בעניין התנהלות מחלקת עגונות בתיק זה.

קבלתי לידי לצילום את כל החומר שבתיק שמתנהל משנת 1990 [...] הרב גמליאל אומר שיש להתנהל מול אחיו של הבעל, [מ']. ראיתי בתיק שצילמתי שיש קשר של מחלקת עגונות ולבית הדין עם הרב רלב"ג בארצות הברית, והם מתכתבים בעניין. הוכן הסכם שהוא חד-צדדי ללא ידיעת האישה.

[...] מחלקת עגונות לא עשתה כל מאמץ, וניסתה לאלץ את האישה לחתום על ההסכם [...] מחלקת עגונות לא עשתה את תפקידה.

בתגובה לדבריה אמר הרב שמואל גמליאל מאגף העגונות:

הבעל העדיף שהקשר אתו יהיה דרך אחיו ודרך הרב יעקב וקנין. כדי לממש את החלטת בית הדין יש לצור קשר עם אחי הבעל [...] אם הבעל מסרב לדבר אתנו, אני מנוע מלפנות אליו. יתכן שלרב רלב"ג מארצות הברית יש קשר עם הבעל.

ובתגובה לדברים אלו אמרה באת כוח האישה: "אנחנו מתנגדות לכך. הרב גמליאל אמר לפני ארבע-עשרה שנה שהוא לא יודע היכן הבעל נמצא, וזה סותר את דבריו כעת."

בסיכומם של דברים קבע בית הדין: "נשלח את החלטת בית הדין ישירות לרב רלב"ג מארצות הברית, והוא יפנה אל הבעל. נודיע דרכו שאם הוא לא יסכים, יתקיים דיון שלא בפניו."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חובתנו לחזור ולהבהיר את הדברים:

כפי שהארכנו, האישה לא הגישה תביעת גירושין והיא שסירבה לאורך כל הדרך להתגרש, גם כשניתנו החלטות הדואגות לזכויותיה. משכך, כשזנחו הצדדים תביעותיהם נסגר התיק, ולכן לא הועבר התיק לטיפול מחלקת עגונות.

בית הדין לא הוציא מעולם צו עיכוב יציאה כנגד הבעל, לפיכך אין אפשרות לומר שהבעל ברח מבית הדין. עיכוב היציאה שהוציאה ההוצאה לפועל פקע, ואילו הבעל – ואין אנו מצדיקים את מעשיו – ניצל עובדה זו לברוח מהאישה ומההצקות ומאסרים שלטענתו הביאה עליו. גם כשנוצר קשר בין בית הדין האזורי לרב רלב"ג, את הקשר יצרו דייני בית הדין ללא עירוב מחלקת עגונות, שכן לא היה נראה כי מצב האישה כשל עגונה אלא יותר כמי שמסרבת לקבל את גיטה.

לפיכך לא נפל פגם כלשהו בתפקודה של מחלקת עגונות.

אגף העגונות והרב אליהו מימון העומד בראשו נכנסו לעובי הקורה רק בשנת 2016, עת גילה הרב מימון בדרך מקרה את הגט שנשלח. משהתגלו הדברים שוחח הרב מימון עם האישה לשכנעה לחתום על ההסכם המיטיב עמה ואף הפגיש אותה לשם כך עם עורכות הדין מארגון 'יד לאישה', שהתרשמו אף הן שההסכם מיטיב עם האישה וניסו להסביר לה את התועלת בחתימה על ההסכם וקבלתה את הגט. אך האישה כנראה לא מעוניינת בגט אלא במאבק. כאמור, כששוחח הרב גמליאל עם הבעל ביקש הלה שהקשר יהיה באמצעות אחיו או הרב וקנין שהכירו היטב גלגולי התיק, אך האישה היא שסירבה לנהל הקשר באמצעותם.

לאור האמור צדק בית הדין האזורי בהחלטתו המעורערת לפנינו ואין בה כל דופי, שהרי לאור כל האמור משנפתחה תביעה חדשה, יש להתנהל בה על פי ההלכה ועל פי החוק, לקיים 'שמוע בין אחיכם', ועל כל פנים להודיע לבעל שעתה טוענת האישה שהיא רוצה להתגרש ללא תנאי, ולשמוע תגובתו לתביעה זו.

כאמור, המעורערת הגישה אל בית הדין ערעור, ובדיון שנערך בכ"ז בתמוז תשע"ז (20.7.17) חזרה [באת כוחה] על טענותיה שטענה בבית הדין האזורי ומחזרה את חוסר הדיוקים ואי-האמינות שהציגה שם. ולהלן דבריה:

זה תיק של עשרים ושבע שנה. זה שערווייתי.

אנו מערערים על ההחלטה האחרונה של בית הדין האזורי, שם נקבע כי האישה סרבנית כי בעבר היא סירבה לקבל את גיטה מסיבות כספיות [...]. ונוכח שמשנת 1992 כשהבעל נעלם היא רצתה גט ומעולם לא סירבה. הבעל שלח גט והתנה תנאי.

טענותינו כלפי בית הדין הרבני והתנהלותו כלפי מחלקת עגונות [...] האישה חתמה על מכתב כלפי ביטוח לאומי שהיא מוכנה לבטל.

היא לא ידעה שבי-2002 הגיע גט [...].

היא כותבת לבית הדין האזורי שיעזרו לה להפטר מעגינותה, זה סרוק בתיק.

כפי שכתבנו לעיל, התיק אכן מתנהל עשרים ושבע שנים והדבר אכן שערווייתי, אלא שהאחראית לשערווייה זו, מעבר לבריחתו של הבעל מישראל שאיננו מצדיקים אותה, היא התנהלותה הבלתימתקבלת על הדעת של האישה כפי שהרחבנו וחזרנו והזכרנו לעיל.

דברי באת כוח האישה שהאישה מעולם לא סירבה לקבל גט הם דברי שקר!

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כאמור: נסיבות העניין, מסמכי בית הדין ועדות הרב וקנין מורים שאי אפשר להאמין לאישה שלא ידעה מהגט. **תשובותיה של האישה לשאלות בית הדין מעידות על זיכרון סלקטיבי**, ואילו עדותו של הרב וקנין נשמעת אמינה, והמסמכים בתיק בית הדין מחזקים אותה. בית הדין מתרשם כי גם היום הרב וקנין חדור תחושת שליחות להשלים את השליחות שפעל רבות למענה, להתיר הצדדים מעיגונם. היה ניתן להאריך יותר ולהציג את חוסר האמינות בדברי האישה ובדברי באת כוחה, אך די במה שכתבנו.

טז. יש לציין שבמשך הזמן שבו התיק מתנהל לפנינו **פעל בית הדין בעזרת אגף העגונות והייעוץ המשפטי לשיפוט הרבני בערוצים שונים** לשם מחיקת חוב הבעל למזונות בביטוח הלאומי, וזאת מתוך הנחה שעל אף מורכבותו של התיק, במידה ותתאפשר מחיקת חובות הבעל לביטוח הלאומי בכפוף לנתינת גט, תהיה הדרך פתוחה לסידור גט בין הצדדים, תוך שהאיש והאישה מגיעים להסכמות המועטות שנותרו ומסיימים את עניין העגונות ההדדית ארוכת השנים.

כאמור, בתאריך ג' באב התשע"ז (26.7.2018) הוציא בית דיננו החלטה שבה פנה אל הביטוח הלאומי ופרס בקצרה את תיאור הדברים ואת המתווה שמציע בית הדין לסיום ההליך, ובסופה כתב: "לאור האמור בית הדין ממליץ ופונה בבקשה לביטוח לאומי לפעול למחיקת חוב מזונות העבר של הבעל, בכפוף לנתינת הגט לידי האישה." במשך תקופה ארוכה נערכו מגעים עם הביטוח הלאומי, בסיוע אגף העגונות, ובשלב מסוים עורב – כדי לקדם את העניין – גם נשיא בית הדין הרבני הגדול דהיום, הרה"ג דוד לאו שליט"א, אשר פנה בפנייה אישית אל מנכ"ל הביטוח הלאומי וזה בדק את העניין מול הוועדה המטפלת בעניין.

הוועדה מטעם הביטוח הלאומי למחיקת חובות של חייבים במזונות (מסורבי גט) ביקשה מהנהלת בתי הדין הרבניים כי יועבר אליה כל החומר שבתיק בית הדין, ובתאריך ו' באב תשע"ח (18.7.2018) התכנסה הוועדה ודנה בנושא ותשובתה הייתה שלילית, באומרה כי לאחר בדיקת החומר הרב שבתיק, לדעתה, "אין מדובר במצב של עגינות אלא במחלוקת כספית בין בני זוג".

וזו לשון המכתב ששלחה הוועדה בתאריך י' באב תשע"ח (22.7.2018) אל ראש אגף העגונות הרב אליהו מימון:

הנדון: וועדה למחיקת חובות של חייבים במזונות (מסורבי גט)

הוועדה למחיקת חובות שהתכנסה בתאריך 18.7.2018 דנה בפנייה של בית הדין הרבני בעניינו של החייב במזונות מר [פלונין].

הוועדה סבורה כי המקרה אינו עומד בכללי הוועדה למחיקת חובות מאחר ולא מדובר במצב של עגינות אלא במחלוקת כספית בין בני זוג.

לבקשת בית הדין, פנה הרב אליהו מימון פעם נוספת אל הוועדה בביטוח הלאומי במכתב נוסף בו בקש שיעינו מחדש בהחלטתם, וזאת במיוחד לאור החלטת הוועדה מיום י"ח בסיוון תשס"ב (29.5.2002) בעקבות פנייתו של מנהל בתי הדין הרבניים דאז, הרב אליהו בן דהן, שבה הודיעה הוועדה כי הביטוח הלאומי יוותר על חוב הבעל אם יסודר גט בין הצדדים, התחייבות שהייתה מותנית אז במתן גט תוך שלושה חדשים. הוועדה שלחה מכתב נוסף אל הרב מימון שבו קבעה כי לאחר שדנה בנושא פעם נוספת היא דוחה את הבקשה בשנית, בכותבה:

הנדון: תיק מזונות על שם [פלונין] ו[פלונית]

היום 10.7.2018 הוועדה עיינה מחדש בחומר אשר הוצג לה לרבות המסמך מיום 29.5.02 לפיו אושר לכאורה בעבר מחיקת החוב.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובהמשך לשיחה הטלפונית איתך ועם חברי הוועדה סוכם שעל בית הדין להודיע לנו על הפעולות שנעשו כנגד החייב ולהודיע לוועדה אלו סנקציות הוטלו.

בעקבות מכתבה זה של הוועדה של הביטוח הלאומי יצר עו"ד ד"ר רפי רכס מהייעוץ המשפטי לשיפוט הרבני קשר עם נציגי הוועדה ויושב ראש הוועדה וערך איתם שיחת ועידה בנדון, בבקשה שישקלו פעם נוספת את החלטתם, וזאת עקב מורכבות המקרה, השנים הרבות שהאישה נמצאת ללא גט והעובדה שאי אפשר להטיל על הבעל כל סנקציה אפקטיבית עקב שהותו בארצות הברית בקהילה התומכת בו וסוברת שהאמת לצידו. הוועדה התכנסה פעם נוספת, בשלישית, בחנה שוב את החומר הרב, ושוב הגיעה למסקנה כי אין מדובר במצב של עגינות המצדיק את מחיקת החובות, והשיבה כך לד"ר רכס, וזה עדכן בכך את בית הדין הרבני.

לאחר שבית הדין מיצה את האפשרויות להשגת פטור מהמוסד לביטוח לאומי, קבע בית הדין מועד נוסף לדיון, לתאריך ב' במרחשוון תשע"ט (11.10.2018), לדיון הוזמן גם עוזר היועץ המשפטי להנהלת בתי הדין הרב ד"ר רפי רכס כדי שיסייע לבית הדין להביא את האישה ובאת כוחה להסכמה לקבל גט ולשחרר בכך מעגינותה את עצמה ואת בעלה. בית הדין השקיע מאמצים רבים בסיוע ד"ר רכס כדי לשכנע את האישה ואת באת כוחה לסיום הפרשה, תוך שהוא מסביר לאישה ולבאת כוחה שוב ושוב את גבולות הכוח במצב הקיים ואת אי-אפשרות כפיית גט אפקטיבית על הבעל במצב הנוכחי, אך לשווא. נביא להלן קטעים נבחרים מפרוטוקול הדיון הארוך שהיה באותו יום:

בית הדין: הבעל ביקש שהאישה תחתום גם שהיא לא תתבע אותו לעתיד, ועד היום האישה מסרבת לדבר הזה.

ב"כ המערערות: האישה רוצה גט היא לא חותמת על כלום [...]

בית הדין: כעת מה שחסר זה המשפט של ויתור תביעות עתידיות. שלא יהיו משפטים נגדו בעתיד.

אנחנו ניסינו לעזור כי לא חשוב לנו נייר שאפשר לתלות אלא אנו רוצים לסיים ושיהיה גט. אנחנו עשינו מאמץ גדול לשכנע את הבעל, לומר לו "אם האישה תתבע, תריב איתה אחר כך, ומה שיהיה יהיה". ואמרנו "ניתן לך 'סוכריה' משמעותית" – שבשנת 2002 אמר לו הביטוח לאומי שיבוטל לו החוב. מצאנו את המסמך והיינו בישיבות עם בכירי הביטוח הלאומי [...]

ד"ר רכס: אני בדרך כלל נמצא מאחורי הקלעים ולא בדיון עצמו. הייתה יכולה להיות החלטה קלה ופשוטה, להוציא פסק דין "הבעל מחויב בגט, ויש להטיל 'הרחקות דרבנו תם'". אבל חשוב לבית הדין שהאישה תהיה משוחררת בגט כשר. אנחנו משקיעים מאמץ בכך, לסיים את המסכת הזו שנמשכת שנים רבות [...] המכתב שקיבלנו מהביטוח לאומי והיו שיחות נוספות איתם, הביטוח הלאומי בקי מאוד בפרטי התיק הזה, והם טענו – לבעל יש חוב של 261,000 ש"ח – הם אומרים: אנחנו מוכנים לוותר על רבע מיליון שקל אם גם האישה מוכנה לוותר. הסברנו להם שהיא לא חייבת והם אמרו "גם אנו לא חייבים". אומר ביטוח לאומי "נראה אם האישה עושה הקרבה שלה כמו..."

האישה (מתפרצת לדיון): אתם לא עוזרים לי [...]

ד"ר רכס: אני מדבר עם עורכת הדין. אנחנו רוצים רק לעזור ולעשות לשם שמים. זה אנו עושים רק עבור האישה. זה מאמץ שאני משקיע כשאני יודע שזה אפילו לא יוערף. והכול כדי שהגברת הנכבדה תשתחרר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מטרת הדיון היא לא כדי להוציא פסק דין אלא הצעה שלנו להביא לגט. האישה – שנים רבות לא תבעה את התביעות העתידיות וספק אם תתבע וספק אם תצליח בתביעתה בכלל, אלו תביעות נזיקין לא פשוטות. ולכן אנו מציעים לדאוג לאישה בחתימה על רכיב נוסף – שאנו מציעים ולא דורשים – הפרט הזה של תביעות עתידיות. הכי חשוב זה פתיחת חיים חדשים. חשבו על טובת האישה [...]

ב"כ המערערת: אנו מעריכים את מאמצי היועץ המשפטי ובית הדין מול הביטוח לאומי. הדרישה לביטול החוב היא תנאי של הבעל – למה זה מגולגל לפתחנו? ביטוח לאומי סירב לוותר על רבע מיליון, ובצדק – זה כסף של המדינה ולמה לוותר לסרבן גט? אין סיבה שביטוח לאומי יוותר על כך ואתם מנסים כדי לשכנע אותו לתת גט [...] אני מבינה שאתם לא רוצים פסק לתלות על הקיר. אבל אנו הגענו לכאן במסגרת ערעור על החלטה שדוחה את דרישתנו לגט. מהות הערעור זה על הדחייה לחיוב גט [...] אם קל לכם, אז תנו החלטה, כפיית גט עוד לא ניסינו. אמרתם שזה לא יעזור, זה תפקידכם.

בית הדין: תפקיד בית הדין הגדול לעזור לעגונות ולפתור בעיות ולא להוציא פסק דין הצהרתי שלא יעלה ולא יוריד.

ב"כ המערערת: אתם לא סירת מטכ"ל, אתם לא מחלקת עגונות.

ד"ר רכס: הליך נגמר בפסק דין וינתן פסק דין. רק יש שאלה אם רציתם להשיג פסק לחיוב גט או לפתור את העגינות של האישה [...]

ב"כ המערערת: אנו מבקשים רק שתחליטו.

בית הדין: למה את לא אומרת שאת רוצה לשחרר אישה? את משתמשת במינוח אחר.

ב"כ המערערת: זה תיק של עשרים ושבע שנה [...] שנים לא נתנה החלטה בתיק.

בית הדין: שנים לא התעניינו בגט ששכב שנים.

ב"כ המערערת: האישה טוענת שהיא לא ידעה מהגט הזה.

בית הדין: אתם נכנסתם לתיק ב-2016, אבל זה תיק ישן. שתיים-עשרה עד ארבע-עשרה לא עשו שום הליך.

ב"כ המערערת: עמדתנו שאנו רוצים החלטה בערעור.

בית הדין: מה החלטתכם לגבי שאלת בית הדין?

ב"כ המערערת: בנסיבות הקיימות האישה מבקשת חיוב ושיכפו את הבעל בגט ללא שום תנאים. האישה מילאה את חלקה בהתאם להחלטת בית הדין מ-21.12.2017. היא הראתה שתיקי ההוצאה לפועל סגורים ושאינן תביעות עבר ושהיא מוותרת על כתובתה. וכעת היא רוצה גט [...] האישה לא מוכנה שום תנאי בגט ולמרות שהיא כבר ויתרה הרבה. היא לא מוכנה לוותר על תביעות עתידיות. כאן הבעל לא שילם מזונות והיא כבר ויתרה על הרבה כסף. היא הלכה הרבה קדימה [...]

ד"ר רכס: לנו יש שאלה פשוטה: יש כאן הצעה של בית הדין שהאישה תוותר על תביעות עתידיות להיענות לבקשת הבעל – לא שאנו חושבים שזו תביעה מוצדקת, אלא שהערכתנו שהמשוכה האחרונה היא שהאישה תוסיף

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תנאי שהיא מותרת על תביעות עתידיות וזה להערכת בית הדין יוביל לקבלת גט, והאישה מסרבת, אני צודק או לא?

אנו מציעים משהו שהוא כנראה המשוכה האחרונה להערכתנו לקבל גט ואתם מסרבות, נכון?

ב"כ המערערת: האישה רוצה את גיטה לאחר עשרים ושבע שנה. זו תגובתי לשאלת בית הדין.

בית הדין: **באת הכוח לא הסכימה להשיב בצורה ישירה וברורה לשאלה הישירה של בית הדין.**

יז. בשולי הדברים אין אנו יכולים להימנע מלהביע הרהורי דברים שבליבנו לגבי הפעלתו הנכונה של תשלום המזונות לפי חוק המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ב – 1972, במקרים בהם מדובר בתשלום מזונות למי שמסרב לשחרר את בן זוגו בגט.

כפי שהתבאר לעיל, במקרה שלפנינו ההסכם שהושג בשנת 2002 היה הוגן ומיטיב לאישה. הובטחו בו מזונות הבת בהתאם לפסיקת בית המשפט והאישה הייתה אמורה בנוסף לכך גם לקבל פיצויים. מאחר והסיבה לכך שהאישה לא הסכימה להתגרש נראית לא עניינית, עולה בנו החשש שמא מעבר לטעמים הכספיים שעמדו מאחורי סירובה של האישה להתגרש, הרי שמצב זה שבו הביטוח לאומי שילם לאישה את מזונות הבת מידי חודש בחודשו 'תמידין כסדרם', לא נתן לה תמריץ חיובי לחתום על ההסכם ולהתגרש. זאת מתוך חישוב קר של האישה שלפיו הסכמת האב לתשלום מזונות לא תשנה לה מבחינה כלכלית, ולא אכפת לה מי בדיוק יהיה זה שיעביר אליה את המזונות, האב או הביטוח לאומי (מקופת אזרחי ישראל). כך מביאה הטבה סוציאלית זו, הנכונה ביסודה, במצבים מסוימים למוטיבציה שלילית לפתרון הסכסוך. סביר להניח שאילו ידעה האישה שעקב סירובה לקבל את הגט לידה מזונות הבת לא ישולמו על ידי אזרחי ישראל, היא לא הייתה מתעלמת מההסכם ולא הייתה מסרבת לחתום עליו. לפיכך נראה שבמקרים מיוחדים כגון אלו יש מקום לבחון אם תשלום המזונות שניתן כסעד לאם, הופך לרועץ ומונע סיום הסכסוך. אין כאן המקום להאריך עוד בנושא, ועוד חזון למועד.

יח. לאחר שהארכנו בתיאור גלגולי התיק עלינו לסכם ולקבוע הקביעות העובדתיות בעניין יחסי הצדדים בנוגע לתיק זה. ולפסוק העולה מהם להלכה ולמעשה.

כפי שהראינו, עולה בבירור שבעל זה היה מעוניין במשך השנים להתגרש, ואילו האישה היא זו שסירבה להתגרש. האיש אומנם נמנע על דעת עצמו לשלם את תשלום המזונות אשר נקבע לו על ידי בית המשפט לענייני משפחה בטענה שהסכום גבוה לדעתו, והדבר חמור ביותר בעינינו, אך עובדה היא שבשנת 2002 הביע האיש נכונות ורצון לשלם את המזונות, שלח גט שליחות עם הסכם שבו הביע את נכונותו והתחייבותו לשלם את המזונות שנפסקו לו בבית המשפט על סך אלף ש"ח ובנוסף אף לתת לאישה פיצויים בסך מאה ועשרים אלף ש"ח, ובלבד שתחתום גם היא על ההסכם ותסכים לקבל את הגט, אלא שהאישה סירבה והתעלמה מהוראות בית הדין. נאמנים עלינו דברי הרב וקנין וכפי שביארנו לעיל, ולפיכך אין ספק שהאישה היא שעיגנה את הבעל באותן שנים וכן בהתעלמותה מהגט שהיה מופקד בבית הדין כאשר היה ידוע לה על קיומו. מעתה יש לקבוע כי עד לשנת 2015 האישה לא הייתה עגונה אלא מעגנת ושלמרות ההסכם ההוגן שאילו הגיעו הצדדים סירבה להתגרש. לו היו הצדדים מתגרשים על פי ההסכמה שאליה הגיעו, היה חוב הבעל נמחק כפי הסכמת הביטוח הלאומי בזמנו, הבעל – האב היה משלם דמי מזונות ראויים כפי שנקבע בהסכם וגם היה יכול לחזור לארץ, וכל אחד מהצדדים היה יכול לפנות לדרכו ולשקם את חייו. משסירבה האישה לפעול על פי ההסכם שהושג באותה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

העת, עיגנה בכך למעשה את הבעל וכבלה עצמה אליו בכבלי נישואין שאין בהם תוכן מעבר לעצם העיגון, ניסיון להשגת רווחים כספיים ואולי אף נקמה.

כמו כן, בית הדין איננו מקבל את דברי האישה שטענה שהרב עצור ביקש ממנה לשלם עבור הגט. כפי שתיארנו לעיל, בית הדין קבע סכום כסף שהיה נראה בעיניו ראוי וסביר כפיצוי, אלא האישה לא הסכימה להחלטת בית הדין, ודרשה סכום גבוה יותר כפיצוי. כמו כן, גם ההסכם שאליו הגיעו הצדדים היה הוגן, כפי שקבע בית הדין, אלא שהאישה חזרה בה. יש לשער שהרב עצור אמר לאישה שיש נשים שמשלמות עבור הגט, אך אין אנו מאמינים שביקש ממנה לשלם עבורו, שהרי כאמור ההצעות לפתרון הסכסוך וסיומו היו הוגנות, והבעל הוא שהתחייב לשלם לאישה פיצויים בהסכם הגירושין ולא ההפך. אין אנו יכולים לקבוע קטגורית שאימה של האישה דרשה ממנה לדרוש קבלת דירה בתמורה להסכמתה לגירושין, אך שתיקתה של האישה ושתיקתה החוזרת לשאלת בית הדין אם הרב וקנין משקר, מורה שיש רגליים לדבר לטענה זו. כאמור, בית הדין אינו מאמין לאמירתה, שלא ידעה מההסכם ולא ידעה מהגט שנשלח, שהרי התנהלות הדברים והחלטות בית הדין כפי שראינו מוכיחים שידעה זאת.

מסיבה זו מוזרה מאוד עמדתה של האישה שלא לוותר על הזכות המשפטית להגיש תביעת נזיקין, תביעה שכאמור, כפי הנראה אין לה כל סיכוי להתקבל. ואדרבה יכול להיות שתביעה הפוכה על ידי האישה תוגש סיכוייה יהיו גבוהים יותר. על כן יש יותר מרגליים לדבר שעיקר מטרתה של האישה בכך היא להניח 'אקדח' – מטפורי, וחסר כדורים לדעתנו – על השולחן, שבו תוכל לאיים על הבעל בעתיד. תמיהה גדולה ומצערת ניצבת מאחורי התנהלותה של האישה, שהרי אם אכן עגינותה באמת מטרידה אותה: מדוע אינה עושה את המינימום הנדרש כדי להביא לסיומה של פרשה ארוכת שנים זו?

יט. עתה נפנה לפן ההלכתי לאור הקביעות העובדתיות בנדון.

תחילה נבחן אם כל האמור מעת שתבעה האישה גירושין בתביעה המונחת לפנינו – סירובו של הבעל לתת לה גט 'ללא תנאי' – מהווה סיבה מספיקה לחייבו בגט ואולי אף לכפותו לכך. מצב הדברים כיום הוא שהבעל אינו חייב תשלומי מזונות לאישה, שהרי חוב המזונות שולם לאישה על ידי הביטוח הלאומי, אלא שלבעל יש חוב אחר גדול לביטוח הלאומי ששולם במקומו את המזונות שנפסקו בבית המשפט. אף שהאישה הסכימה בעבר לפנות לביטוח הלאומי למחיקת החוב, וייתכן שתסכים לכך גם כיום, היום אין בידנו להביא לביטול החוב של הבעל לביטוח הלאומי או להבטיח שיבוטל בעתיד. כך על כל פנים לעת עתה.

גם תביעתו שהאישה לא תגיש נגדו תביעות – ספק אם יש בה עילה מצידו לעיכוב מתן הגט. כבר ביארנו דעתנו לעיל שלא נראה שלאישה עילה לתביעה בנסיבות העניין. ופוק חזי, במקרה שבו אישה מתנכלת לבעלה ומציקה לו בבית ובמקום עבודתו – האם רשאי יהיה להתנות את הגט בכך שתתחייב שלא תציק לו בעתיד, ואף אם מטרתה היא רק לאיים עליו בכך? האם דרישה כזו לא גרעה מתביעת בעל להחזיר חפצים השייכים לו ונמצאים ברשות האישה, שתנאי כזה ייתכן שיכול להתנות כתנאי לסידור גט (וכבר דנו הפוסקים אם התנה הבעל והאישה לא קיימה את התנאי אם יתבטל הגט, ואין כאן מקומם)? אין אנו צריכים להכריע בדבר על כל פנים לעת עתה.

איום זה של האישה על הבעל בתביעות בעתיד דומה למה שהסתפקה הגמרא (בבא מציעא ז', ב): "הרביץ לה ארי מבחוץ, מהו? הרביץ לה?! חסימה מעלייטא היא! אלא: רבץ לה ארי מבחוץ, מהו?"

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ופירוש הדברים הוא דהיכא שמעמיד ארי מחוץ לשדה ומחמת הארי הבהמה אינה מסוגלת לאכול הרי זה כאילו סותם פיה של הבהמה, ואף שהארי קשור ואין ביכולתו להזיק.

והוא הדין בנידון דידן: כפי שכתבנו, לדעתנו סיכוייה של האישה לזכות בתביעה שכזו קלושים עד לא קיימים, שהרי בית הדין חייב אותה להתגרש והיא סירבה. ואדרבה, נאמר בזהירות ובלי לקבוע מסמרות, כי מסתבר שאם הבעל יגיש תביעת נזיקין בגין סירובה של האישה להתגרש, יש סיכוי שהאישה היא שתחויב לפצותו, שהרי היא התעלמה במשך שנים מהחלטת בית הדין, והתנתה תנאים לקיום פסק הדין שחייבה להתגרש עוד בשנת 92. עם זאת, לאור התנהלות האישה בעבר, הבעל עדיין מפחד מהאיום שתגיש נגדו תביעת נזיקין ומהקושי בהתמודדות מול הליך מעין זה.

מאידך גיסא, ב'שורה התחתונה' האישה הרי תובעת גירושין ואילו הבעל מצידו נמלט מהארץ, ולעניין זה לא משנה הסיבה, אם ברח כדי לעגנה או כדי להיפטר ממזונות, אם ברח כדין או ברח שלא כדין (ועיין לקמן). מעצם המציאות שנוצרה – שבה האישה נמצאת בארץ והבעל בחו"ל ומונע מהאישה כל ענייני אישות, ובפרט שבין הבעל ובין האישה חפצים בגירושין – לא יעלו ולא יורידו טענות הבעל לגבי עניינים אחרים כשלעצם תביעת הגירושין אין לו טענה עניינית, והוא מעגן את האישה כדי להשיג הישגים אחרים. מעתה יש לדון באישה התובעת גט ללא תנאים והבעל שברח מתנה סידור הגט בקבלת עמדתו, לעניין דברים אחרים: היכי לידון בית דין להאי דינא?

כ. דין זה של בעל הרוצה לעזוב מקום מגורי הצדדים והאישה חוששת משום כך לעיגונה מבואר בתשובת הרא"ש (כלל מג סימן יג) שזו לשונה: "ואשה שבעלה רוצה לילך בארץ אחרת, נכון וראוי לכופו לתת גט לזמן, ואם ידוע הוא שדעתו לילך ישביעוהו שלא ילך עד שיפטרנה בגט."

והובאו דבריו בטור (אבן העזר סימן קנד), ופסקו השולחן ערוך (שם סעיף ה): "אם ידוע שהאיש רוצה לילך לארץ אחרת, ישביעוהו שלא ילך או יכפוהו שקודם שילך יגרש אותה לזמן." והתם לא מיירי באישה שהאיש אינו רוצה בה, אלא אף ששניהם מעוניינים זה בזה, כופין אותו מפני שיש חשש שמא ילך ולא יחזור או ימנע ממנה מה שחייב לה.

ומהאי טעמא ביאר הריב"ש את הדברים בתשובותיו (סימן קכז), וזו לשונו:

וכתב בספר אבן העזר שנשאל הרא"ש ז"ל באשה שיראה מבעלה שילך לארץ אחרת ושואלת שיגרשנה או שישבע לה שלא ילך, והשיב: "אם ידוע שדעתו לילך ישביעוהו שלא ילך או יכפוהו שיגרשנה לזמן קודם שילך." עד כאן.

הנה שכיון שאומרים לו "או תעשה המוטל עליך מן הדין או תגרשנה" אין זה כפיה על הגט במוחלט אלא שכופין אותו על מה שיש לו לעשות מן הדין, ואם יגרשנה יפטר. עם היות שהרב ז"ל עצמו סובר שלעולם אין כופין על הגט אלא באותן שהזכירו כן חכמים בפירוש כמו שכתב בסמוך.

והביאוהו מפרשי השולחן ערוך והגר"א בביאוריו שם. וביאור דברי הריב"ש דכיוון שאינו רוצה להיפרד ממנה אלא לא מקיים חיובו, כפינן ליה רק בדרך ברירה. אך בנמנע לקיים כל חיובי האישות וקל וחומר אם הלך למדינת הים, אינו רוצה באישה ומונע מאשתו כל ענייני אישות יש אף לכפותו – עיין בהגהות תוספות יום טוב על הטור שכתב: "כיון שיש חשש עיגון, לא נאמר שאין כופין אלא במה שאמרו חז"ל."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ומקורה של הלכה זו, כאשר בעל הנוהג באופן זה ומונע מאשתו את כל ענייני האישות, מפורש בדברי התוספות ביבמות (סד, א ד"ה יוציא) שכתבו שבכהאי גוונא לכולי עלמא יש לכופו לגרש:

וההיא דהחולץ (לעיל לט, א) דחוזרים אצל גדול למכפייה היינו טעמא דכופין לפי שמונעה מכל ענייני אישות בין תשמיש בין מזונות אבל משום תשמיש המטה לחודיה או משום מזונות לחודיהו אין כופין.

ושנו דבריהם בתוספות בכתובות (ע, א ד"ה יוציא) ועיין בדברי שאר הראשונים במקומות אלו.

וכתב החזון איש (אבן העזר סימן קח אות יא) לגבי יבם שאינו רוצה לכנוס ולא לחלוץ: "דכל שאינו כונסה כלל שאין לה בעל כלל, כופין אף שנותן מזונות דהיא עגונה ביותר והוי כמונע כל ענייני אישות".

וכן כתב בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (דפוס פראג סוף סימן תתקמו) וזו לשונו:

אבל המורד מן הכל – כופין אותו להוציא במילי ובשוטין כיון דמונע ממנה כל ענייני דאישות, וראיה מההוא דפרק החולץ (יבמות לט, א) "מצוה בגדול לייבם".

וכן הוא גם בשו"ת ריטב"א (סימן קכב) וזו לשונו:

[...] כשאנו רואין בני אדם שאין מקיימין עם נשותיהם דיני אישות – בשאר, כסות ועונה – שאף הם מאותם שכופין להוציא כשאי אפשר מצד אחרת כי האישות חובה לכל אדם וכמו שאמרו בירושלמי: "מפני ריח הפה כופין – מפני חיי נפש לא כל שכן?"

וכן ביאר את הדברים הרשב"ש (סימן שפג):

בנדון הזה המגרש הזה מהכופין לגרש היה, שהרי היה בדעתו לילך לארץ רחוקה ולא ידעה כמה יהיה מהלכו ומתי ישוב וכופין אותו לגרש, שהרי בספר אבן העזר בהלכות גירושין כתב שנשאל הרא"ש ז"ל על אשה שיראה מבעלה שילך לארץ אחרת ושואלת שיגרשנה או שישבע לה שלא ילך [...] ונראה לי שיצא דין זה לרב ז"ל ממה שאמרו בפרק המדיר:

אמר רב: "האומר 'איני זן ואיני מפרנס' – יוציא ויתן כתובה." אזל רבי אלעזר אמרה לשמעתיא קמיה דשמואל, אמר: "אכסוה שערי לאלעזר, עד שכופין אותו להוציא – יכפוהו לזון!" ורב אמר: "אין אדם דר עם נחש בכפיפה."

ואפליגו רבוותא ז"ל בפסק זה אי הלכתא כרב או כשמואל, ודעתו של הרא"ש ז"ל היא לפסוק כרב. ואין לבעל דין לחלוק ולומר שהרא"ש ז"ל הולך כמה שכתב בתשובה זו על סברתו לפסוק כרב, אבל לסברת הפוסקים כשמואל לא כייפין ליה [...] והסכמתם של בעלי סברא זו היא שבשביל מזונות בלבד לא כייפין בשוטים, וכן גבי בטול עונה בלחוד לא כייפין בשוטים, אבל בהתחבר שניהם כאחד בטול עונה ובטול מזונות [...] וכן אני אומר שמי שרוצה ללכת לארץ רחוקה ולעגן אשתו, אפילו מניח ביתו מלא, מונע ממנה כל ענייני אישות שמי נודע כמה יהיה מהלכו, אם כן הרי הוא מונע ממנה כל ענייני אישות וכופין אותו לגרש. וזכינו למצוא עיקר דין זה שכתב הרא"ש ז"ל בתשובתו והוא מוסכם מהכל.

ועיין גם בכנסת הגדולה (הגהות טור, אבן העזר סימן קנד) שהעלה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האוסר אשתו עליו אם במה שאסר עליו מונע ממנה כל ענייני אישות דהיינו שאר כסות ועונה, כופין אותו לגרש, אמנם אם לא אסר עליו כי אם תשמיש לבד אין כופין, מכל מקום אסור לעגנה (הרש"ך חלק א סימן קצב). עיין בדינים אלו בספר בנימין זאב (סימן קטז).

ועיין עוד בשו"ת חכם צבי (סימן לא) שכתב:

בעסק ביש אירע בק"ק קראטשין באיש זר [...] נשא אשה בת טובים, ואחר כך ברח ונלכד בק"ק ליסא יע"א.

[...] אבל לענין עיקר הכפיה וודאי לא נעלם ממעלת כבוד תורתו דאפילו במומר איכא פלוגתא אי כייפין אי לא, ומי יכניס ראשו לעשות במקום מחלוקת שהוא כמרכה ממזרים בישראל ח"ו? הא מיהא נוכל לכופו שיוציא כל נדונייתא מידו, כמו שכתבו הראשונים והאחרונים ז"ל והאשה אינה צריכה שבועה דאנן סהדי דכדין מואסת בו, וגם כן נוכל להשביעו בשבועות חמורות ובכל אלות וקללות האמורות בתורה שלא ירחיק ממנה נדוד, ואם לא ירצה להשבע, אלא יאמר שרצונו לברוח ממנה, בכך כופין אותו אליבא דכולי עלמא בשוטים, שהרי הוא מונע ממנה כל ענייני אישות שהם שארה, כסותה ועונתה. ובוזה מיושב שאף שהרא"ש ז"ל הרחיק הכפיה באומרת "מאיס עלי" בשתי ידים, עם כל זה כתב (בכלל מג סימן יג) "ואשה שבעלה רוצה לילך לארץ אחרת נכון וראוי לכופו לתת גט לזמן" – שאף על פי שבדין מאיס אין כופין, אבל בהולך לו ומונע ממנה כל ענייני אישות כופין אליבא דכולי עלמא. ומה שהוצרך לגט לזמן לפי שיש רשות לבעל לצאת מן העיר – כל אחד לפי מה שהוא, כמו שאמרו בפרק אף על פי. ונמצא שאם ישהה יותר מהזמן הראוי, הרי הוא מונע ממנה כל ענייני אישות והגט מעושה כדין.

עולה מתשובת החכם צבי שדברי הרא"ש בתשובה נאמרו בכל מקרה, ולא משנה מה הייתה מערכת היחסים בין בני הזוג לפני בריחת הבעל, שהרי אף אם האישה מאסה בבעלה עוד קודם שברח ולא היינו כופין אותו בגין עילה זו מאחר שהבעל מצידו היה מוכן לקיים את חובותיו לאשתו וראוי לכך, לאחר שברח – וכך בהכרח מנע מאשתו כל ענייני אישות גם לולי שמאסה בו – יש לכופו לגירושין, ואין להימנע מכך בטענה שהרי בין כה ובין כה כבר מאסה בו עוד קודם בריחתו מאחר שכעת גם אם תשוב ממאיסותה – כבר אין לה בעל לשוב אליו. וקל וחומר בנידון דידן שאינו רוצה בה ולא שילם מזונות, לא לה ולא לבתו, במשך שנים רבות.

וכדברים אלו מבואר בדברי הבית מאיר שהובאו בפתחי תשובה (באבן העזר שם) – עיין מה שביאר דברי הריב"ש וסיים: "ותו דאם בזדון לבו מעגנה הרי למפרע הכפיה על הגט מפורש בגמרא דהא מונע ממנה כל ענייני אישות. וצריך עיון."

ועדיפא מיניה שמענין מתשובת הרשב"א (חלק א סימן תרצג) שהביא רמ"א (סימן קנד סעיף ג):

וכן איש שרגיל לכעוס ולהוציא אשתו מביתו תמיד, כופין אותו להוציא כי על ידי אינו זנה לפעמים ופורש ממנה בתשמיש יותר מעונתה והוי כמורד ממזונות ותשמיש.

ומה התם שמתוך כעס מונע ממנה חיוביו, במידי דממילא, הכא שאינו רוצה בה ומונע ממנה ענייני אישות ודאי שיש לכופו. ועיין שו"ת מבי"ט (חלק א סימן עו):

נראה לנו כי גם שכפיה זאת תהיה כפיה גמורה, היא כפיה כדין והגט כשר, כיון שהאיש הזה לא היה מקיים מה שחייב לאשתו מן התורה בשארה ועונתה כי יש כמה שנים שהניחה עגונה והולך נע ונד מעיר לעיר ונישא בכל

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מקום שמוצא ומעולם לא שלח לה שום דבר [...] וכן על מה שכתב (הרמב"ם [פרק יב [הלכה יא]] שאם "אינו יכול ליתן לה אפילו לחם שהיא צריכה לו" ש"כופין אותו להוציא ותהיה כתובתה חוב עליו" וכו', כתב מגיד משנה שאפילו למאן דפסק כשמואל וכו' – אם אין יכולין לכופו לזון יכפוהו להוציא. והוא דבר ידוע בנדון זה שאינם יכולין לכופו זה האיש לזון שהולך מעיר לעיר ומשתמט ממי שתובע ממנו מזונות לאשתו. ולכן כפיה זו כדין היא.

וטעמה של הלכה זו מבואר בשו"ת זקן אהרן (הקדמון, סימן קמט) שכתב דטעם הדבר דאין כופין אלא באותם שמנו חכמים הוא משום שחכמים "שערו שיכולה אשה לעמוד" עם בעלה בשאר מקרים (והרמב"ם דסבירא ליה שכופין ב'מאס עלי' משום דסבירא ליה דאי אפשר לעמוד בזה), וכל זה כשדר עם אשתו, אך כשאינו דר עימה –

אין צורך למשנת כופין, שלא אמרו חכמים: תעמוד האשה בלתי בעל [...] ואין צורך שימנו אותו עם המומין כי אין הקש בין ההעדר ובין המציאות, אף על פי שאינו מציאות שלים [=שלמה] על דרך שאמרו "טב למתב טן דו מלמתב ארמלו". ולהכי האומרת שאין לבעלה גבורת אנשים [...] וכן באינו מוליד באומרת "בעינא חוטרא לידי" – כופין להוציא. והרי אלו לא נימנו במשנה [...] ועל זו הדרך מי שמוכתב במלכות, שאינו יכול לעמוד עם אשתו – כופין, וכן מי שהניח אשתו עגונא באלמנות חיות ואינו זן ומפרנס ו[אינו] בא עליה [...] כופין אותו לגרש [...]

ומעתה לא יקשה עוד לדעת הרא"ש שכתב דאין כופין חוץ מהשנויין במשנה: והיאך כופין למוכתב במלכות [...] מפני שאותם שאין כופין הם היושבים עם האשה [...] אלא דיש בו איזה מום [...] אבל נסתמאו שתי עיניו, נחתכו שתי ידיו או שתי רגליו – יוציא [...] בכפיה [...] שיצא מכלל אישות [...]

והנה בספר גבורת אנשים (סימן כט וסימן מח) העלה דאף במונע ממנה כל ענייני אישות – דנראה עיקר לדינא דכופין להוציא אפילו אינה באה מחמת טענה – מכל מקום למעשה יש לחוש לסברת האומרים שאין לכופו, דלא ליהווי גט מעושה ובניה ממזרים. וכן כתב עוד בכללי הדינים שם בסופו, וזו לשונו:

והוא הדין במורד ממנה מתשמיש או ממזונות לחוד אין כופין להוציא, ויש אומרים דאפילו במונע ממנה כל ענייני אישות אין כופין בשוטים על הגט, ויש להחמיר לענין מעשה. וממשמעות דברי הגר"א (סימן קנד) שכתב בבעל שהולך למקום אחר ואין האשה חייבת ללכת עמו ואינה רוצה לעשות כן קצת משמע שלדעתו לא יכפו בכהאי גוונא.

מכל מקום לא כך סבירא להו לרובא דרבתינו הפוסקים – עיין בשו"ת עין יצחק (חלק ב אבן העזר סימן עב בהשמטות אות סג) שהביא את דעת הגבורת אנשים הנ"ל שהחמיר במורד מתשמיש ואף החמיר במורד מכל ענייני אישות, וכתב שם על דבריו:

אבל זה הוא רק דעת יחידאה ואנו אין לנו לשמוע רק לדברי השולחן ערוך אשר מימיהם אנו שותים שהכריעו כשיטת רוב הפוסקים דפסקו דכייפינן בכפייה גמורה.

וכן כתבו האחרונים בביאור דעת הגר"א שכתב שהכפייה תהיה דרך ברירה, שבמה דברים אמורים? כשיכולה לבוא עימו ואם תבוא עימו יהיה עימה, מה שאין כן בבורח ממנה ואינו רוצה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להיות עימה, דבכהאי גוונא אף הגר"א יסבור שכופין, ועיין עונג יום טוב (סימן קסח), ואין כאן מקום להאריך.

ועיין עוד בפד"ר (חלק ד עמ' 166) שכתב הגרי"ש אלישיב זצ"ל, וזו לשונו:

ברם במקום שלפי כללי ההלכה המסורה בידינו הדין הוא שכופין, למשל במקום דפליגי יחיד ורבים ולפי דעת הרבים כופין, בזה ודאי מן הדין יש לצוות לכפות לבעל לתת גט והגט יהיה כשר כדין תורה. ואטו דיני כפיה עדיפא מדיני גיטין אשר רבו החולקים בכמה וכמה הלכות הנוגעות לשורשו וכשרותו של הגט, הללו פוסלים והללו מכשירים, ואם לפי ההלכה הדין הוא כמתירין והוא מקום עיגון ואין אפשרות לקבל גט שני, מתירין אותה להנשא אף שזה נוגע לענין אשת איש החמורה?

כא. טעמים אלו נכונים בנסיבות העניין שלפנינו. אך אף ללא כל זאת גם במציאות ששררה לפני בריחתו של הבעל מהארץ היה מקום לכופף כל אחד מהצדדים להתגרש, לאחר שהבעל הגיש תביעת גירושין ובמעשיו מוכיח שאינו רוצה שלום בית, וטען שהאישה מרדה בו ושאף היא זו שהתחילה במרידתה. במצב כזה הבעל אינו רשאי לעגנה, ואין לו זכות לעכב את הגט, שמכיוון שהוכיח שאינו רוצה לחיות עמה, ועל כן חייב לגרש וכופין אותו על כך, כמו שכתב רבנו ירוחם בספר מישורים (נתיב כג חלק ח):

כתב מורי ה"ר אברהם בן אשמעאל כי נראה לו שאשה שאמרה "לא בעינא ליה, יתן לי גט וכתובה", והוא אמר "אנא נמי לא בעינא לך, אבל איני רוצה ליתן גט" – מסתברא דאין דנים אותה במורדת להפסידה כלום מעיקר כתובה ונדוניא, אלא מיהו משהינן לה תריסר ירחי שתא אגיטא דילמא הדרי בהו. לאחר שנה כופין אותה לגרש.

מדבריו למדנו שגם אם האישה החלה במרידה, אם הבעל מורד בה גם הוא ואינו רוצה בשלום בית – כופין אותו לגרש לאחר י"ב חודש. ובמיוחד בנידון דידן הזמן שעבר ממועד הגשת התביעה עד לבריחתו, היה למעלה משנה. ואף שלבעל היו טענות ביחס לגובה דמי המזונות ולאישה היו טענות על גובה הפיצוי, אין זה משנה לגבי עצם החיוב להתגרש. והבעל – האב אינו רשאי לברוח מהארץ ולחמוק מלהתמודד עם חיוב המזונות שפסקה ערכאה שיפוטית מוסמכת לאשתו ובוודאי שלא להיפטר מחיוב המזונות לבתו. הימנעותו לשלם את המזונות היא דבר חמור בפני עצמו, אבל ודאי שאין הצדקה להוסיף חטא על פשע וגם לעגן את אשתו ולא לשחרר אותה בגט. אומנם הבעל אכן שלח גט ונחתם הסכם ראוי בהסכמה ואילו האישה סירבה מצידה לחתום על ההסכם ולקבל את הגט, ולכן כאמור לעיל בנסיבות אלו גם היא תרמה למצב העגינות. אולם משהגישה תביעה לגירושין די בתביעה זו כדי לחייב את הבעל לתת גט לאשתו ולכפות אותו בכל דרך עד שיאות לתת גט, ואין הוא יכול להתנות תנאים לגבי נתינה זו.

על כן מעתה, מאחר שהבעל מסרב לתת גט, ומתנה את מתן הגט בחתימת האישה על ההסכם, משורת הדין יש לכפותו בכל אמצעי הכפייה האפשריים הנמצאים בידינו כדי שייתן גט לאשתו ללא עיכוב.

כב. והנה מלבד האמור אין אנו יכולים להעלים עיננו מהתנהגותו הפסולה של הבעל, אשר נמלט מהארץ לפני שנים רבות, ומצד שני מלין במכתביו שצוטטו לעיל על העוולות שהאישה עשתה לו, שלדבריו – וברור לנו שוודאי זו הרגשתו – האישה הרסה את חייו.

אף שהבעל טען שקיבל עצה מרבנים לברוח מהארץ כדי ללחוץ על האישה להיענות לתביעותיו ולהתפשר עמו. אין אנו יכולים להאמין שרוב יציע עצה כזו שאינה כהלכה, ואף אם

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

באמת מאן דהו יעץ לו לנהוג כך – התנהלות זו אינה כהלכה, שהרי מפורש בשולחן ערוך (חושן משפט סימן יב סעיף ו): "מי שתובעים אותו ממון שהוא מוחזק בו, אסור לבקש צדדים להשטט כדי שיתרצה הלה לעשות עמו פשרה וימחול לו על השאר."

אף בנידון דידן: האישה תבעה ממנו שישלם לה את חוב המזונות שפסק בית המשפט, ומשלא שילם נעצר בצו ההוצאה לפועל. על כן כאשר נקרתה לפניו ההזדמנות, כשפקע צו עיכוב היציאה, ברח מן הארץ. אין ספק שמטרת בריחתו הייתה כדי להשיג הישגים כספיים ולא במטרה לעגן את האישה, שהרי הבעל רצה בגירושו אלא שרצה להשתמש במציאות שיצר כדי ללחוץ על האישה להיענות לתביעתו להפחתת המזונות או להעברת הדין במזונות אל בית הדין.

מחובתנו להבהיר את מקורה של הלכה זו:

בבבא קמא (מ, ב) שנינו לגבי שומר שור ונגח: "ונימא ליה" – הבעלים יכולים לטעון: "הוה מעריקנא ליה לאגמא!"

היינו: יכול היה אדם לומר: "אם שורי שנגח את שורך היה 'תם', שאינו משלם את הנזק אלא מגופו של המזיק, הייתי יכול להבריחו אל האגם כדי שלא יוכלו לגבות את תשלום הנזק מגופו." והקשו על כך שם התוספות (שם ד"ה הוה):

תימה: מה טענה היא זו – אם כן היה עושה שלא כדין? ובשלמא לרבי ישמעאל דאמר "בעלי חוב נינהו" ניחא קצת דאיכא למימר "דהוה אכלנא ליה התם" או "מזבנינא ליה", ולא הוה אלא כמזיק שעבודו של חברו ופטור, אבל לרבי עקיבא דאמר "שותפין נינהו" – אי הוה מעריק היה גוזל לו שורו לניזק. ועוד דבית דין ינדוהו אם לא ישלם אם יש לו. ונראה לי שרוצה לומר: "מתוך דברים אלו שהייתי עושה היה ניזק מתפשר עמי בדבר מועט והיה מוחל לי ונמצא שהפסדתי כל היתרון."

פשט דבריהם מורה שאדם יכול לטעון "הייתי מתנהג בצורה לא הוגנת ולא כפי שמחייבת אותי ההלכה" כדי ללחוץ על הניזק להתפשר עימו.

אך שאלה זו נשאלה בפני תרומת הדשן (סימן שו) וזו לשונו:

שאלה: ראובן – תובעין אותו בממון שהוא מוחזק בו, ורצונו לחפש צדדים ותואנות נגד התובעים להשטט בהן בכל טצדקי, כדי שיתרצו לעשות עמו פשרה ויקחו ממנו איזה סך וימחלו לו על השאר, שרי למעבד הכי או לאו?

תשובה: יראה פשיטא ופשיטא דלא שרי כהאי גוונא, וחלילה לירא שמים שיצדד למצוא היתר לעשות כזה וכיוצא בזה. דתניא בפרק שבועת העדות: "מנין לשלשה שנושים באחד מנה, שלא יהא אחד תובע ושנים מעידין ויחלקו ביניהם המנה, תלמוד לומר 'מדבר שקר תרחק'." והלא דברים קל וחומר מה התם דמן הדין נתחייב להם מנה, אף על פי כן דרשו חכמים והזהירו שלא לבקש תחבולות ומרמה כדי להוציא את שלהם מן הדין, כל שכן וכל שכן שאין לחשוב מחשבות און ועקלקלות כדי להחזיק בשל חברו שאין לו בו דין ומשפט, וכל המבקש תואנות ופקפוקים ומשתמיט מן הדין אי אפשר לו לעשות כל אלו אם לא בדבר שקר ותחבולות, ואם כן הרי הוא בכלל "מדבר שקר תרחק". ותו דבפרק המקבל (בבא מציעא קיא, א) איתא דאפילו הדוחה חברו ב"לך ושוב", סבר חד מאן דאמר: זהו עושק האמור בתורה, ולא פי' [כנראה צ"ל: דחי] ליה התם אלא משום דבעינן דומיא דפקדון דקא כופר ממנו [צ"ל: כפר ממונא]. ונדון דידן – הואיל וכוונתו לכופו לפשרה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ולחסור ממון חבירו שמן הדין הוא שלו, הוי שפיר דומיא דפקדון, ואם כן איסור הוא בלאו דאורייתא. ולא הייתי נזקק להביא שום ראיה לאסור דהוי פשיטא מסברא.

אלא דמסתפינא הוינא דלמא טעו אינשי בהא דאיתא פרק שור שנגח ד' וה': "[...] ולימא ליה אי הוה תם [לפנינו בגמרא: "תם הוא" וצ"ל "הוה" וכבדפוס ראשון (שוניצנירפיזוארו)] הוה מעריקנא ליה לאגמא."

ומקשים שם התוספות וזו לשונם:

[...] ונראה [לי] שרוצה לומר: "מתוך דברים הללו שהייתי עושה היה הניזק מתפשר עמו [צ"ל: עמין בדבר מועט והיה מוחל לו [צ"ל: לי] נמצא שהפסדתי כל היתירות [צ"ל: היתרון]."

עכ"ל.

מהכא משמע לכאורה דשרי לבקש טצדקי ועקלקלות כדי שיכריח חבירו שיתפשר עמו וימחול לו על ממונו שהיה שלו מן הדין. אמנם כי דייקת שפיר בדברי התוספות יש לנו להוכיח אדרבה דלא למיעבד הכי [...] אלא על כורחך כך דעת התוספות לפרש הספר, דסבר תלמודא דאף אם יטעון השואל שהיה רוצה לעשות מעשים שהם אסורים לעשות כדי לפטור מלשלם ממון נפטר בטענה זו מלשלם חצי נזק [...] "ואם תאמר אסור לעשות כהאי גוונא, מאי איכפת לך בהא – תדאג נשמתי על זה" [...] וקאמרי שוב: "ועוד דבית דין ינידוהו [לפנינו בתוספות, וכך צ"ל גם כאן ולהלן: ינדוהו], כלומר: אפילו אם תמצי לומר דבגזל גמור נמי מצי למימר "אין לך לדאוג על נשמתי", מכל מקום בית דין ינידוהו לשלם, ואם כן מה תועלת היה לו אי הוה מעריק ליה לאגמא? ואהא מתרצים התוספת דלכולי עלמא יכול לפטור בטענה זו, משום דמצי למימר: "מתוך דברים הללו שהייתי עושה היה מתפשר עמי והיה מוחל לי – אף על פי שאסור לעשות כדרך זה – מכל מקום לאו גזל ממש הוא, וגם בית דין לא ינידוהו אותו לשלם, ואם הייתי עושה איסור – מאי איכפת לך בהא?" ועוד נראה לפרש כוונות התוספת, דכך רוצה לומר "מתוך דברים שהייתי עושה", כלומר: "מתוך שהניזק יודע שבידי לעשות דברים הללו מתפחד מזה כי לא יחזקני כשר, וידאג אולי אעשה דברים הללו אף על פי שהן אסורים לעשות, ועל ידי כך ימחול לי מעצמו ויעשה עמי פשרה."

מבואר בדברי תרומת הדשן דפשוט, לדעתו, שאסור לאדם לעשות טצדקי כדי להיפטר ממה שבאמת הוא חייב, אך על כל פנים יוכל לטעון "נכון שהדבר אסור על פי דין תורה, אך דבר זה הוא ענייני ואם אני רוצה לחטוא כדי להשיג רווחים כספיים, אין זה מעניינך" או באופן אחר "מתוך חששו של הניזק שאני עבריין ועלול לעשות מעשים האסורים היה מתפייס עימי".

והנה בספר ים של שלמה (בבא קמא פרק ד סימן יח) הביא את דברי תרומת הדשן ותמה עליו, איך יתירו חז"ל לאדם לטעון בשקר ועל פי טיעון שקרי יפטרוהו מתשלום, ולכן נדחק ליישב את הדברים, וזו לשונו:

לכן נראה בעיני, דהא דשרי למטעון כהאי גוונא, אף שהוא איסור גמור, רק שאינו גזל. והבית דין יפסקו לו כפי טענתו. היינו היכא דיש לאחד תרעומות על השני [...] כהאי גוונא, בכל טצדקי דיכול למיעבד ולמטעון, בין לפטור עצמו, בין לחייב חבירו שפיר דמי [...] הכא ליכא כאן טענת שקר. דהא אי עבד כל חד וחד כמאי דטעין מה שעשה עשה [...] מכל מקום מאחר דאית ליה תרעומות על חבירו. אין יכולים הבית דין לסלק טענותיו, ולמחות בידיו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

והוא כמאן דעביד. ושפיר פסקינן ליה הכי [...] ואפילו הכי ירא שמים יזהר, אבל בחוב שאדם חייב לחבירו, פשיטא דפשיטא דליכא שום צד שריותא למעבד ליה טצדקא כדי שיתפשר.

וביאור דבריו הוא דהיכא שחברו לא נהג כהוגן כלפיו, יכול להשתמט בטעמים לא הגונים ובלבד שלא יעשה מעשה שיש בו איסור גזל, וסיים דאפילו הכי לא ראוי שירא שמים יעשה כן. אך ברור לו שאסור להערים על מנת להשתמט מחיוב גמור.

ועיין בתומים (חושן משפט סימן יב ס"ק ה) דפשיטא ליה שאסור להשתמש בטענות שקריות, וכתב למסקנה (אורים שם ס"ק ח):

עיין בתומים (ס"ק ה) מה שכתב בזה באורך בכוונת דברי תוספות בבבא קמא, והעליתי דאם יש לו טענת מלוה ישנה על חבירו ואין לו עדים, דפשיטא דיכול לעשות כן להציל שלו, וקמי שמיא גליא. אך זהו לדינא, אך מכל מקום לכתחלה יש ליזהר אפילו במקום פסידא שלא להוציא שקר מפיו כלל. וקושטא קאי.

וכעין זה כתב בנתיבות המשפט (שם חידושים סימן יב ס"ק ח):

לבקש צדדים – ואם יודע שהאמת אתו רק שהבית דין לא יאמינו לו, יכול לבקש צדדים כדי שיבואו לידי פשרה, רק באופן שלא יהיה כרשע לפני בית דין (עיין ביאורים ס"ק ג ואורים ותומים – אורים ס"ק ח ותומים ס"ק ה).

ובישועות ישראל (שם סימן יב חוקת המשפט ס"ק ב) כתב גם כהאי גוונא: "ואם יודע שהאמת אתו, כגון שהלה תובעו בשטר ויודע שפרעו ולא יהא נאמן – בזה רשאי לשמט עצמו רק שלא יהיה חילול השם."

כג. מכיוון שביירנו דלכולי עלמא אסור לאדם להערים להפקיע מה שנתחייב. לא ברור על מה סמך הבעל לברוח מהארץ כדי להיפטר ממה שחויב בבית המשפט. ואף שיכול להיות שהורה היתר לעצמו על סמך דברי התומים והנתיבות, מפני שלדעתו אין הוא חייב מזונות בשיעור שחויב בבית המשפט, מאן מחיל ומאן מפיס מהו שיעור חיובו? ! והרי אין ספק שהאב חייב במזונות, ומה דבעינן לברר הוא רק שיעור חיובו, אם כן אף אם נאמר שלדעתו החיוב שחויב בבית המשפט הוא גזל, ברור שעיקר חיובו במזונות קיים ובית הדין רק מבררים שיעור חיובו.

הן אמת שעל פי הסכם הממון שחתמו הצדדים, הדין במזונות היה צריך להתקיים בפני בית הדין, כפי שכתבנו לעיל, אך מכיוון שהבעל לא טען זאת והתקבלה החלטת בית המשפט, הסמכות החוקית הינה של בית המשפט. אך בר מדין, אף אם נאמר כמחשבתו – טענתו, שסכום המזונות שנפסק לו עבור הבת גבוה ממה שלדעתו הוא צריך לשלם, הלוא אין חולק שהאב חייב בסכום כל שהוא למזונות בתו, ומדוע נמנע לגמרי מלשלם מזונות עבורה? מדוע לא שלח את הסכום שנקבע בפשרה בבית המשפט, שהרי בעצם פשרה זו שהסכים אליה הוא מודה שעל כל פנים חייב בסכום זה, כפי שהציע בהסכם בשנת 2002 שישלם סך אלף ש"ח לחודש? תוצאת התנהלותו של הבעל הביאה לכך שהמוסד לביטוח לאומי הוא זה ששילם את מה שהוא חייב כאב, וזאת על חשבון ממונם של אזרחי ישראל. ומהיכן לקח הבעל את התעוזה להתנות שאם לא יבטלו את חובו בביטוח הלאומי למשלם המיסים הוא לא ישחרר את האישה בגט? ועוד שהרי האישה יכולה לומר: "אני גביתי חובך ממי שהיה מוכן להלוות לי, ועתה פרע חובך."

ואם יאמר האומר: אם כן מדוע טרח בית הדין בשנת 2002 וגם עתה, לבטל את החוב של הבעל בביטוח הלאומי? טעמו של דבר הוא שעשינו זאת משום חובתנו להציל את העגונים מעיגונם, ממי שמעגנם ומעצמם, ולמנוע מציאות זו אף אם בני הזוג טעו או אף פשעו ובכך הזיקו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לעצמם. משכך, מכיוון שבני הזוג שלפנינו שניהם הינם מעוגנים בפועל, אף שכל אחד מהם 'תרם את חלקו' ליצירת מציאות זו, חייבים אנחנו להצילם מיד עצמם ואין אנו יכולים לפטור את עצמנו ולהותיר את המציאות שנוצרה ברשותם או בסבלותם.

בין כך ובין כך, הבעל אינו יכול להלין על האישה על התלאות שמצאוהו – ואין ספק שמצאוהו תלאות וצרות, כעולה ממכתביו הנובעים מנהמת נפשו – שהרי הוא שניסה להערים על האישה בכך שחמק וברח מישראל, אך לצער הערמתו בסופו של יום הזיקה גם לו. עם זאת אין הוא יכול לתלות בה את הצרות שקראוהו בגין הערמתו. ייתכן מאוד שהאישה התנהגה כלפיו שלא כהוגן וגרמה בחוסר צדק להכניסו למעצר בגין אייתשלוּם המזונות – כבר אמרו חז"ל איך יתנהל אדם במקרים כאלו, אך הפתרון של 'עריקנא' בבריחה לחו"ל אינו אחד מהפתרונות המותרים. משכך אין אפשרות להצדיק התנהלותו וחובה עליו לתת גט פיטורין לאישה ולהתמודד עם מה שנוצר על ידי התנהלות רעה וטיפשית של שני הצדדים.

כד. והנה משורת הדין אילו היה הבעל בפנינו והיה הדבר בכוחנו, אחר שמזה שלוש שנים האישה הסירה את דרישותיה הכספיות בתמורה להסכמתה לקבלת הגט, חובתנו הייתה לכפותו בכל האמצעים למתן גם פיטורין (אחרי בחינת הדברים ובכפוף למה שהערנו לעיל על יכולתו לדרוש תנאי זה שלא תתבענו).

דא עקא, כפי שהבהרנו לעיל, מאחר שהבעל נמצא מחוץ לגבולות ישראל וסמכותו של בית הדין לפעול בארצות הברית ולהפעיל צווי הגבלה באותו מקום קטנה עד לא קיימת, הרי שאין בידינו אמצעי כפייה אפקטיבי כלפיו. המחוקק אכן נתן לבית הדין סמכות להוציא צווי הגבלה כדי לאכוף גירושין כשהדבר נדרש. צווי הגבלה אלו אינם תכלית כשלעצמה, וחובת בית הדין להפעיל כלים אלו באופן מושכל שיועיל להשגת המטרה.

בית הדין לא יפעיל צווים אלו במקום שאין בהם תוחלת. כידוע אנו נמצאים בתקופת הבחירות – אחד מצווי הגבלה הינו מניעת אדם לבחור או להיבחר, אך מי שאינו רוצה להיות מועמד – צו שכזה אינו רלוונטי לגביו והוצאתו תהווה 'זילותא דבי דינא'.

הוא הדין בכל צו הגבלה שאותו מוציא בית הדין: חובתו לבחון מה התועלת ומה האפקטיביות של צו כזה להשגת המטרה. במקרה שבפנינו שהבעל נמצא שנים רבות בארצות הברית בקהילה סגורה, השומעת רק את הנרטיב אותו הבעל מציג שנים רבות, הוצאת 'הרחקות דרבנו תם' בנסיבות העניין לא תקדם דבר, אף אם הידיעות על הוצאת צו שכזה יגיעו למקום בו הוא מתגורר. בית הדין הבהיר את הדברים בדיונים, אך האישה ובאת כוחה אטמו אוזניהן משמוע. אין בעובדה שהנ"ל לא שומעות את הדברים כדי לגרום לבית הדין להוציא צו הגבלה, או 'הרחקות דרבנו תם', כאשר לדעתנו הוא לא יועיל בכלום. גם הבקשה לפרסום את שמו ועשיית 'שיימינג' לבעל במקרה זה ברור לנו שלא תועיל, כאשר הבעל מתגורר בקהילה חרדית שאינה מתנהלת באינטרנט ואף אוסרת זאת. משאין תועלת בצווים אלו כדי להביא להשגת המטרה, אין טעם בהטלתם.

בר מן דין, הסיבה להטלת צווי הגבלה היא כדי להשיג את המטרה של הצלת עגונה מעגינותה. לצערנו במקרה שבפנינו, אף שהתנהלות הבעל אינה כדין, האישה בהתנהגותה הלא אתראית כלפי עצמה ובהתנגדותה לעשות את המעט שבמעט כדי לחלץ עצמה מהעגינות, היא למעשה גם פועלת בכך במודע כדי לעגן בכך גם את בעלה ולהדיר רגליו מן הארץ.

עם זאת, מאחר שבפסק דיננו זה אנו מטילים לראשונה גם על הבעל חיוב לגירושין ולמתן גט ללא תנאי, הרי שלאור מתן חיוב זה: אם האיש לא ייתן גט בפרק זמן של שלושים יום – מן

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הנכון הוא שבקשתה של האישה להטלת צווי הגבלה והרחקה תוגש בצורה מסודרת אל בית הדין האזורי, אשר ידון בכך וייתן את החלטתו.

לאחר מתן החלטת בית הדין האזורי, אם מי מהצדדים ירצה בכך, יוכל לפנות בהתאם לתקנות הדיון בערעור אל בית הדין הרבני הגדול.

טרם חתימה והכרעה בפסק הדין – התייחסותנו אל תרומת באת כוח האישה להמשך עיגונה:

כה. לקראת סיום, במסגרת פסק דין זה, לא נוכל שלא להתייחס ולהעלות בצער את אשר ראו עינינו ביחס להתנהלות באות כוח האישה והארגון שאותו הן מייצגות – זאת מתוך תקווה שדברינו יכנסו לאוזניים כרויות ויסייעו לנשים עגונות, אך בעיקר יסייעו לאישה שלפנינו.

כפי שצינו, לאחר מאמצים רבים והתלואות שבמהלך תיק זה, בהליך שלפנינו האישה כבר הביעה עקרונית הסכמה לתנאו של הבעל למחיקת התביעות שפתחה כנגדו, וסגרה את כל תיקי התביעה שפתחה בנדון בבית המשפט ובהוצאה לפועל וכן הציגה לשם כך בפני בית הדין את המסמכים המוכיחים זאת (אף שייתכן שבתביעות אלו כבר גבתה את החיובים שזכתה בהם, אם זכתה). אף הביטוח הלאומי הודיע לייעוץ המשפטי לשיפוט הרבני כי למרות דעתו שאין 'מדובר במצב של עגינות אלא במחלוקת כספית בין בני זוג' לאור בקשת בית הדין, אם תראה האישה נכונות מצידה לוותר על 'תביעות עתידיות' ישקול אף הוא, בלא להתחייב על כך מראש, לוותר מצידו על חוב הבעל למדינה בסך של למעלה מרבע מיליון ש"ח – חוב שגם הביטוח הלאומי, אגב, כמו האישה, אינו מתכנן לגבות מהבעל בעתיד הנראה לעין – כל עוד הוא שוהה מחוץ לישראל.

עתה נותר רק שהאישה גם מצידה תביע נכונות לוותר על תביעות עתידיות. תביעות שלא מימשה אותן בעבר מזה למעלה מעשרים ושמונה שנה וכפי הנראה גם לא תממש אותן בעתיד. ויותר מכך, כפי שכבר ציינו כמה פעמים, נראה גם כי אף אילו הייתה מגישה תביעות אלה, סיכוייה לזכות בתביעת נזיקין מעין זו קלושים ביותר עד אפסיים, לאור מורכבות פרשת היחסים שביניהם, השנים הרבות שעברו מאז והעובדה שאף האישה לא 'טמנה ידה בצלחת' בהתנהלותה כלפי הבעל לפני שנים.

לכן, המשוכה האחרונה אשר נשארה בפני מתן הגט המיוחל ולשחרור האישה מכבלי הנישואין שאיבדו מתוכנן מזה שנים רבות, הייתה הסכמתה לוותר על תביעות עתידיות – ויתור שכמובן יהיה מותנה במתן הגט ולא יהיה תקף ללא שהגט יינתן. ונחזור ונבהיר כדי שדברינו יובנו אל נכון, לדעתנו דרישה זו של הבעל אינה מוצדקת, כמו גם בריחתו מישראל והצבת גט בתנאים! וכי עקרונית זכותה של האישה שלא להסכים לתנאי זה. לכן גם אנו, כשחשבנו בתחילה שניתן יהיה להגיע לסידור גט בלעדי ויתור זה על 'תביעות עתידיות', לא העלנו זאת. אך צריך לזכור כי הבעל הסרבן שוהה בחו"ל ואין באפשרות מדינת ישראל להטיל עליו סנקציות יעילות ואפקטיביות למתן הגט 'ללא כל תנאי', ואף 'הרחקות דרבנו תם' על הבעל, בדמות קריאה להתרחק ממנו חברתית לא ייענו ברצון על ידי הקהילה בארצות הברית התומכת והסובבת אותו. ואחר שהתברר שזוהי 'אבן הנגף' האחרונה! העומדת בפני סלילת הדרך אל הגט המיוחל – במצב הקיים שבו הבעל הסרבן שוהה בחו"ל בקהילה בארצות הברית התומכת והסובבת אותו – הרי שברור לכל מי שבאמת ובתמים דואג לשחרורה של האישה בגט כי אין מנוס מלחשוב מה בכל זאת נכון לעשות כדי להביא לסידור הגט, ועל מה כן תוכל האישה לוותר ללא שתפגע מכך וללא שהדבר ישפיע עליה משמעותית, וזאת כדי שתוכל האישה להגיע אל המטרה המרכזית והעיקרית שהיא קבלת הגט המיוחל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

זאת מעבר לעובדה שגם הבעל משווע מזה שנים לסיום הפרשה ולשחרורו גם הוא בגט מכבלי הנישואין והעגינות שאף הוא כבול בהם.

מצבה של האישה כפי שהתרשמנו אינו בטוב ובחייה היא עברה תקופות קשות, ואין מנוס מלקבוע כי גם שיקוליה לאורך הדרך היו בלתי-רציונליים ולא לטובתה, וזאת בלשון המעטה.

לכן לא רק כלפיה מופנית ביקורתנו אלא בעיקר כלפי מי שהיו אמורים לדאוג לטובתה ולסייע לה להיחלץ מעגינותה:

טענותינו ותמיהותינו בראש ובראשונה מופנות כלפי באות כוחה של האישה, בעיקר עו"ד בתיה כהנא דרור שהייתה בעת ייצוג האישה בתיק שייכת ועומדת בראש ארגון 'מבוי סתום' (ואל הייצוג עימה הצטרפה בשלב מסוים גם עו"ד בתיה כהן מארגון זה).

בית הדין הרבני הגדול נתן לעורכת הדין ולאישה את מבוקשן בנוגע למתן פסק דין לחיוב בגט כנגד הבעל, כמו כן, מבלי לקבוע מסמרות קודם שבית הדין האזורי יחליט בבקשת האישה, ניתן להעריך כי אילו אפשר היה להטיל על הבעל מתן הגבלות אפקטיביות מסתבר שבית הדין היה שוקל בחיוב את נתינתן. אך כפי שאמרנו לאישה ולבאות כוחה, לצערנו במצב הדברים הקיים אין אפשרות ריאלית לכפות על הבעל מתן גט 'ללא תנאי'. ומאחר שאין לבאות כוח האישה דרך להביא למתן גט 'ללא כל תנאי' כפי שהן מבקשות, וכפי שצריך ורצוי היה שיקרה – האם אין זה נכון להציע לאישה להסכים לתנאי לוויתור על תביעות הדידות, כאשר מנגד האישה ממילא לא תממש תביעה זו כפי שלא מימשה אותה במשך כמעט שלושה עשורים, ובכך להצילה מעגינות עולם?!

וכאמור, אף אם תיאורטית תנסה לפתוח כנגד האיש בהליכי תביעת נזיקין בחו"ל שיעלו לה ממון רב שאין לה אותו – סיכוייה קלושים ביותר לזכות בהם. ויש לזכור כי במצב דברים זה גם האיש יוכל להגיש תביעת נזיקין שכנגד האישה עם טענות משמעותיות משלו.

זאת ועוד שהרי שהאישה ובאות כוחה כבר הסכימו לסגירת כל תיקי התביעה..

האם המטרה – באג'נדות שמובילות עו"ד כהנא דרור וארגון 'מבוי סתום' (שעמדה בראשו) – מקדשת את כל האמצעים?!

האין הן נרתעות מלנהל את מלחמותיהן העקרוניות גם כשהדבר נעשה על גבה של אישה עגונה, כאשר הן מנציחות בכך את מצבה של העגונה – מרשתם – ללא גט, לדאבון לב, כנראה עד סוף חייה?! אישה שלטובתה הן היו אמורות לדאוג!

מבלי להתייחס לתיקים אחרים שהתנהלו בפני בתי הדין הרבניים, אנו חשים בתיק זה כי כל 'מבוי' שנפתח להתרת העגונה – עו"ד כהנא דרור דואגת 'לסתום' אותו.

במתן פסק הדין לחיוב בגט עשה בית הדין הרבני הגדול כל שניתן להביא למתן גט לאישה במסגרת הוראות החוק והסמכויות שניתנו לידיו, ולנוכח העובדה שהבעל שוהה מזה שנים מחוץ לישראל ואינו תחת רשותנו. ואולם בכך לא תמה מלאכתנו. מעבר למתן 'פסק דין' גרידא, בית הדין עם הייעוץ המשפטי לשיפוט הרבני ואגף העגונות עמלו והשקיעו מאמצים רבים לשם סלילת נתיב שעשוי להביא אל הגט המיוחל – נתיב שכאמור אינו כרוך בויתור על דבר מה שמעשית משמעותי כלפי האישה (ואם שבעים אלף השקלים שהבעל התחייב עליהם היו מגיעים לידיה, היא אף הייתה מרוויחה מכך כלכלית). אלא שבאות כוחה של האישה 'עמדו בפרץ' במלחמותיהן העקרוניות, שאותן הן מנהלות נגד בתי הדין, וסגרו בכך כמו ידן את הנתיב האחרון, כנראה,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שנפתח, כשהן מותרות את האישה – הלקוחה שלהן – ללא גט, ככולה בעגינות בתוך ה'מבוי' שסתמו בפניה ללא מוצא.

כפי שציינו, האירוניה שבמקרה עגום זה היא שהגט (גט השליחות מהבעל) ממתין לאישה שתקבל אותו לידיה בבית הדין הרבני בירושלים זה מכבר, **כארבע עשרה שנה (!)** לצד מסמך הסכם שמסר הבעל, **שבו הבעל עצמו מתחייב לשלם לאישה את מזונות הבת כפי שקבע בית המשפט וזאת אך בתנאי שלא יתבעו יותר זה את זה (לאחר שהתברר לבעל שאת מזונות הבת שכבר בגרה שילם הביטוח הלאומי, הציע הבעל בשנת 2017, במקום זאת, לפצות את האישה בשבעים אלף ש"ח לצד מחיקת החובות במוסד לביטוח לאומי וויתור על תביעות הודיות).** שוב נבהיר – אף שכבר חזרנו וכתבנו זאת כמה וכמה פעמים – כי איננו מצדיקים התנהגות זו של הבעל. ציינו כי לו היה הוא לפנינו היה מקום לשקול להפעיל נגדו סנקציות. לא כך הדבר, ועל כן, כדי להביא לשחרורה של האישה מנישואיה, לא נותר במצב הדברים הקיים אלא שהאישה תואיל בטובה ותיגש אל בית הדין הרבני, תחתום על ההסכם שבו היא מופצה בסכום כספי בלתי־מבוטל, תוותר על דבר שממילא לא תכננה לממש אותו (וגם אם הייתה מתכננת לא היה לא סיכוי סביר לזכות בו), תקבל את הגט לידיה ותשתחרר סוף סוף מנישואין שאינה מעוניינת בהם (ואף בעלה אינו מעוניין בהם ומבקש להשתחרר מהם).

נסיים בתקווה ובתפילה כי ההיגיון והאחריות יתעוררו אצל האישה ובאות כוחה, ולמרות התנהלותן ומתן פסק הדין לחיוב בגט, תתעשת האישה ותעשה מצידה את אשר נדרש ואפשר במצב הקיים כדי לקבל את הגט שממתין לה שנים בבית הדין בירושלים כאבן שאין לה הופכין, וכך תשחרר גם את עצמה וגם את הבעל שאף הוא ממתין שנים להינתק מכבלי הנישואין ששניהם אינם מעוניינים בהם.

הכרעת פסק הדין בערעור

כו. עתה הגיע עת הנחת הקולמוס, הנחת הקולמוס נעשית בלב כבוד, שני הצדדים שלפנינו הגיעו לאן שהגיעו בעקבות התנהלות חסרת תבונה וחסרת אחריות, שניהם מתעקשים להנציח את מצבם. כפי שהודענו לאישה וכתבנו בהחלטותינו, הוצאת פסק הדין אינה הפתרון אלא לדאבונו הבטחת קיבוע המצב העגום שבו שני הצדדים יישארו מעוגנים עד יומו האחרון של אחד מהם.

לאור כל האמור בית הדין קובע כי הוא מקבל חלקית את ערעורה של האישה ואת חלקו הוא דוחה, כדלהלן:

- א. **הבעל חייב לתת גט פיטורין לאישה.**
- ב. **אילו היה הבעל בישראל בית הדין היה כופהו לתת גט פיטורין.**
- ג. **עד מועד הגשת תביעת גירושין זו ביום י"א באב תשע"ו (15.8.16), לא הגישה האישה לבית הדין תביעת גירושין או תביעה אחרת. הלכך לא הופנה מעולם הטיפול באישה למחלקת עגונות (ואכן לא הייתה היא עגונה, אלא מעגנת), משכך לא נדרש בית הדין ולא הוציא מעולם צו עיכוב יציאה כנגד הבעל.**
- ד. **ביום י" באייר תשנ"ב (13.5.92) קבע בית הדין שעל האישה לקבל את גיטה בתמורה לתשלום פיצויים לפנים משורת הדין וכי אם תסרב לקבל את הגט יחליט בית הדין על הכרזת האישה כמורדת. האישה סירבה לקבל גיטה ועיגנה את הבעל.**

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ה. עקב חשש למאסר בגין אי־תשלום מזונות, עזב הבעל את הארץ. גם אחרי עזיבתו ביקש הבעל לשלוח גט פיטורין, אך האישה סירבה להתגרש והמשיכה לעגן את הבעל.

ו. בשנת 1994 הציע בא כוח הבעל שהצדדים יתגרשו ללא הסכם ובלי תנאים מוקדמים והאישה סירבה!

ז. לאחר משאומתן באמצעות מתווך שנשלח ע"י בית הדין, גובש הסכם גירושין ע"ד שני הצדדים, הסכם שבו תנאים טובים יותר מהתנאים שנקבעו בפסק הדין של בית הדין, הבעל כתב גט פיטורין ושלחו לארץ, האישה סירבה לקבלו ולא הופיעה בבית הדין. כך המשיכה לעגן את הבעל.

ח. משך ארבע־עשרה שנה האישה לא פנתה לבית הדין ולא עניין אותה הגט, וייתכן שעד קץ הימים לא הייתה פונה לבית הדין, בחינת "תמות נפשי עם פלישתים".

ט. בשנת 2016 פנה מיוזמתו ראש מחלקת עגונות לאישה שתבוא לקבל את הגט על פי ההסכם, האישה סירבה לחתום על ההסכם ודרשה לסדר גט פיטורין ללא תנאי וללא התחייבות, הבעל ממשיך בהצעתו לסדר גט ומוכן לשלם פיצויים, אך בכפוף לויתור על תביעות עתידיות משני הצדדים, אולם האישה מסרבת להתחייב מצידה שלא תגיש נגדו תביעות עתידיות.

י. כאמור, בתיק שלפנינו עשרים וחמש שנה עיגנה האישה את בעלה כשהיא חוזרת בה מהסכמים שנחתמים לאחר משא ומתן ממושך ולא טורחת אפילו לבוא לבית הדין להתעניין או להגיד שהיא חוזרת בה ומגלגלת עיניה לשמיים כאילו לא היה משא ומתן, לא היה הסכם ולא ידעה על קיומו של הגט – טענות שמוטב ולא היו נטענות. ומנגד הבעל גם הוא יישן שנת ישרים' באדמת הניכר, מיואש, אומנם לא הוא שמונע את הגט אבל גם הוא – לא אכפת לו מן המצב הקיים.

יא. האישה ביקשה לחייב את הבעל לתת לה גט ללא הסכם.

בכך היא מוותרת אפילו על שבעים אלף השקלים שהסכים הבעל לשלם. גם כאן באת כוח האישה – במקום לדאוג לאישה ואולי לבקש סכום קצת יותר גבוה, דבר שלטעמנו מסתבר שהיה ניתן להשיג – גורמות להפסד כספי לאישה ולחשיפתה לתביעות כספיות מצד הבעל בגין שני עשורים וחצי של שנות עגונות.

יב. בשלוש השנים האחרונות שני בני הזוג מעגנים זה את זה. האיש אינו מוכן לתת גט ללא שהאישה תחתום על הסכם שהניח, ואילו האישה ממאנת לקבל את הגט שמונח לפניה תוך הסכמה לתנאים סבירים והוגנים, לפיכך יש לקבוע שלא רק האיש מעגן מעתה את האישה, אלא אף האישה מעגנת את האיש בסירובה העיקש לקבל את הגט.

יג. בנסיבות תיק זה, כשמצד אחד אין בידינו אפשרות להפעיל צווי הגבלה אפקטיביים כנגד הבעל במקום מושבו ומצד שני אנו מתרשמים כי מטרת האישה בהתנהלותה היא לנקום בבעל, בית הדין אינו מוציא כנגד הבעל 'הרחקות דרבנו תם'.

עם זאת, בעוד שלושים יום מהיום, אם הבעל עדיין לא ימסור ליד האישה גט ללא תנאי, דרכה תהיה פתוחה אל בית הדין האזורי לבקש ממנו הטלת הרחקות על האיש.

יד. אין ספק שהאישה מובלת ברגשות נקם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עורכת דינה בפרט והארגון העומד מאחוריה בכלל מלבים את שנאתה ומייעצים לה עצות אחיתופל שלא יועילו לרפא את שברה אלא ההפך, ינציחו לדאבון לב את עיגונה. חובתו המקצועית של בא כוח לפעול לטובתו האמיתית של לקוחו ולהצילו, לפעמים אף מיד עצמו, דבר שלא נעשה במקרה שבפנינו.

טו. בית הדין קורא לשני הצדדים להתעשת, ולחוס על נפשם, כדי להביא פרשה אומללה זו לידי סיום.

טז. לאחר קביעתנו שהבעל חייב לגרש את אשתו ללא תנאי, בית הדין קורא לבעל לכתוב גט פיטורין מיידית, ולשולחו ללא תנאי לאישה.

הרב שלמה שפירא

מצטרפים למסקנות.

הרב א' אהרן כץ

הרב אליעזר איגרא

נפסק כאמור.

ההחלטה מותרת לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של הצדדים.

ניתן ביום י' בניסן התשע"ט (15.4.2019).

הרב שלמה שפירא

הרב א' אהרן כץ

הרב אליעזר איגרא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה